

Бизни яратиб, неъматларига зарқ қилиб, яна исломга ҳидоят қилган Оллоҳга беадад ҳамдлар бўлсин. Динни комил қилиб, намозни унинг устуни қилган Роббим беқиёс мақтовлар эгасидир. Намозни мўминнинг хужжати, муножоти ва жаннатнинг калити қилган Раҳмону-Р-Раҳимга беадад шукрлар бўлсин. Намоз ила кўзи қувонган, «Мен қандай намоз ўқисам, шундай намоз ўқинглар» деган, аввалги-ю охирги васияти намоз бўлган суюкли Пайгамбаримизга солоту саломлар бўлсин.

Сўнг...

Ҳаж айёмларида Маккада эдик, ҳожиларимизнинг намозларида баъзи хатоларини кўрдик, кечқурун «Намоздаги хатоларимиз» деган мавзуда ҳожиларга дарс ўтдик, дарсдан сўнг бир акамиз билан ўтириб намоздаги баъзи хатоларни санай бошладик. Қарангки, юзга яқин хато жамланди. Мен бу хатоларни бир қозога туширдим. Ҳалиги акамиз, «Буни бир китоб қилиб чиқарсангиз. кўпчилик фойдаланар эди», деди. Ўйлаб қарасам, ҳақиқатдан ҳам бу эътибор берадиган муҳим масала экан. Шунча йилдан буён одамларни намозга тарғиб қилдик, намозни ўргатдик, лекин намоздаги хатоларга тўхтамабмиз. Ўзбек тилида ёзилган ёки таржима қилинган китоблар ичида ҳам бу масалага тааллуқли бирон китобни кўрмадим. Бугунги кунда алҳамдулиллаҳ, намозхонлар кўпайди, энди уларнинг намозини тўғрилаш вақти келди. Намознинг динимизда манзилати жуда буюкдир ва охирада ҳам нажотга сабаб бўладиган амалдир, демак уни мукамал қилиш вожиб бўлибди. Шунингдек, шайтон ҳам мўминни намозида чалғитишга жуда ўч бўлади. Мўминларни намозда чалғитувчи хос шайтон бўлиб «хинзоб» деб аталади, демак, шайтон билан курашиш вожиб бўлибди ва ҳақозо. Шунга ўхшаган бир қанча сабабларни кўрганимиздан кейин бу варақларни китоб қилиб чиқаришга Роббимдан мадад сўраган ҳолатда киришдик. Китобда риоя қилган баъзи амалларимиз:

- *Авваламбор, мақсадимиз Оллоҳ қодир қилгунича ислоҳ қилишдир, одамларнинг айбу камчиликларини қидириш эмас. Ўтган солиҳлардан бири: «Агар гуноҳларимнинг ҳиди бўлганида ёнимга бирон киши яқинлаша олмаган бўлар эди»*

деган экан. Бизнинг ҳам ўзимизга яраша камчилигу гуноҳларимиз жуда кўп, Роббим Ўзи кечирсин, лекин мақсад ўзгага манфаат ва ислоҳдир.

• *إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾ {هود/88}*

«Мен фақат имконим борича ислоҳ қилишни истайман, холос. Ва (бунга) Ёлғиз Оллоҳнинг ёрдами билангина муваффақ бўлурман. Ўзига суяндим ва Ўзига илтижо қилурман.» (Худ: 88).

- *Рисоламизда фуқоҳолар каби фарз ёки вожиб хатоларга тўхтамай умумий намозда учрайдиган барча камчиликларга тўхтадик, чунки мақсадимиз намозни комил қилишдир.*
- *Хатоларни тартиб ила биринчи келтирдик кейин ҳар бир хатога саҳиҳ ёки ҳужжатга ярайдиган даражадаги далил келтиришига ҳаракат қилдик.*
- *Далилларни тахрижи ва шу асрнинг муҳаддислари томонидан тасдиқланган бўлса уларни ҳам зикр қилишига ҳаракат қилдик.*
- *Фикҳий масалаларда «Ханафий» мазҳабидаги мўътамад китоблардан фойдаландик.*
- *Ихтилофли масалаларга тўхтамадик, чунки мақсадимиз танбеҳ, унинг устига бу кичкинагина китобча кенг ва ихтилофли аҳкомларни ўз ичига олган фикҳий китоб эмас.*
- *Одамларни намозга тарғиб қилган ҳолда китобимиздаги аввалги бобларида «Намознинг Исломдаги ўрни» ва «Намознинг фазилатлари» ни келтирдик.*
- *Китобда имкон қадар намоздаги умумий хатоларни жамлаганимиз учун уни «Намоздаги хатоларимиз» деб атадик.*

Сўзимизнинг охирида Оллоҳнинг гўзал исмлари ва олий сифатлари билан сўраймиз: Илоҳим, бу амалимизни ҳолис, ёлғиз Ўзинг учун қилдик, Ўзинг уни қабул қил, барчаларга манфаатли қил. Ота-онамиз, Устозларимиз ва барча бизнинг устимизда ҳаққи бўлган зотларни Ўзинг кечир, Зеро Ўзинг бунга Қодир Раҳимли Зотсан.

*Оллоҳнинг раҳмат ва мағфиратига мухтож
Абдуллафиъ Абдулкафий ўгли.*

1434х 16-Рабиъу-л-аввал.

28. 01. 2013 й.

НАМОЗНИНГ ИСЛОМДАГИ ЎРНИ

Намознинг исломдаги ўрни жуда юқори туради. Унинг даражасини баён қилишга қуйидаги далилларнинг ўзи кифоядир.

1. Намоз бир устун каби бўлиб, дин унинг устига барпо қилинган

Муъоз розияллоҳу анҳудан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ишнинг боши исломдир ва унинг устунини намоздир”, - дедилар. (Имом Термизий ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Агар устун йиқилса, бинонинг қулаши ҳаммамизга маълум.

2. Кишининг қиёматда энг биринчи ҳисоб қилинадиган амали намоздир

Амалнинг дуруст ёки дуруст эмаслиги намознинг тўлиқ ёки ноқис бўлишига боғлиқдир.

Анас бин Молик розияллоҳу анҳудан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Банданинг қиёмат куни энг аввал ҳисоб-китоб қилинадиган амали намоздир. Агар намози дуруст бўлса, бошқа амаллари ҳам дуруст бўлади. Агар намози тўлиқ бўлмаса бошқа амаллари ҳам дуруст бўлмайди”, - дедилар. (Имом Тобороний “Авсат”да ривоят қилган, Шайх Албаний раҳимаҳуллоҳ саҳиҳ деган).

Тамим Ад-Дарийдан марфуъ ҳолатда: “Қиёмат куни банда энг биринчи ҳисоб-китоб қилинадиган амали намоздир. Агар намози тўлиқ бўлса, унга намози тўлиқ деб ёзилади. Агар намози тўлиқ бўлмаса, Оллоҳ азза ва жалла Фаришталарга: “Бандамнинг нафл намозларига қаранглар, агар нафл намозлари бўлса улар билан фарзларини тўлдиришлар”, - дейди”. (Имом Абу Довуд ва Имом Ибн Можжа ривоят қилган, Шайх Албаний раҳимаҳуллоҳ силсила-саҳиҳда зикр қилган).

3. Динда энг охирги йўқоладиган амал намоздир, агар динда охирги бўлиб намоз йўқолса, унда диндан ҳеч нарса қолмайди

Абу Умома Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламдан ривоят қилган ҳадисда: “Ислом аҳкомлари аста секин емирилиб бораверади, қачон бир ҳукм кетса одамлар кейингисига

ёпишишади, энг биринчи йўқоладиган нарса ҳукм, охиргиси намоздир”, - дедилар. (Имом Аҳмад ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

4. Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг умматига қилган энг охирги васияти намоздир

Умму Салама розияллоҳу анҳо айтади: Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам ўлим тўшагида ётганиларида шундай деб васият қилдилар: “Намозга васият қиламан, намозга васият қиламан ва қўл остингиздагилар ҳаққидан кўрқишингизга васият қиламан.” (Имом Аҳмад ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

5. Оллоҳ таоло намозни барпо қилганларни ва аҳлини намозга буюрганларни мақтаган

وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٥﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٦﴾ {مریم/54/55}

“Ушбу китобда Исмоил қиссасини зикр қилинг! Дарҳақиқат У ваъдасида рост бўлган Элчи-Пайғамбар эди. У ўз аҳли умматини намоз ва закотга буюрар эди. У Парвардигори наздида рози бўлинган киши эди” (Марям: 54-55).

6. Оллоҳ таоло намозини зое қилганларни ва унга дангасалик билан турганларни мазамматлади

﴿٥٩﴾ خَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا ﴿٥٩﴾ {مریم/59}

“Сўнг, уларнинг ортидан намозни зое қиладиган ва шахватларга бериладиган кимсалар ўринбосар бўлдилар. Энди улар албатта ёмонликка йўлиқарлар” (Марям: 59).

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَدِّعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَدِّعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾ {النساء/142}

“Албатта мунофиқлар Оллоҳни алдамоқчи бўладилар. Ҳолбуки (Оллоҳ) уларни “алдаб қўйгувчидир” ва улар қачон намозга турсалар дангасалик билан, одамлар кўрсин деб турадилар ва Оллоҳни камдан-кам ёдга оладилар” (Нисо: 142).

7. Намоз иккита шаҳодатдан кейинги исломнинг энг катта рукнидир

Абдуллоҳ бин Умар розияллоҳу анҳумадан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Ислом беш устун устига қурилди: Оллоҳдан ўзга ибодат қилишга ҳақли Илоҳ йўқ ва Муҳаммад саллоллоҳу алайҳи ва саллам Оллоҳнинг элчиси деб гувоҳ беришлик, намозни барпо қилиш, закотни ўташ, рамазон ойида рўза тутиш ва қодир бўлса Байтуллоҳни ҳаже қилиш”**, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

8. Намоз бевосита фарз қилинган

Ҳамма амаллар Жибрийл алайҳис салам воситаси билан ерда фарз қилинса, намозни бевосита Исро кечаси еттинчи осмон устида Оллоҳ таоло фарз қилди. Бу ҳам намознинг манзилати улугъ эканлигига далолат қилади.

9. Намоз аввалда бир кеча кундузда эллик вақтга фарз қилинди

Бу эса Оллоҳ таоло намозни яхши кўришлигига далолат қилади, сўнгра Оллоҳ бандаларга енгиллатиб бир кеча ва кундузда беш вақт ўқишни фарз қилди. Амалда беш вақт бўлгани билан тарозида савоби эллик вақтга баробардир. Бу ҳам намознинг даражасини буюклигига далолат қилади.

10. Оллоҳ таоло нажот топган мўминларнинг сифатини намоз билан бошлади ва намоз билан яқунлади

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَادِعُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾
وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾ فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ
هُمْ لِأَمْسَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ {المؤمنون 9/1}

“Дарҳақиқат, мўминлар нажот топдилар, улар намозларида кўрқув ва умид билан бўйин эгувчи кишилардир, улар беҳуда фойдасиз (сўз ва амаллардан) юз ўгирувчи кишилардир, улар закотни (адо) қилувчи кишилардир, улар авратларини

(харомдан-зинодан) сақлагувчи кишилардир, магар ўз жуфти-халолларидан ва кўлларидаги чўриларидан сақланмайдилар. Бас, улар маломат қилинмаслар. Энди ким шундан ўзгани (яъни зино ва шу каби шариати исломияда ҳаром қилинган бошқа нарсаларни) истаса бас ана ўшалар ҳаддан ошгувчилардир. Улар (яъни мўминлар) ўзларига (ишонган) омонатларига ва (ўзгаларига) берилган аҳду паймонларига риоя қилувчи кишилардир. Улар (барча) намозларини (вақтида адо этиб қазо бўлишдан) сақлагувчи кишилардир”. (Мўминлар: 1-9).

11. Оллоҳ таоло Муҳаммад саллоллоҳу алайҳи ва саллам ва У кишига эргашганларни аҳли аёлларини намозга буюришга буюрди

﴿ وَأَمْرٌ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَأَصْبَحَ عَلَيْهَا ۖ لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا ۗ نَحْنُ نَرْزُقُكَ ۗ وَالْعِاقِبَةُ لِلتَّقْوَى ۗ ﴾

{طه/132}

“(Эй, Муҳаммад!) Аҳли умматларингизни намоз ўқишга буюринг ва Ўзингиз ҳам намоз ўқишда чидамли бўлинг. Биз Сиздан ризқ сўрамаймиз (аксинча) Ўзимиз Сизга ризқ берурмиз. Чиройли оқибат-жаннат (аҳли) тақводорларникидир”. (Тоҳа: 132).

Абдуллоҳ бин Умар розияллоҳу анҳумадан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Фарзандларингиз етти ёшга тўлганида намозга буюринглар ва ўн ёшга етганида намозга дангасалик қилса уринглар ва ётоқ жойларини алоҳида қилиб, ажратиб кўйинглар”, - дедилар. (Имом Аҳмад ва Имом Абу Довуд ривоят қилган. Шайх Албаний “Ирваул галил”да саҳиҳ деган).

НАМОЗНИНГ ФАЗИЛАТЛАРИДАН

1. “Намоз инсонни фахш ва мункар қилмишлардан қайтаради” (Анкабут: 45).

2. Шаҳодатдан кейинги энг афзал амал намоздир

Абдуллоҳ бин Масъуд розияллоҳу анҳу шундай дейди, Мен Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва салламдан:

-Амалларнинг афзали қайси? - деб сўрадим.

-Ўз вақтида ўқилган намоз! - дедилар.

-Кейинчи? - дедим.

-Ота онага яхшилик қилиш! - дедилар.

-Кейинчи? - дедим.

-Оллоҳ йўлида жиход қилиш, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

3. Намоз инсонни хато ва гуноҳлардан поклайди

Жобир розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Беш вақт намознинг мисоли худди бировингизнинг эшиги тагидан оқиб турган, кўмиб юборувчи анҳорда беш марта ювиниб туришига ўхшайди”, - дедилар (Имом Муслим ривояти).

Бу ҳадисда Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам беш вақт ўқилган намозни гўёки беш маротаба беминнат сувда ювинган кишининг танасида чанг ва кирлари қолмаган кимсага ўхшатаяпти.

4. Намоз гуноҳлар учун каффорат бўлади

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Беш вақт намоз, жума намози кейинги жумагача, Рамазон ойидаги рўза, кейинги Рамазондаги рўзагача ўртадаги гуноҳларга каффоратдир, агар катта гуноҳлардан четланса”, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

5. Намоз эгаси учун дунё ва охиратда нур бўлади

Абдуллоҳ бин Умар розияллоҳу анҳумадан, Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам бир куни намоз ҳақида гапира туриб шундай деди: “Ким намозни тўлиқ ўз вақтида адо этса, намоз эгасига нур, хужжат ва қиёмат куни нажот бўлади. Энди ким намозни ўз вақтида адо қилмаса, намоз эгаси учун нур ҳам бўлмайди хужжат ҳам бўлмайди ва қиёмат куни Қорун, Фиръавн, Хомон ва Убай бин Халаф билан бирга бўлади”, - дедилар. (Имом Аҳмад ва Имом Доримий ривоят қилган, имом Муنزир “Тарғиб ва тарҳибда”, Имом Аҳмад бу ҳадисни хасан иснод билан ривоят қилган, Шуъайб Арнауд бу ҳадисни саҳиҳ деган).

Саҳл бин Саъад ас-Саъидий розияллоҳу анҳудан, Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Зулматли кечаларда масжидларга қадам босиб борувчиларни қиёмат кунисидаги тўлиқ нур билан башират беринг”, - дедилар. (Имом Имом Ибн Моъжжа, Имом Ибн Ҳузайма ва Имом Ҳоким ривоят қилган. Шайх Албаний

раҳимаҳуллоҳ саҳиҳ деган “Саҳиҳ тарғиб ва тарҳиб” китобига қаранг).

6. Оллоҳ таоло намоз сабабли намозхонларнинг даражаларини кўтаради, хатоларини ўчиради

Савбан розияллоҳу анҳудан Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Кўпроқ сажда қилишни ўзингизга лозим тутинг, чунки сиз Оллоҳ учун бир сажда қилсангиз, Оллоҳ сизни шу сажда сабабли бир даража юқорига кўтаради ва сиздан битта хатони ўчиради”**, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

7. Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам билан бирга жаннатга киришга энг катта сабаб намоздир

Рабиъа бин Каъб ал-Асламий розияллоҳу анҳу айтади: **“Мен баъзан Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам билан бирга тунаб қолар эдим. Бир кеча У киши таҳажжуд намозига турдилар. Мен таҳоратга сувни ҳозирладим ва баъзи хожатларини ўтаган эдим, менга:**

- Тилагингизни сўранг, - дедилар! Мен:

-Сиз билан жаннатда ҳам бирга бўлишимни сўрайман, - дедим.

-Бошқа тилагингиз йўқми? - дедилар.

-Шугина тилагим, - дедим.

-Ундай бўлса ўзингизга кўпроқ сажда қилиш билан ёрдам беринг, - дедилар. (Муслим ривояти).

8. Намозларга бориш савобларнинг ёзилиши, даражаларнинг кўтарилиши ва хатоларнинг ўчирилишига сабаб бўлади

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Ким уйида таҳорат олса, сўнгра Оллоҳнинг фарзини адо қилиш учун Оллоҳнинг уйларида бирига борса, икки қадамнинг бири хатоларини ўчиради, иккинчиси даражасини кўтаради”**, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

9. Намозхон қачон намозга борса ёки намоздан қайтса, Оллоҳ унга зиёфат тайёрлаб қўяди

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Ким масжидга борса ёки қайтса, Оллоҳ таоло унинг ҳар масжидга борганида ва қайтганида унга зиёфат тайёрлаб қўяди”**, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

10. Оллоҳ таоло намозхоннинг икки намоз ўртасидаги гуноҳларини кечиради

Усмон розияллоҳу анҳу айтади, Мен Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганини эшитдим: “Агар мусулмонга фарз намозини вақти бўлиб қолса, кейин таҳоратни тўлиқ олиб, намозини хушув билан ўқиса, рукуларида шошмаса, бу намози унинг аввалги намози билан кейинги намози ўртасидаги гуноҳларига каффорат бўлади, модомики катта гуноҳ қилиб қўймаса ва бу амал йил давоми давом этаверади”, - (Муслим ривояти).

11. Ҳатто Фаришталар ҳам намозхонга дуо қилиб туради, модомики намозхон жойнамози устида ўтирар экан

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Жамоат билан ўқилган намоз, уйда ва бозорда ўқилган намоздан йигирма қанча даража ортиқдир. Чунки биронтангиз тўлиқ таҳорат олиб, сўнгра фақатгина намозни адо этиш нияти билангина масжидга келса, масжидга келгунча унинг ҳар қадамида бир даража кўтарилса, иккинчи қадами билан хатолари ўчирилади. Бу ҳатто масжидга киргунча давом этади. Агар масжидга кирса, намозда ҳисобланади модомики, уни намоз ушлаб турар экан. Фаришталар унга шундай деб дуо қилиб туради, модомики у намоз ўқиган ўрнидан кўзгалмаса: “Илоҳим, унга раҳм қил, Илоҳим, уни мағфират қил, Илоҳим, унинг гуноҳларини кеч” – Улар шундай деб дуо қилаверади, агар у бирон нарсага озор етказмаса ва дунёвий сўзларни гапириб қўймаса”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

12. Намозни кутиб масжидда ўтириш Оллоҳ йўлидаги боғланишдир

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам:

– Гуноҳларнинг ўчирилиши ва даражаларнинг кўтарилишига сабаб бўладиган амалга сизларни йўллаб қўяйми? - дедилар. Саҳобалар:

- Бале, ё Расулуллоҳ, - дейишди.

- Қийинчилик ва машаққатларга қарамай таҳоратни тўлиқ олиш, масжидларга босилган кўп қадам, намоздан кейин

намозни кутиб ўтириш, мана шу боғланишдир, мана шу боғланишдир, - дедилар. (Муслим ривояти).

13. Намозга борган кишининг савоби эҳром кийиб ҳажга борган кишининг савоби кабидир

Абу Умома розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: *“Уйидан таҳорат олган ҳолда фарз намозига чиққан кишининг савоби, эҳром кийиб ҳажга чиққан кишининг савоби кабидир. Ким зуҳо намози нияти билан уйидан чиқса, унинг савоби умра қилаётган кишининг савоби билан баробардир. Бир намоздан кейин ўртада беҳуда гапларсиз яна намоз ўқишлик, ғиллийиндаги китоботдир”,* - дедилар. (Имом Абу Довуд ривояти, Шайх Албаний ҳасан деган).

14. Доим жамоат билан намоз ўқиб юрган киши, агар кечикиб қолса жамоатнинг савобини тўлиқ олади

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: *“Ким таҳорат олса ва таҳоратини тўлиқ қилса, сўнгра масжидга борса, лекин одамлар намоз ўқиб қўйган бўлса Оллоҳ таоло унга жамоат билан бирга намоз ўқиганларнинг савобидан камайтмаган ҳолатда, жамоат билан бирга намоз ўқиган кишининг тўлиқ савобини беради”,* - дедилар. (Имом Абу Довуд ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

15. Уйидан таҳорат олиб масжидга чиққан киши уйига қайтгунича намоздадир, масжидга бориши ва қайтишига ҳам ажр ёзилади

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: *“Агар биронтангиз таҳорат олса, сўнгра масжидга келса бу киши уйига қайтгунича намоздадир, шунинг учун ҳам бармоқларини бир-бирига кириштирмасин”,* - дедилар. (Имом Ибн Хузайма ривоят қилган, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

НАМОЗДАГИ ХАТОЛАР

1. Энг катта хато ва катта гуноҳларнинг бири мусулмон бўла туриб намоз ўқимаслик

خَلَّفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غِيًّا ﴿٥٩﴾

“Сўнг, уларнинг ортидан намозни зое қилган ва шахватларга бериладиган кимсалар ўринбосар бўладилар. Энди у (ўринбосарлар) албатта ёмонликка (яъни, ёмон жазога) ёмон жазога йўлуқурлар”. (Марям:59).

Муфассирлар устози Ибн Аббос розияллоху анҳума айтади: “Намозни зое қилдилар дегани, бутунлай намозни тарк қилдилар дегани эмас, лекин ўз вақтидан кечиктирди деганидир”.

Тобеинлар имоми Саъид бин Мусаййаб раҳимахуллоҳ айтади: “Оятнинг маъноси, пешинни аср вақти кирганда ўқиш, асрни шом вақти кирганда ўқиш, шомни хуфтон вақтда, хуфтонни эса бомдодгача чўзиш, бомдодни эса қуёш чиққанда ўқиш дегани. Ким мана шу амалида тавба қилмаган ҳолатда вафот этса Оллоҳ бундай кишига “бағий”ни ваъда қилади. “Бағий” жаҳаннамдаги қаъри чуқур, таъми хабис бўлган бир водийдир”.

Оллоҳ таоло жаҳаннам аҳли ҳақида шундай хабар беради:

مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٣﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمَصَلِينَ ﴿٤٢﴾ {المائدة 42/43}

“Улар дўзах аҳлига: “Сизларни нима сақар (дўзах) гакиритди? деганларида. Улар айтурлар: “Бизлар намоз ўқувчилардан бўлмадик”” (Муддасир: 42-43).

Агар намозини кечиктириб ўқиган одамнинг аҳволи шу бўлса, намоз ўқимаган кишиларнинг аҳволи қандай кечаркин?!

Қиёмат куни энг биринчи сўраладиган амал намоздир. Агар намози бўлиб, намозидан нажот топса бошқа амалларидан ҳам нажот топади, аммо бенамоз одамнинг нимаси ҳисоб-китоб қилинади?

Абу Хурайра розияллоху анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоху алайҳи ва саллам: “Қиёмат куни банданинг энг биринчи ҳисоб-китоб қилинадиган амали намозидир. Агар намозидан нажот топса бошқа амаллардан ҳам шубҳасиз нажот топади. Агар намозидан нажот топмаса, бошқа амаллардан ҳам нажот топмайди”, - дедилар. (Имом Байҳақий ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Жобир розияллоху анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоху алайҳи ва саллам: “Одам билан ширк ва куфр ўртасидаги нарса намозни тарк қилишдур”, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

Умар розияллоҳу анҳу айтади: “Намозни зое қилган кишининг Исломда nasibаси йўқ”, дедилар. (Молик Муваттода ривоят қилган, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳу айтади: “Ким эртага Оллоҳга мусулмон ҳолатда йўлиқшини хоҳласа, мана бу беш вақт намозни масжидда адо қилсин, чунки Оллоҳ таоло Пайғамбарингиз саллоллоҳу алайҳи ва салламни ҳидоят йўлларига буюрди. Беш вақт намоз ҳам ҳидоят йўлларидадир. Агар сизлар ҳам намозингизни ана-у уйда ўқийдиганлар каби уйингларда ўқисанглар, Пайғамбаринглар саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг суннاتини тарк қилган бўласизлар. Агар Пайғамбаринглар саллоллоҳу алайҳи ва саллам суннатини тарк қилсанглар аниқ адашасизлар. Ким таҳорат олса ва таҳоратини комил қилса, сўнгра бу масжидларнинг биронтасини қасд қилиб борса, унинг ҳар бир қадамига хасанот ёзилади, ҳар бир қадамига бир даража кўтарилади ва ҳар бир қадамига бир хато-камчилиги ўчирилади. Агар саҳобалар даврини кўргангизда эди, жамоат намозига фақатгина мунофиқлиги аниқ бўлган кимсаларгина чиқмас эди. Ҳатто, икки оёғи шол кишилар ҳам икки одам елкаси ўртасида, оёқлари судралган ҳолда келиб сафга тургизилар эди”. (Имом Муслим, Имом Абу Довуд, Имом Насоий ва Имом Ибн Моъжжалар ривоят қилган. Шайх Албаний раҳимахуллоҳ “Саҳиҳ тарғиб ва тарҳиб” да келтирган).

Ҳаммамиз даъво қиладиган мусулмончилигимиз асоси намоз бўлса намозимиз қани? Агар намозимиз бўлмаса исломдан бизга нима nasibа бор?!

Бугунги кунда ҳеч ким учун намозни тарк қилишга узр қолмади. Ҳамманинг эрки ўзининг қўлида. Дин эркинлиги ҳам барқарордир. Соатлаб гаплашиб ўтиришга, ёки соатлаб сериаллар кўришга ва хоказо умрни беҳуда ўткази оламиз-у, лекин санокли дақиқаларларда адо этиладиган намозларимизни адо этишга вақт топа олмаимиз.

2. Сув турларини билмаслик

Буюк шариатимиз поклик устига барпо бўлган. Ислом дини шариатга амал қилган ҳар бир инсонни ҳам маънавий, ҳам моддий нопокликлардан тозалайди. Ширк, нифоқ, бадхулқликлар ва бошқа разолатлардан тозалаб, тавҳид, содиқлик, гўзал ва буюк ахлоқлар эгаси қилади. Одамларнинг одамларга қилаётган зулуматли ибодатидан, Роббисининг нурли ибодатига чиқарди. Сув ишлатишни билмайдиган одамларга уни истеъмол қилишни

ўргатди. Тараққиётни даъво қилаётган қайси давлатда ҳожатхонада мустахаб амали қилинади?. Буюк шариатимиз бирон яхшилиқни қолдирмай бизни унга йўллади. Шунингдек, бирон ёмонликни қолдирмай ундан огоҳлантирди. Бизни буюк бир динга ҳидоят қилган Роббимизга кўп ҳамдлар айтайлик. Покликда ҳам камолот эгаси суюкли Пайғамбаримизга салоту саломлар бўлсин.

"وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ"

“Ушбу (ҳидоят)га бизни бошлаган Оллоҳга ҳамду сано бўлсин. Агар бизни (Ўзи) бошламаганида, тўғри йўлни топа олмаган бўлур эдик.” (Аъроф: 43).

Намоз каби буюк ибодат учун таҳоратли бўлиш шартдир. Шунинг учун ҳам таҳорат аҳкомларини билмоғимиз вожибдир.

Одамлар истеъмол қиладиган сувларни уламоларимизнинг - Оллоҳ уларни ўз раҳматига олсин, - баъзилари икки турга, баъзилар эса уч турга бўлишган. Сув турларини баён қилишдан аввал унинг сифатларини билиб олсак, сув турларини тушунишимиз осон бўлади. Сувнинг учта сифати бор: ранги, ҳиди ва таъми. Сувнинг бу сифатларини ҳаммамиз ҳам идрок қила оламиз.

Биринчи турдаги сув “Таҳуур” суви деб аталади.

Бу турдаги сув ўзининг аслий учта сифатини йўқотмаган асл хилқатда қолган сувдир. Таҳуур сувга мисоллар: ёмғир, анҳор, булоқ сувлари ва ҳоказо. Таҳуур сувининг ҳукми **ўзи пок, ўзгани ҳам покловчидир**. Таҳуур суви билан таҳорат олинади, ғусл қилинади, ва бошқа ҳар қандай манфаатлар учун истеъмол қилинади.

Иккинчи турдаги сув «Тоҳир» суви дейилади. Тоҳир суви бошида таҳуур суви бўлган, кейин унга покиза нарса аралашиб унинг учта сифатининг биттасини ёки ҳаммасини ўзгартирган. Тоҳир сувига мисоллар: чой, ўрик шарбати, пепсига ўхшаш ичимликлар ва ҳоказо. Тоҳир сувининг ҳукми: **ўзи пок, лекин ўзгани покламайди**. Тоҳир суви эҳтиёж вақтида таҳоратга ишлатса бўладими ёки йўқми? деганда уламоларимиз ихтилоф қилишган биз ихтилофларга тўхтамаймиз.

Учинчи турдаги сув нажас-нопок, ифлос сувдир. Унинг сифати сувга бирон нопок нарса тушиб, сувнинг битта ёки ҳамма сифатини ўзгартирган. Нажас сувга мисоллар: қон аралашган

сувлар, ўлакса тушиб идиб кетган сувлар ва ҳоказо. **Нажас сув ўзи ҳам нопок, ўзгани ҳам покламайди.**

3. Аёллар узрли ҳолатларидан покланганини билмаслиги ёки бепарво бўлиши

Оллоҳ таоло Одам алайҳис салом қизларининг тақдирига битган қисмат, уларнинг ойнанинг маълум кунларида узрли ҳолатда бўлишидир. Аёл киши икки ҳолатда узрли ҳисобланади: Ҳайз ва нифос қонини кўрганида. Ҳайз қони ҳар аёлда турлича бўлади. Аёллар ўзлари бу кунларини ва белгиларини яхши билишади. Нифос қони эса аёл туғиши билан кўрадиган қондир. Нифос қони кўп аёлларда қирқ кун давом этгани учун уламолар нифос қонининг муддати қирқ кун дейишади, лекин баъзи аёллар ўн кунда нифосдан покланишса, бошқалари қирқ кундан кўпроқда покланиши ҳам мумкин. Бу икки, узли ҳолатда аёллар намоз ўқимайди, рўза тутмайди, Каъбани тавоф қилмайди, масжидга кирмайди ва Қуронни ушламайди. Бу икки ҳолатдан покланиши билан аёллар ғусл олиб, ман қилинган ибодатларини давом эттиришади. Оиша разияллоҳу анҳодан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи васаллам: **“Ҳайз қони, қора рангда билиниб турадиган қондир. Агар ҳайз кунларингиз келиб қолса, намозни тўхтатинг, агар поклансангиз, таҳорат олинг ва намозингизни давом эттираверинг”,** - дедилар. (Имом Абу Довуд, ва Имом Насойилар ривоят қилган. Имом Ибн Ҳиббон саҳиҳ деган).

Бугунги кунда баъзи аёллар билмаган ҳолатда агар аср вақтида узрли қони тўхтаса, кечаси ғусл қилиб, тонгдан намозини бошлашади. Ваҳоланки бундай ҳолатда агар қон, қуёш ботишидан аввал тўхтаб, ғусл қилиб, тўрт ракаат намоз ўқишга вақт бўладиган муддат бўлса, бу аёлга асрни ўқиш фарз бўлади. Шунингдек ҳомиладор аёл ҳам намоз вақти кирганидан кейин намозни кечиктирса кейин тўлғоқ келиб, кўзи ёриб, узрли бўлса, нифосидан покланганидан кейин пешинни қазосини ўқийди.

4. Ҳожатхонага ўнг оёқ билан кириш ёки чап оёқ билан чиқиш

Ҳожатхона нопок жой бўлганлиги ва яна биз билмайдиган бошқа хикматлари сабабли унга чап оёқ билан кириб ўнг оёқ билан чиқилади. *Оиша онамиз розияллоҳу анҳо айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам сочини тарашида, оёқ кийимини кийишида, покланишида ва бошқа ҳамма ҳолатларида ўнгдан бошлашни яхши кўрар эди”.* (Муттафақун алайҳ).

Бу ҳадиснинг шарҳида имом Нававий раҳимахуллоҳ шундай дейди: «Шариатимиздаги доимий қоида шуки шараф ва ҳурматли амаллар: кўйлак, шим, оёқ кийим кийиш, масжидга кириш, мисвок ишлатиш, сурма кўйиш, тирноқ олиш, мўйлов қисқартириш, соч тараш, қўлтиқ тагини тозалаш, соч олиш, намозда салом бериш, таҳорат оладиган аъзоларни ювиш, ҳожатхонадан чиқиш, саломлашиш, ейиш, ичиш ва қора тошни силаш каби шарафли амаллар ўнг қўл билан бажарилади, аммо бунинг акси бўлган: ҳожатхонага кириш, масжиддан чиқиш, бурун қоқиш, ҳожатхона ичидаги амаллар, кўйлак, шим ва оёқ кийимни ечишга ўхшаш амалларни чап қўл ва чап оёқ билан бажариш мустахаб». (Саҳих Муслимнинг Нававий шарҳи).

5. Ҳожатхонада амалларни ўнг қўл билан бажариш

Ҳожатхонадаги ҳамма амаллар чап қўл билан бажарилади.

Абу Қатода розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Биронтангиз бавл қилаётиб закарини ўнг қўли билан ушламасин, ҳожатхонада ўнг қўлини ишлатмасин ва идишга пуфламасин”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Имом Нававий айтади: “Уламоларнинг барчаси ўнг қўл покиза нарсалар учун, чап қўл эса нопок нарсалар учунлигига иттифок қилишди”.

Имом Нававий раҳимахуллоҳ яна шундай дейди: «Шариатимиздаги доимий қоида шуки шараф ва ҳурматли амаллар кўйлак, шим, оёқ кийим кийиш, масжидга кириш, мисвок ишлатиш, сурма кўйиш, тирноқ олиш, мўйлов қисқартириш, соч тараш, қўлтиқ тагини тозалаш, соч олиш, намозда салом бериш, таҳорат оладиган аъзоларни ювиш, ҳожатхонадан чиқиш, саломлашиш, ейиш, ичиш ва қора тошни силаш каби шарафли амаллар ўнг қўл билан бажарилади, аммо бунинг акси бўлган ҳожатхонага кириш, масжиддан чиқиш, бурун қоқиш, ҳожатхона ичидаги амаллар, кўйлак, шим ва оёқ кийимни ечишга ўхшаш

амаллар чап қўл ва оёқ билан бажариш мустаҳаб». (Саҳиҳ Муслиминг Нававий шархи).

6. Истинжони кесакдан бошқа нарса билан қилиб бўлмайди деб ўйлаш

Пайғамбаримиз саллоллоҳу алайҳи ва саллам суяк ва тезак билан истинжо қилишдан қайтарган.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам суяк ёки тезак билан истинжо қилишдан қайтардилар ва “Бу иккови покламайди”, - дедилар. (Имом Дору Қутний ривояти. Имом Муслим Салмон розияллоҳу анҳудан, Имом Бухорий эса Ибн Масъуддан ривоят қилган).

Имом Бухорий ривоят қилган ҳадисда эса Абу Хурайра розияллоҳу анҳу:

- Ё Расулуллоҳ, нима учун суяк билан истинжо қилинмайди? -деб сўради.

- Суяк жин биродарларингиз тоамидир, - дедилар.

Муҳими истинжо суяк, тезак ва ҳурматли нарсалар билан қилинмайди, аммо бошқа ҳар қандай нопокликни кетказувчи нарсалар билан қилинаверади. Истинжо масаласидаги ҳадисларга бир назар солсак Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам даврида истинжо: тош, сув ва кесакка ўхшаш нопокликни кетказадиган нарсалар билан қилинган. Шу ўринда тўхтаб ўтишга муносиб бўлган бир масала: *баъзи жойларда ҳожатхона ховлининг нариги бурчагида бўлиб, сув билан истинжо қилиб уйга етгунча, айниқса қиш кунлари, пастки аъзоларимизни шамоллатамиз, кейин эса “Узрим бор” деб намоз ўқимай ёки қийналиб юрамиз. Бундай ҳолатларда сув билан истинжо қилиш шарт эмас, балки кесак ёки бугунги кунда жуда қулай ҳожатхона қозғозлари билан тозаланиш кифоя.*

7. Таҳорат олаётган кишига бошқа бир киши сув қуйиб турса бўлмайди дейиш

Таҳорат олаётган кишига бошқа бир киши сув қуйиб туриш жоиздир. *Анас розияллоҳу анҳу айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам халога борар эди, мен ва мен тенгги яна бошқа бола обдастани ва хассани ушлаб турардик”. (Муттафақун алайҳ).*

8. Таҳорат олаётиб ҳар бир аъзога алоҳида дуо айтиш

Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламдан таҳорат олишда ҳар бир аъзога алоҳида дуо айтиш ҳадисларда келмаган, бу амал таҳорат бидъатларидан саналади. Таҳоратда айтиладиган дуолар таҳорат аввалида ва охиридадир.

*Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “**“Бисмиллаҳ” билан бошланмаган таҳорат, таҳорат эмасдир**”, - дедилар. (Имом Аҳмад, Имом Абу Довуд ва Имом Ибн Можжа ривоят қилган. Имом Ибн Хажсар айтади: “Бу ҳадис йўллари баъзиси баъзисини қўллаши ҳадиснинг асли борлигига далолат қилади”. Ибн Солах ва Ибн Касирлар ҳадисни ҳасан деган).*

Имом Абу Ханифа, Имом Молик ва Имом Шофий раҳимаҳумуллоҳлар мазхабида таҳоратдан аввал “Бисмиллаҳ”ни айтиш суннат.

Таҳорат қилгандан кейин айтиладиган дуолар куйидаги ҳадисларда келган. *Умар розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “**Бирортангиз таҳоратини тўлиқ олиб, сўнгра: “Ашҳаду алла иллаҳа иллоллоҳу ваҳдаҳу ла шарика лаҳ, ва ашҳаду анна Муҳаммадан ʼабдуҳу ва Расулуҳ.***

(Гувоҳлик бераманки, Оллоҳ таолонинг ўзидан бошқа илоҳ йўқ ва Муҳаммад унинг қули ва элчисидир!). деса унга жаннатнинг саккиз эшиги очилади ва хоҳлаганидан киради”, - дедилар. (Имом Муслим ва Имом Термизий ривояти).

Имом Термизийда “Оллоҳум-маж-ʼални минат таввабина ва ж-ʼални минал мутатоҳҳирин”

“Эй Илоҳим! мени тавба қилгувчи ва покланувчилардан қилгин” деган қўшимча лафзи бор. (Имом Термизийнинг бу қўшимчасини Шайх Муборакфурий ва Албанийлар: “Шохидлари билан собитдир” дейишган).

Таҳоратнинг аввали ва охирида айтиладиган дуолар ҳақида мана шу далиллар келган, аммо таҳорат асносида айтиладиган дуолар собит бўлмаган.

Имом Нававий айтади: “Таҳорат қилаётганда ҳар бир аъзога айтиладиган дуоларнинг асоси йўқдир. Аввалгилар ҳам буни айтишмаган”. Ибн Салоҳ айтади: “Ҳар бир аъзога хос дуо айтишга саҳиҳ ҳадис келмаган”.

9. Таҳорат олинадиган аъзоларга сувни тўлиқ етказмаслик

Таҳорат олинадиган аъзоларнинг ҳамма ўрнига сув тегиши керак.

Абу Хурайра, Абдуллоҳ бин Умар ва Ойша разиоллоҳу анҳумдан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам бир кишининг таҳорат олиб, товонида тирноқча ўринга сув тегмаганини кўриб: “Сув тегмай қолган аъзоларга жаҳаннам бўлсин”, - дедилар. (Муттафақун алайх).

Анас розияллоҳу анҳу айтади: Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам бир кишини кўрди. Унинг икки оёғида тирноқчалик сув тегмаган ўрин бор эди. “Қайтинг ва таҳоратингизни тўлиқ қилинг”, - дедилар. (Имом Абу Довуд ва Насоий ривоят қилган Имом Аҳмад исноди жайид деган, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Ибн Ҳузайма, Абу Ёвона ва Зиё ал Мақдусийлар саҳиҳ дейишган.

10. Қўлини тирсак билан қўшиб ювганда тирсакни билакларигача ювиб кафтларни ювмаслик

Қўл тирсак билан ювилганда кафтлар ҳам қўшилиб ювилади, кўпчилик эътибор бермайдиган ҳатоларнинг бири, қўл тирсак билан ювилганда билакни ювиб кафтларни ювмайди, аммо Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам таҳоратига эътибор берсак, қўллари, кафтларини тирсаклари билан қўшиб ювганлар.

ЛИБОСДАГИ ХАТОЛАРИМИЗ

Оллоҳ таоло бизга берган неъматларнинг бири либос неъматидир. Бизга либос зийнат ва авратлар учун сатр қилиб берилди. Бу ҳақида Оллоҳ таоло шундай дейди:

يَسْبِيءَ آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ

آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾ {الأعراف/26}

“Эй, Одам болалари! Биз сизларга авратларингизни беркитадиган либосни ҳамда ясан-тусан (либосини) ҳам тушурдик. Ҳаммасидан яхшироқ либос тақво либосидир. Бу Оллоҳнинг (фазлу марҳаматига далолат қилувчи) оятларидандир. Шояд эслатма (панд насихат) олсалар”. (Аъроф: 26).

Бошқа оятда эса:

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمْ
 الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ ۚ كَذَلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾
 {النحل/81}

“Оллоҳ сизлар учун ўзи яратган нарсалардан соя жойлар (бунёд) этди ва сизлар учун тоғлардан бошпаналар қилди ҳамда сизлар учун иссиқ (ва совук)дан асрайдиган кийимлар ва сизларни (турли) хавфдан сақлайдиган совутлар яратда” (Нахл: 81).

Одамлар кўпчилик олдида либослар билан зийнатлансалар, намозхонлар Роббилари хузурида зийнатланишга ҳақлироқдир. Оллоҳ таоло намозхонларни намозларида либослари билан ҳам зийнатланишига тарғиб қилиб шундай дейди:

﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ {الأعراف/31}

“Эй, Одам болалари! Ҳар бир масжид (намоз) олдида зийнатларингиз (пок кийимларингиз)ни (кийиб) олингиз” (Аъроф: 31).

Муҳаммад бин Яхё разияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар имконинглар бўлса ишга киядиган кийиминглардан бўлак жума намози учун яна бир кийим олсанглар яхши бўлар эди”, - дедилар. (Имом Абу Довуд ривояти Шайх Албаний саҳиҳ деган).

11. Ўтирганда аврат очилиб қоладиган даражадаги кийимлар (шорти каби) билан намоз ўқиш

Юқорида айтганимиздай либос ҳамма вақт одамлар олдида авратини бекитадиган бўлмоғи керак, намозда эса авратни беркитиш вожибдир.

﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ﴾ {الأعراف/31}

“Эй, Одам болалари! Ҳар бир масжид (намоз) олдида зийнатларингиз (пок кийимларингиз)ни (кийиб) олингиз” (Аъроф: 31).

Али розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Сонингизни бировга кўрсатманг, тирик ва маййитнинг сонига қараманг,” - дедилар. (Имом Абу Довуд ва Имом Ибн Моҳжжалар ривоят қилган). Бошқа лафзида эса: “Сонингизни ёпинг, чунки сон авратдир”, - дедилар. (Имом Молик, Имом Аҳмад ва Имом Термизийлар ривоят қилган. Имом Термизий ҳадисни хасан деган).

Эркакларнинг аврати киндикдан тиззасигача, лекин намозда энг гўзал ва урфдаги хурматли ҳолатдаги кийимларни киймоғи лозим. Аёлларнинг ҳамма жойи авратдир. Намоз вақтида авратларни бекитишга кўпроқ аҳамият бермоқ керак. Ибн Абдулбарр раҳимахуллоҳ айтади: “Кийим кийишга қодир бўла туриб, яланғоч ҳолда намоз ўқиган одамнинг намози қабул бўлмаслигига ҳамма уламолар иттифоқ қилишган. Намозда ва одамлар олдида авратни бекитиш вожиблигида уламолар ўртасида ихтилоф йўқ”.

12. Жонли сурати бор либосда намоз ўқиш

Жонли сурати бор либосларда намоз ўқиш макруҳдир. Ханафий мазхабининг мўътамад китобларида жонли сурат бор жойда намоз ўқишдан қайтаради ва макруҳ эканлигини баён қилишган.

Оиша розияллоҳу анҳо айтади: “Суратлари бор кўрпача сотиб олдим. Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам бу кўрпачани кўриб, уйга кирмай эшик олдида туриб қолдилар, чехраларидан ёқтирмаганларини кўрдимда.

-Ё Расулуллоҳ, Оллоҳ ва Расулига тавба қиламан, гуноҳим нима? – дедим.

-Бу кўрпача қаердан келди? – дедилар.

-Сиз унда ўтирасиз ва ёнбошлайсиз деб, сотиб олувдим- дедим. Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам:

-Бу сурат эгалари қиёмат куни азобланишади ва уларга “ясаган нарсаларни тирилтиринглар” дейилади ва шунингдек сурат бор уйга Фаришталар кирмайди”, - дедилар. (Бухорий ривояти).

Шунингдек ҳамма томони сурат бўлган ўринда намоз ўқиш ҳам макруҳдир. Бу бобда Ибнул Қаййим раҳимахуллоҳ шундай дейди: “Бундай ўринда намоз ўқиш, ҳаммомда намоз ўқишдан кўра ёмонроқдир, чунки ҳаммомдаги намоз бу ер нопоклиги ёки шайтоннинг уйи бўлгани учун қайтарилса, кўп суратли уйдаги намоз ширкка олиб борадиган хатарли масаладир. Ўтган умматларнинг ҳам кўпроғининг ширкка тушишига сабаб суратлар ва мақбаралар бўлган”.

13. Енгни шимариб намоз ўқиш

Енгни шимарган ҳолатда намоз ўқишдан қайтарилганмиз. “Билақдан енгни шимарган ҳолатда намоз ўқиш макруҳдир.”(Фатхул-Қадиир 1/418)

Имом Нававий айтади: “Уламоларнинг барчаси намозда кийимини ёки енгини шимарган ҳолатда намоз ўқиш қайтарилганига иттифоқ қилишган. Бу амал макруҳи танзиҳидир. Агар шу ҳолатда намоз ўқиса намози намоз бўлади, лекин намозни хунук суратда ўқиган бўлади.”

14. Аёллар намозларида авратларини беркитишига аҳамият бермаслиги

Аёлларимиз - Оллоҳ ҳаммамизни ҳидоят қилсин - авратларини беркитишга эътироб бермай қўйишди.

Ойша розияллоҳу анҳодан: Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Балозат ёшига етган қизнинг намозини Оллоҳ таоло авратини беркитган ҳолатида қабул қилади”, - дедилар. (Имом Аҳмад, Имом Абу Довуд, Имом Термизий ва бошқалар ривоят қилган, Имом Аҳмад ва Шайх Албанийлар саҳиҳ деган).

Умму Салама розияллоҳу анҳадан Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам:

-Аёл киши ҳижоб ва рўмоли билан изорисиз намоз ўқиса бўладими? - деб сўради.

-Бўлади, агар ҳижоби кенг, оёқларигача ёнадиган бўлса, дедилар.

(Имом Абу Довуд ривояти, имомлар ҳадисни мавқуф деганлар).

Аёл киши намозда юзи ва кафтларидан бошқа ҳамма ўрнини бекитади.

15. Чанг, лой, мой теккан либосларда намоз ўқиса бўлмайди деб эътиқод қилиш

Агар кийимга теккан лой ёки мой нажас бўлмаса, бу либос билан намоз ўқиладир. Чанг эса қоқиб ташлаб, бу либос билан намоз ўқиладир. Саҳобалар ҳам деҳқончилик ва бошқа ишларидан тўғри масжидга келишарди. Сайёра (машина) ларнинг ёғлари, ёнилғи ёғларнинг асоратлари билан ҳам намоз ўқиладир. Тоза либос билан намоз ўқиш мустаҳаб, лекин иш вақтида либосим чанг ёки мой деб намоз ўз вақтидан кечиктирилмайди.

16. Майка ва шунга ўхшаш ётганда кийиладиган тунги либослар билан намоз ўқиш

Намоз Оллоҳга мўминнинг муножоти бўлгани учун намозхон намозида энг чиройли ҳолатда бўлмоғи мустаҳабдир.

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ

“Эй, Одам болалари! Ҳар бир масжид (намоз) олдида зийнатларингиз (пок кийимларингиз)ни (кийиб) олингиз” (Аъроф: 31).

Кечаси уйимизга ҳурматли меҳмон келиб қолса ётганда киядиган кийимлар билан эмас, балки энг чиройли либосларни кийиб кутиб оламиз. Оллоҳнинг ҳузурида турганимизда ҳам энг чиройли либосларда бўлишимиз мустаҳаб.

Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар биронтангиз намозга турса, Роббисига муножот қилаётганини билсин, ва Роббисига қандай муножот қилаётганига бир қарасин”, - дедилар. (Имом Ҳоким ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

НАМОЗ ЎҚИЙДИГАН ЎРИНЛАРДАГИ ХАТОЛАР

17. Масжидга киришдан аввал уяли телефонни ўчирмаслик

Оллоҳнинг бизга берган неъматлари жуда кўп ва турлидир. Ўша неъматларининг бири уяли телефондир. Уяли телефон сабаблик Оллоҳ бизнинг узоғимизни яқин, оғиримизни енгил қилди. Аммо барча неъматларни ўз ўрнида, тўғри ишлатилмаса, биз бу неъматларга шукур қилмаган, ҳаққини адо қилмаган, ношукур неъматларга кофир бўлиб қоламиз. Уяли телефон билан ҳам, масжиднинг ташқарисида алоқа қилинади, аммо масжидлар эса Оллоҳнинг зикри Қуръон тиловати, ибодат, даъват, таълим ва хоказо бошқа охират ишлари учун қурилгандир.

فِي بُيُوتٍ أذنَ اللهُ أن تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٦٧﴾ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٦٨﴾

“У (масжид)ларда эртаю кеч Унга тасбеҳ айтадиган кишилар бордирки, уларни тижорат ва савдо (ишлари) ҳам Оллоҳнинг зикридан, намозни баркамол адо этишдан ва закот беришдан чалғита олмас” (Нур: 36, 37).

Баъзи намозхонлар – Оллоҳ барчасизни ҳидоят қилсин – масжидга киришидан аввал уяли телефонларини ўчиришмайди. Намоз бошланганидан кейин телефон жиринглаб ўзи ҳам, намозхонлар ҳам намоздаги хушувсини йўқотади. Баъзи намозхонлар намозда туриб ғазабланишади, ҳаёли бузилади, бошқалари эса қанча ракаат ўқиганини ҳам унитади. Натижада эса намознинг мағзи бўлган хушув йўқолади. Масжидга уяли телефонни ўчирмай кираётганлар барчага зарар етказади.

Абу Саид ал – Худрий розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоҳу алайҳи ва саллам: “ - Мусулмон ўзига ҳам, - зарар етказмайди ўзгага ҳам, зарар етказмайди ” (Имом Ибн Можжа ҳасан иснод билан ривоят қилган).

Масжидларда уяли телефонни ўчирмасликда бир қанча зарарлар бор:

1. Уяли телефонни ўчирмаган киши масжидга шовқин нотинчлик олиб киради, ваҳолангки масжидларда ибодат ва Оллоҳнинг зикридан бошқа амални қилиш ҳаромдир. Айниқса қўнғироқ товуши мусиқа бўлса гуноҳи ундан ҳам каттароқдир, чунки мусиқанинг ҳаромлигига тўров мазҳаб имомлари иттифок қилишган. Очiq ҳаромни масжидга олиб кириш, аниқ ҳаромдир.
2. Уяли телефонни ўчирмаслик, масжидда дунёвий гапларни гапиришга сабаб бўлади, ваҳолангки масжидда дунёвий гапларни гапиришдан қайтарилганмиз.
3. Уяли телефонни масжидда ўчирмаслик, намоз вақтида намозхонларга, бошқа вақтларда эса зикр қилувчиларга озор етказади.
4. Уяли телефонни ўчирмаган киши намозда туриб, уни ўчираман деб намоздан бўлмаган ҳатти - ҳаракатларни қилади. Ҳанафий мазҳабида намозда туриб, ортиқча ҳаракат қилиш намозни бузади.
5. Уяли телефондан масжидда ҳатто Фаришталар ҳам озорланади.
6. Уяли телефон овози намознинг мағзи бўлган хушунини йўқотади.
7. Масжидда уяли телефонни ўчирмаслик, масжидни ҳурмат қилмасликдир.

Ҳурматли намозхон! Энди айтингчи, сиз масжидда уяли телефонни ўчирмай, шунча зарарлар билан масжиддан савоб олиб кетмоқчимисиз ёки гуноҳми?!

Намозхонларга масжидда уяли телефонни ўчиртиришнинг баъзи йўллари:

1. Масжид эшигига катта қилиб “Телефонни ўчиринг, гуноҳкор бўлманг” каби қаттиқ иборалар билан варақага ёзиб қўйиш.
2. Имомлар намозини бошлашдан аввал “Уяли телефонларни ўчиринглар” – деб танбеҳ бериши.
3. Намоздан кейин намозхонлар уяли телефони безовта қилган кишига қаттиқ гапириши.

Абу Саид ал – Худрий розияллоҳу анҳу айтади: “Мен Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам шундай деятганларини эшитдим: “Қай бирингиз бирон ёмон ишни кўрса, уни қўли билан ўзгартирсин. Бунга кучи етмаса, тили билан ўзгартирсин. Агар бунга қодир бўлмаса, қалби билан норози бўлсин. Буниси эса иймоннинг ўта заифлигидир””. (Имом Муслим ривояти).

4. Бугунги кунда баъзи масжидларда уяли телефонни ишлатмай қўядиган мослама қўйилияпти бу жуда муносиб ва муаммонинг энгил ечимидир.
 5. Тунис давлатидаги масжидларнинг бирида имом уяли телефонини ўчирмаган кишига икки динар жарима солишни амалга оширибти.
- Азиз биродар! Оллоҳнинг уйида бандалар билан алоқани узиб, осмону – ернинг Роббиси билан бутунлай алоқада бўлинг.

18. Намоз ўқийдиган ўринда жойнамоз бўлиши шарт деб билиш

Оллоҳ таоло бу умматга берган фазилатларнинг бири, ер юзасининг ҳаммасини масжид ва таҳур - пок қилди. Намоз вақти бўлиб қолса намозхон турган еридаагарчи жойнамози йўқ бўлса ҳам намозини кечиктирмай ўз ўқийверади.

Жобир розияллоҳу анҳудан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Мендан аввалги биронта Пайгамбарга берилмаган бешта амал Менга берилди, ер Менга масжид ва таҳуур-пок қилинди, қайси одамни намоз вақти топиб қолса намозини ўқисин . . . “, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

19. Сутра қўймасдан ёки сутрадан узоқ туриб намоз ўқиш

Сутра дегани намозхон намоз вақтида олдидан ўтувчиларни безовта қилмаслиги учун қўлланиладиган тўсиқдир.

Ҳамма фуқоҳолар ижмоси билан сутра қўйиш суннатдир, вожиб эмас. Сутра қўйилмай ўқилган намоз нуқсонли ҳисобланмайди, лекин бу ўринда сутрани зикр қилишимиздан мақсад, сутра қўйиш суннати одамларга ўргатиш ва намозхон олдидан кесиб ўтувчи кимсаларни гуноҳдан огоҳлантиришдир.

Абу Жухайм ал-Хорис розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар намозхон олдидан ўтувчи ўзига қандай гуноҳ борлигини билганида эди, намозхон олдидан ўтганидан кўра қирқ унга яхши бўлар эди”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Имом Баззор лафзида “қирқ йил” деган.

Изоҳ: Намоз ўқувчининг олдини кесиб ўтиш катта гуноҳдир. Шунинг учун ҳам юқоридаги ҳадисда “қирқ унга яхши бўлар эди”, деди баъзи уламолар қирқ йил деса, баъзилар қирқ ой, бошқалари қирқ кун деган.

Сутранинг миқдори агар топилса от эгарининг орқасичалик баланд ва энликдаги ҳар қандай нарса бўлади.

Ойша розияллоҳу анҳодан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламдан Тобук газотида намозхонларнинг сутраси ҳақида сўрашди: “Эгарнинг орқасичалик миқдорда бўлади”, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

Сутра ёки сутранинг ўрнини эгаллайдиган ҳасса ва шунга ўхшаш нарса топилмаса ёй шаклида чизик чизиб, кейин намозини бошлайди.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар биронтангиз намоз ўқисангиз қибла томонига бирон нарса қўйсин, ҳеч нарса топмаса ҳассасини бўлса ҳам қўйсин, агар уни ҳам топмаса бирон чизик чизсин, сўнгра унинг олдидан ўтувчилар унга зарар қилмайди”, - дедилар. (Имом Аҳмад ва Имом Ибн Можжа ривоят қилган, Ибн Ҳажар ҳасан деган).

Сутрага яқин туриш ҳам мустаҳабдир. *Саҳл бин Аби Ҳайсама ал-Ансорий розияллоҳу анҳудан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар биронтангиз намозни сутра олдида ўқийдиган бўлса, унга яқинлашсин, шунда шайтон унинг олдини кесмайди”, - дедилар. (Имом Абу Довуд ривояти, Имом Аҳмад, Имом Насоий ва бошқалар ривоят қилган Имом Заҳабий ва Шайх Албанийнар саҳиҳ деган).*

Саҳл бин Саъд розияллоҳу анҳу айтади: “Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг намоз ўқийдиган ўрни билан девор оралиги бир қўй ўтадиган миқдорчалик эди”. (Имом Бухорий ривояти).

Сутрасиз намоз ўқиётган кишининг олдидан мажбур ҳолда ўтса бўладими?

Афзали олдини кесмай сабр қилиб тургани, аммо мажбур бўлса *Абу Ханифа раҳимахуллоҳ*: “Сажда қилинадиган ўридан юқорирогидан ўтади” деган.

Сутранинг бир қанча фойда ва аҳкомлари фикҳий китобларда кенгроқ баён қилинган.

20. Масжидларни ортиқча безаш

Масжид мўмин маскани, ибодати, жамланиш ва ислом талаблари адо қилинадиган Оллоҳнинг уйи бўлганлиги учун масжидларни покиза тутишга буюрилганмиз, лекин уларни зийнатлаб юборишдан қайтарилганмиз.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳумадан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Масжидларни зийнатлашга буюрилмадим”**, - дедилар. (*Имом Абу Довуд ривояти. Ибн Ҳиббон ва Шавканий саҳиҳ деган*).

Анас розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Одамлар масжидлари зебу – зийнатлаш билан бир бирларига фахрланмагунича қиёмат қойим бўлмайди”**, - дедилар. (*Тўртта муҳаддис ривоят қилган. Ибн Ҳузайма ва Суютийлар саҳиҳ деганлар*).

Масжидларни обод қилиш дегани, масжидларни зебу – зийнатлар билан безаш тушинилмайди, балки масжидларни обод қилиш жамоатниг кўплиги, саҳиҳ ҳадислар ва салафи солиҳлар тарихи билан маърузаларни юргизиш, илм ҳалақаларини кўпайтириш ва хоказо шунга ўхшаш саҳоба ва тобеъинлар асридаги каби масжидларни ушлашдир. Пайғамбар алайҳис саломнинг масжидларини девори лой ғиштдан, устунлари хурмо дарахтидан, томи эса хурмо дарахти шохчаларидан иборат эди. Абу Бакр розияллоҳу анҳу даврида масжидга ўзгариш киритилмади. Умар розияллоҳу анҳу даврига келганда устунлар чириганлиги сабабли устунлар ўзгартирилди. Масжид кенгайтирилди, лекин бошқа ўзгариш киритилмади. Усмон розияллоҳу анҳу даврида эса масжидга анча ўзгаришлар киритилди, лекин зийнатланмади.

Ибн Баттон раҳимахуллоҳ айтади: “Масжидларни безамаслик Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатидир. Умар розияллоҳу анҳу даврида футухотлар кўпайиб мусулмонларга мол – дунё оқиб келганида ҳам масжидларни зийнатламади.

Масжидларни зийнатлаш саодат асридан кейин авж олган.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳума айтади: “Яхуд ва насоролар ўзларининг ибодатхоналарини зийнатлагани каби сизлар ҳам масжидларни зийнатлайсизлар”. (Имом Абу Довуд ривояти)

Фуқаҳоларимиз ҳам масжидларни зийнатлашни қаттиқ қоралашган. Ҳанафий мазҳабида масжидларни безашлик макруҳдир.

21.Қабристонларга масжид куриш

Қабристонларга масжидлар куриш одамларни ширкга етаклайдиган амал бўлгани учун ҳам шариатимиз ундай ерга масжид куришдан қатъий қайтарган.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Оллоҳ яхудларни лаънатласин, пайгамбарларининг қабрларини масжид қилиб олишди”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Ойша розияллоҳу анҳодан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам беморлигида Умму Ҳабиба ва Умму Саламалар зиёратга келишиб Ҳабашистоннинг черковларида кўрган суратлар ҳақида гапиришди. Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар улардан бирон солиҳ киши вафот этса, унинг қабрига масжид куриб, суратини осиди. Улар қиёмат куни Оллоҳнинг ҳузуридаги энг ёмон одамлар”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Бошқа ҳадисда: “Ер куррасининг ҳаммаси масжиддир. Фақат қабристон ва ҳамомдан бошқа”, - дедилар. (Имом Насоийдан бошқа бешта муҳаддис ривоят қилган. Имом Термизий саҳиҳ деган).

Яна бошқа ҳадисда: “Қабрларга қараб намоз ўқиманглар ва қабрлар устига ўтирманглар”, - дедилар. (Имом Бухорийдан бошқа еттита ривоят қилган).

22.Масжид қибласи ҳақида талашиб-тортишиш

Баъзи намозхонлар нодонлиги сабабли масжидларнинг қибласи нотўғри деб жамоат тинчлигини бузишса, баъзилари масжидда сафларни ўнг ёки чап тарафга буришади, ҳатто кўлига компас олиб масжид оралаб: “Масжидинглар қибласи хато, тўғрироғи бундай бўлади” деб жамоатни чалғитиб юрганларни ҳам кўрдик.

Намозда қибла тарафга юзланиш намознинг шарти ва ҳамма биладиган ислом шиоридир. Намозда қиблага юзланишни уламоларимиз икки қисмга бўлишган: Маккада қиблага юзланиш,

Маккадан бошқа ўринларда қиблага юзланиш. Маккадагилар Каъбанинг айнан ўзига юзланишади. Ер куррасидаги барча мусулмонлар эса Макка тарафга қараб намоз ўқишади.

قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوُؤُوا وَجُوهَكُمْ شَطْرَهُ

Юзингизни Масжид-ал-Ҳарам (Макка) томонга буринг! (Эй мўминлар, сизлар ҳам) **қаерда бўлсангизлар, юзларингизни унинг тарафига бурингиз!** (Бақара: 144).

Имом Абу-л-Баракот Абдуллоҳ бин Аҳмад ан-Насафий “Канзуд-Дақоик” китобида шундай дейди: “Маккаликлар Каъбанинг айнаи ўзига юзланади, аммо бошқалари бўлса, ўша тарафга қараса кифоядир”.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Машириқ билан мағриб ўртаси қибладир”, - дедилар. (Имом Термизий ривоят қилиб, ҳадис ҳасан, саҳиҳ деган. Имом Бухорий эса санадидаги одамлар сиқот деган).

Демак қибла тараф юз саксон градуснинг ҳаммаси биз учун қибладир, тортишувга, сафни ўнг ёки чапга буришга ҳожат йўқдир. Чунки бизнинг диёрдаги барча масжидлар қибла тарафга каратиб солинган.

23. Масжидда дунёвий гапларни гапириш

Масжид мўмин маскани, ибодати, жамланиш ва ислом шиорлари адо қилинадиган Оллоҳнинг уйи бўлганлиги учун масжидларни дунёвий гаплар, эълонлар ва бақир-чақирлардан сақлашимиз вожибдир.

فِي بُيُوتٍ أَدَانَ اللَّهُ أَنْ تَرْفَعَ وَيَذْكَرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا

بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾ {النور/36-37}

“У (масжид)ларда эртаю кеч Унга тасбеҳ айтадиган кишилар бордирки, уларни тижорат ва савдо (ишлари) ҳам Оллоҳнинг зикридан, намозни баркамол адо этишдан ва закот беришдан чалғита олмас” (Нур: 36, 37).

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا {الجن/18}

“Албатта (барча) масжидлар Оллоҳникидир. Бас (масжидларда) Оллоҳ билан қўшиб яна бирон кимсага дуо (ибодат) қилмангиз” (Жин: 18).

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан, Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Одамларга шундай замонлар келади, улар масжидларига ўтириб олиб гаплари фақат дунёдан ўзга нарса бўлмайди. Оллоҳга ҳам илтижо қилишмайди. Бундай одамлар билан бирга ўтирманлар”, - дедилар. (Имом Ҳоким ривояти иснодини саҳиҳ деган).

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким бирон кишини масжидда йўқолган нарсасини эълон қилаётганини эшитса “Йўқотган нарсангизни Оллоҳ қайтармасин” десин. Чунки масжидлар эълон учун қурилмаган”, - дедилар. (Имом Муслим, Имом Аҳмад, ва Имом Ибн Можжалар ривоят қилган).

Ас-саиб бин Язид раҳимаҳуллоҳ айтади: “Масжидда ётсам биров мени туртди, бошимни кўтариб қарасам Умар бин Ҳаттоб розияллоҳу анҳу менга: “Ана-у икки кишини чақириб келинг” деди. Чақириб келдим.

-Қаердан бўласизлар? - деди.

-Тоифданмиз. - дейишди.

-Ха... шундайми?! Агар Мадиналик бўлганингларда дарра урдирар эдим. Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг масжидида ҳам овозингларни кўтариб гапирасизларми?!”, - деди. (Имом Бухорий ривояти).

Масжидда дунёвий гапларни гаплашиб ўтириш макруҳдир. Ибн Ҳаж раҳимаҳуллоҳ айтади: “Масжидда фақатгина намоз, Қуръон тиловати, зикр, тафаккур ва овозини кўтармай, намозхонларга ва зикр қилувчиларга халақит бермаган ҳолатда дарс бериш жоиздир.

АЗОНДАГИ ХАТОЛАР

Азон иймон ақидасини жамловчи Оллоҳнинг яккалигини ва Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг элчилигини исботлаб, ширкдан қайтарадиган ислом шиорларидан.

Ибн Мулаққин айтади: “Уламолар азоннинг тўртта ҳикматини зикр қилишади.

- 1) Ислом шиорини эълон қилиш.
- 2) Тавҳид калимаси.
- 3) Намоз вақти кирганини ва маконини эълон қилиш.
- 4) Жамоатга чақиритиш.

24.Муаззин азон вақтларига эътибор бермаслиги

Муаззиннинг сифатларидан бири омонатдор бўлмоқлигидир. Намоз вақти кириши билан мусулмон кишига қанча - қанча амалларни қилиши вожиб бўлади. Шунинг учун ҳам муаззинлар азон вақтларига қаттиқ эътибор бермоқлари вожибдир.

Абу Хурайра розияллоху анхудан, Расуллуллох алайҳис салом:

“Муаззин омонатдордир”, - дедилар. (Имом Абу Довуд ва Имом Насоий ривоят қилган. Шайх Албаний ва Шуъайб Арнаут раҳимаҳумуллоҳлар саҳиҳ деган). ДВДдаги дискларда азон айтилинмайди.

Азонни “Аъзузу” ва “Бисмиллаҳ” билан бошлаш ҳам азон хатосидир.

Пайғамбар саллоллоху алайҳи ва саллам Абу Махзура розияллоху анху - Маккадаги муаззинлари - га азонни ўргатди, лекин ўргатган азонидан аввал “Аъзузу” ва “Бисмиллаҳ” зикр қилинмаган.

Билол Розияллоху анху азонида ҳам “Аъзузу” ва “Бисмиллаҳ” зикр қилинмаган.

Саҳоба ва тобеъинлар ҳам азонни аввалида “Аъзузу” ва “Бисмиллаҳ” ни қўшиб айтгани зикр қилинмаган. Уламоларимиз ҳам бу ҳақда гапирмаган. Пайғамбар саллоллоху алайҳи ва саллам, саҳоба ва тобеъинлар асридаги дин ҳақиқий диндир, кейин динга киритилган ҳар қандай амал бидъат ва диндаги хурофот ҳисобланади.

25.Азон лафзларини бузиб айтиш

Махфий бажариладиган амаллар ҳам устоздан ўрганилса, ошкор эълон қилинадиган ислом шиори бўлмиш азонни ҳам устоздан ўрганиш вожибдир.

Пайғамбар саллоллоху алайҳи ва саллам ҳам муаззинларига азонни ўргатар эдилар. Абу Махзура розияллоху анхунинг овози Пайғамбар саллоллоху алайҳи ва салламга ёқиб қолди, сўнгра унга азонни ўргатди. (Имом Ибн Хузайма ва Имом Доримийлар ривоят қилган Ибн Ҳазм ва Ибн Дақиқ ал-Ъийдлар саҳиҳ деган).

Абу Махзура розияллоху анху Пайғамбар саллоллоху алайҳи ва салламнинг Маккадаги муаззини, Билол розияллоху анху эса Мадинадаги муаззини эди.

Уламолар зикр қилган, кўп муаззинларда учрайдиган баъзи хатолар:

а) “Ашҳаду” деганда ҳамзани чўзиб, “Аашҳаду” деб айтиш бу ҳолатда маъно ўзгариб: “гувоҳлик бераман” дегани, “гувоҳлик берайми? Гувоҳ бўлайми?” маъноларини англатади;

б) “Акбар” калимасида “Б” ҳарфини чўзиб “Акбаар” деб айтиш. Бу ҳолатда ҳам маъно ўзгариб “ноғора” деган маъноини англатади;

в) Ашҳаду алла илаҳа иллаллоҳ деганда, ашҳаду алла илаҳа деб тўхтаб, иллаллоҳ дан бошлаш. Бундай ҳолатда шаҳодатни ўртаси бўлинади;

г) “Хаййа алас солаҳ” деганда солаҳ демай сола дейиш, бунда ҳам маъно ўзгариб жаҳаннамга чақириб маъносини ифодалайди;

д) Азон калималарининг охириги ҳарфини ҳаракатини айтиш. Масалан “Оллоҳу Акбару” дейиш.

Ҳамма хатони зикр қилиш қийин албатта, чунки кўпчиликдаги хато-камчилик турлидир. Муаззинлар азонларини саводли бир кишига эшиттириб, хатоларини тўғрилаб олсалар мақсадга мувофиқ бўлар эди.

26. Азонни эшитиб турганлар азон калималарини такрорлаш ўрнига “Оллоҳу Акбар” деганда “Жалла жалолуҳ” дейиши

Азон эшитган киши азон калималарини такрорлаб туриши суннатдир.

Абу Саъид ал-Худрий розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар азонни эшитсанглар муаззин айтаётган нарсани айтинглар”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Имом Бухорий Муъовия розияллоҳу анҳудан ҳам шу маънодаги ҳадисни ривоят қилган.

Имом Муслимда эса Умар розияллоҳу анҳудан: “Муаззин айтган калималарни сўзма-сўз айтинглар “Хаййа алассолаҳ”, “Хаййа аллал фалаҳ” нинг ўрнига эса “Ла хавла ва ла қуввата илла биллаҳ”” денглар.

Демак азонни эшитганлар муаззин айтган ҳар бир калимани Муаззин айтганидан кейин кетма-кет такрорлайди. *Умму Салама розияллоҳу анҳо айтади: “Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам муаззин айтган азоннинг ҳар бир калимасини айтиб тўхтар ва уни такрорлар эди”. (Имом Насоий ривояти).*

Муаззин “*Ҳаййа алассолаҳ*” ва “*Ҳаййа алал фалаҳ*”ни айтганда тингловчи: “*Ла хавла ва ла қуввати илла биллаҳ*” дейиши мустахаб.

Муаззин айтган лафзларнигина такрорлаш мустахаб, аммо бошқа лафзни айтиш агарчи уларнинг баъзиларига далиллар келган бўлсада, Муаззин айтганини такрорлаш афзал, балки баъзилар вожиб дейишган.

27. Азоннинг охирини муаззин билан жўр бўлиб айтиш

Азоннинг аввали ҳам, охири ҳам муаззиндан кейин пайдар пайига такрорланади.

Жўр бўлиб муаззин билан бирга айтилмайди.

Абу Саид ал-Худрий розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар азонни эшитсанглар муаззин айтаётган нарсани айтинглар”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

28. “Муҳаммадан Расулуллоҳ” деганида бармоқларни ўпиб қошига суриш

Муаззин “Муҳаммадан Расулуллоҳ” деганида бармоқларни ўпиб қошига суриш ҳам бидъат амалдир, чунки бу амални аввалги асрларда на саҳобалар ва на тобеъинлар қилишган. Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам, саҳобалар ва тобеъинлар давридагидай дин бугунги кунда дин бўлмас экан, у дин ҳақиқий дин ҳисобланмайди.

Имом Молик раҳимахуллоҳ шундай дер эди: “Ким бу умматга аввалги асрларда бўлмаган бирон янгиликни киритса Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам рисолатга хиёнат қилган деган даъвони қилган бўлади, чунки Оллоҳ Қуръонда шундай дейди: **” الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ”**

“Бугун Мен сизлар учун динингизни комил қилдим, (сизларни динсизлик зулматларидан иймон нурига чиқариш билан) Мен сизларга неъматимни тўкис қилиб бердим ва сизлар учун Исломнидин қилиб танладим”

(Моида: 3)

Ўша даврда диндан бўлмаган амал бугунги кунда ҳам диндан эмасдир”. (Ал-иътисом 1/464).

29. Азон дуосини муаззиннинг ўзигина жаҳрий айтиши

Азон дуосини азонни эшитган ҳар бир киши ўзи айтиши суннатдир.

Жобир розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким азонни эшитганидан кейин: “Оллохумма Робба ҳазихи-д-даъватит-таммати ва-с-солатил-қоимати, ати Муҳаммаданил-васийлата ва-л-фадийлата, ваб-ъасху мақомам маҳмуданил-лази ваъадтаҳ.” деса, унга қиёмат куни шафоатим тегади”, - дедилар.

(Имом Бухорий ва тўртта мухаддис ривоят қилган).

Ҳадисда Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам **“Ким азонни эшитганидан кейин”**, - деяпти, демак азонни эшитган ҳар бир киши азон дуосини ўзи айтмоғи керак.

Дуоларни жаҳрий қилиш масаласига келсак, дуони овозни кўтармай қилиши мустахабдир. Овоз баланд ҳам кўтарилмайди, жуда паст ҳам айтилмайди.

ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ {الأعراف/55}

“(Эй мўъминлар) Парвардигорингизга тазарруъ билан ичингизда махфий дуо – илтижо қилингиз! Зотан, У ҳаддан ошувчи кимсаларни (яъни, эл кўзига кўрсатиш учун риёкорлик қилувчиларни) севмас” (Аъроф: 55).

Оллоҳ таоло Закариё саллоллоҳу алайҳи ва саллам дуосини мақтаб шундай дейди:

ذَكَرُ رَحْمَةً رَبِّكَ عَبْدُهُ زَكْرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا {مريم/2-3}

“Эсланг, У Парвардигорига хуфёна дуо – илтижо қилиб, деган эди: Парвардигорим, дарҳақиқат, менинг суякларим мўртлашди, кексаликдан бошим сочим оқарди. Парвардигорим, мен Сенга дуо қилиб ҳеч қачон ноумид бўлган эмасман.” (Марям: 2-4)

Абу Мусо ал-Ашъарий розияллоҳу анҳу айтади:

“Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам билан бирга Мадинага қайтдик. Мадинага яқинлашганимизда Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам такбир айтди, одамлар ҳам такбир айтишди ва овозларини кўтариб юборишди. Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Эй одамлар! Ўзингларни босиб олинглар, овозингларни кўтарманглар, сизлар дуо қилаётган Зот кар ва узоқда эмас, балки сизларни эшитувчи ва кўрувчи Зотга дуо қилаянсизлар”, - дедилар.

(Имом Аҳмад, Имом Бухорий, Имом Муслимлар ривоят қилган ва Шайх Албанийнинг саҳиҳ сунани Имом Абу Довудда зикр қилган).

30. Азон айтилаётганда масжидга бораётган киши намозга шошилиш ўрнига ўтириб олиши

Азон одамларни жамоат намозига чақириш демакдир. “*Хаййа аlassолах*” дегани “намозга келинглари”, “*Хаййа аллал фалах*”, “нажотга келинглари” деганидир. Ҳар қандай чақириққа одамлар ижобат қиладилар. Азон нидосининг ижобати ҳам намозга шошилишдир, азонни эшитганда ўтириб олиш эмас, балки намозга боришдир.

31. Азон айтгандан кейин саловат айтмаслик

Азондан кейин муаззин ва азонни эшитиб турганлар Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламга саловат айтади.

Абдуллох бин Амр розияллоҳу анҳумадан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар Муаззин азон айтаётганини эшитсанглари муаззин айтаётган азонни такрорланглари, сўнгра Менга саловат айтинглари, кейин Менга Оллоҳдан “васила”ни сўранглари, Менга Оллоҳдан “васила”ни сўраган киши шафоатимга ҳақли бўлади”, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

Саловатнинг лафзлари кўп, азондан кейин бу лафзларнинг хоҳлаганини айтади, чунки саловат ҳам дуо жумласидан.

32. Азон дуосига “Варзукна шафаатаху йавмал қиёмати иннака ла тухлифул мийъад” калимасини қўшиб айтиш

Азон дуоси Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламдан саҳиҳ йўллар билан ривоят қилинган, лекин бу ҳадисларнинг биронтасида бугунги кунда айтилаётган ортиқча лафзлар йўқ. Жобир розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Ким азон эшитганидан кейин: “Аллохумма Робба ҳазихи-д-даъватит-таммати ва с-солатил-қоимати, ати Муҳаммадани-л-васийлата ва-л-фадийлата, ваб-ъасху мақомам маҳмуданил-лази ваъадтах” деса қиёмат куни у шафоатимга ҳақли бўлади”, - дедилар . (Имом Бухорий , Имом Абу Довуд, Имом Ибн Можжа, Термизий ва Насоийлар ривоят қилган).**

Пайғамбаримиз саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Ким азондан кейин мана шу юқорида зикр қилинган дуони айтса қиёмат куни шафоатимга ҳақли бўлади”, - деяпти.** Демак дуо ўз аслий лафзлари билан қолади, унга бирон қўшимчалар қўшилмайди. Шу

ўринда азон дуосига кўшилган далилсиз ортиқча лафзларни зикр қилиб ўтамиз.

а) “Варзукна шафа ъатаху йавмал қиёмати иннака ла тухлифул миъад”;

б) “Оллоҳумма инна асалука би ҳаққи хазихид даъвах”;

в) “Вад –даражатир-рафиъа”;

г) “Бираҳматика ё арҳамар Роҳимин”;

д) “Амиин Оллоҳу Акбар”.

33. Азондан кейин дарров такбир айтиш

Азон жамоатга чақириқ бўлса, жамоатга етиб келгунча вақт берилмоғи керак. Аммо азон ортидан дарров такбир айтиб чақирилганларни кутмаслик хилофи суннат ва фойдасиз чақириқдир.

Салмон розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Таҳорат олувчи хотиржам таҳорат олгунича, таом егувчи таомини хотиржам егунича азон билан такбир орасида вақт беринг”, - дедилар.

34. Азонга ижобат қилмаслик

Азонни эшитиб туриб, унга ижобат қилмаслик саҳобалар даврида катта гуноҳ ҳисобланган.

Кўзи ожиз киши Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам ҳузурига келиб:

-Ё Расулуллоҳ, мени масжидга етаклаб олиб келадиган ҳеч кимим йўқ, - деб уйида намоз ўқишга рухсат сўради.

Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам рухсат берди. У киши ўгирилиб кетаётган эди Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам уни чақириб:

-Намозга азонни эшитасизми? - дедилар.

-Ҳа эшитаман - деди.

-Ундай бўлса азонга жавоб беринг, - дедилар. (Имом Муслим ва Имом Насоий ривояти).

Бошиқа ҳадисда Ибн Умми Мактум розияллоҳу анҳу Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам ҳузурларига келиб:

-Ё Расулуллоҳ, Мадинада зарар берувчи ҳашорат ва ҳайвонлар кўп. Мени эса кўзим ожиз, масжиддан уйим узоқ, етакловчим йўқ. Уйимда намоз ўқишга рухсатми? - деди.

Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам:

-Азонни эшитасизми? - деди.

-Ҳа,-деди.

-Ундай бўлса азонга ижобат қилинг, чунки Мен сизга рухсат тополмайман, - деб жавоб бердилар.

(Имом Абу Довуд, Имом Насоий ва Имом Термизийлар ривоят қилган. Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Агар кўзи ожиз, уйи узоқ киши учун узр бўлмаса энди сизу биз тўрт мучамиз соғ бўлиб, ҳамма шароитларимиз хозиру нозир бўлиб, азонга ижобат қилмаганимиз учун Оллоҳнинг хузурида қандай узримиз бор?!.

Али розияллоҳу анҳу айтади: “Масжид қўшнисининг намози масжиддагина дуруст бўлади. Масжид қўшниси ким дейилганда, азонни эшитган киши”, - деган. (Ибн Абу Шайба саҳиҳ санад билан ривоят қилган).

Рабийъа бин Хусайм раҳимаҳуллах икки оёғи шол бўлиб қолганда ҳам икки киши ёрдамида жамоатга чиқарди. Унга:

-Эй Аба Муҳаммад, сиз узрлисиз, уйингизда намоз ўқишликка рухсат-ку, дейилса,

-Гапинглар тўғри, лекин мен муаззиннинг намозга келинглари, нажотга келинглари деганини эшитиб туриб, унга ижобат қилмай туролмайман дедилар. (Ибн Саъд ва Абу Нуайм ривоят қилган).

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳу айтади: “Ким эртага Оллоҳга мусулмон ҳолатда йўлиқшини хоҳласа, мана бу беш вақт намозни масжидда адо қилсин, чунки Оллоҳ таоло Пайгамбаринглар саллоллоҳу алайҳи ва салламни ҳидоят йўлларга буюрди. Беш вақт намоз ҳам ҳидоят йўлларидадир. Агар сизлар ҳам намозингларни ана-у уйида намоз ўқийдиганлар каби уйингларда ўқисанглар, Пайгамбаринглар саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатини тарк қилган бўласизлар. Агар Пайгамбаринглар саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг суннатини тарк қилсанглар аниқ адашасизлар. Ким таҳорат олса ва таҳоратини комил қилса, сўнгра бу масжидларнинг биронтасини қасд қилиб борса, унинг ҳар бир қадамига хасанот ёзилади, ҳар бир қадамига бир даража кўтарилади ва ҳар бир қадамига бир хато-камчилиги ўчирилади. Агар сиз саҳобалар даврини кўргангизда эди, жамоат намозига фақатгина мунофиқлиги аниқ бўлган кимсаларгина чиқмас эди. Ҳатто икки оёғи шол кишилар ҳам икки одам елкаси ўртасида, оёқлари судралган ҳолда келишиб сафга тургизилар эди”. (Имом Муслим, Имом Абу Довуд, Имом Насоий ва Ибн Можжалар

ривоят қилган. Шайх Албаний раҳимахуллоҳ “Саҳиҳ тарғиб ва тарҳиб” да келтирган).

35. Намозларни вақтида адо этмаслик

Намозларни ўз вақтидан кечиктириш мунофиқлар сифатидандир. Бу ҳақида Оллоҳ таоло шундай дейди:

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَّلَ مِنْهُمْ نَفَقَتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ - وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَرِهُونَ ﴿التوبة/54﴾

“Қилган инфоқ-эҳсонлари (Оллоҳ даргоҳида) қабул қилинишидан тўсган нарса фақат уларнинг Оллоҳ ва Унинг Пайғамбарига иймон келтирмаганлари, намозга фақат эринган ҳолларидагина келишлари ва ўзлари истамаган ҳоллардагина инфоқ-эҳсон қилганликларидир”. (Тавба: 54).

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳу айтади: “Мен Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва салламдан:

- Амалларнинг афзали қайсиси? - деб сўрадим.
- Ўз вақтида ўқилган намоз, - дедилар.
- Ундан кейинчи? - дедим.
- Ота-онага яхшилик қилиш, - дедилар.
- Ундан кейинчи? - дедим.
- Оллоҳ йўлида жиход қилиш” ”,- дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Каъаб бин Ёужра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар азонни эшитсангиз Оллоҳнинг чақирувига ижобат қилинг”, - дедилар.

(Табароний ривоят қилган. Шайх Албаний саҳиҳ деган)

Намозларни ўз вақтининг аввалида адо этиш мустаҳабдир. Шунинг учун ҳам саҳоба ва тобеъинлар намозларини аввалги вақтларида адо этишга ҳаракат қилишган. Агар уларнинг биронтаси такбиратул-ихром (имомнинг кулоқ баробар кўлини кўтариши) га етиб келолмаса бир – бирларига таъзия изҳор қилишган, ҳатто баъзилари надомат чекиб йиғлашган. Вакиъ бин Жарроҳ айтади: “Сулаймон бин Миҳрон ал-Аъмаш ҳақида Аъмашнинг ёши етмишлар атрофида эди, лекин у шу ёшгача такбиратул - ихромга бирон марта кечикмаган”.

Иброхим Ат-Таймий айтади: “Агар такбиратул ихромга етиб келишга бепарволик қилаётган кишини кўрсангиз, ундан юзингизни буринг”.

Агар хуфтон намозини аввалги вақтидан кечиктириш қавмга малол келмаса, хуфтон намозини аввалги вақтидан кечиктириш мустаҳаб.

Оиша розияллоҳу анҳо айтади: “Бир кеча Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам хуфтон намозига кечикдилар, бироз вақт ўтганидан кейин намозга чиқдилар, намоз ўқиғач: “**Мана шу намоз вақтидир, агар умматимга оғир бўлмаса**””, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

36. Ниятни тил билан лафзда айтиш

Ният ҳақида келган ҳадисларга бир назар солсак, ниятни талаффуз қилиш ҳақида бирон саҳиҳ, собит ҳадис йўқ. Имом Абул-Баракат Абдуллоҳ бин Аҳмад ан-Насафий раҳимаҳуллоҳ “Канзуд-дақоик” китобида шундай дейди: “Ниятни намозда бирон нарса билан боғламай тўғридан-тўғри қилаверади, шарти қалби билан қайси намозни ўқиётганини билса бўлди. Суннат ва тарових намозларига умумий нафлни ният қилади. Фарз учун эса қайси намозни ўқиётганини ниятида аниқланмоғи керак. Масалан аср намози деб. Иқтидо қилувчи эса имомга эргашаётганини қалбидан ўтказди.”

Шайхул Ислам раҳимаҳуллоҳ айтади: “Тўртта мазҳаб имомлари намозда ният жаҳрий айтилмаслигига иттифоқ қилишган. Ким ниятни тили билан айтишга ўрганиб қолган бўлса, уларга ниятни намозда махфий қилиш кераклиги ўргатилади. Кейинги баъзи одамлар имом Шофийнинг “Намоз аввалида нутқ бўлиш керак” деган гапини нотўғри талқин қилишиб, намоздан аввал тил билан ният қилиш деб тушунтиряпти. Имом Шофийнинг “Намоз аввалида нутқ бўлиш керак” дегани қулоқ баробар қўл кўтарилганда “Оллоҳу акбар”ни жаҳрий айтиш керак деганидир.”

Ибн Қаййим раҳимаҳуллоҳ айтади: “Саҳиҳ ҳадисларда ниятни тил билан айтиш иккита ўриндагина собит бўлган. Ҳаж ёки умрага эҳромга кирганда ва қурбонлик қилганда. Намозда тўров мазҳаб имомлари иттифоқи билан ният тилда қилинмайди. Ниятни тилда қилиш кейин чиққан.” (Задул-маъад).

Ниятни тил билан айтишда бир қанча зарарлар бор, шулардан бири тил билан ниятни талаффуз қилиш одамга риёни олиб

келади, ваҳоланки ибодатларда ихлосга буюрилганмиз. Оллоҳ қалбимиздагини билгувчидир. Унга билдиришга ҳожат йўқ.

قُلْ أَتَعْلَمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

{الحجرات/16}

“ (Эй, Муҳаммад!) айтинг: Сизлар Оллоҳга динингизни ўргатмоқчимисиз?! Ваҳоланки, Оллоҳ осмонлардаги ва Ердаги (бор) нарсани билур. Оллоҳ барча нарсани билувчидир”. (Хужурот: 16).

37. Хушуъсиз намоз ўқиш

Намознинг руҳи уни хушуъ билан адо қилишда, лекин хушуънинг ўзи нима? Уламолар хушуъ ҳақида турли маънолар беришган. Бир тоифа уламолар: “Намоздаги хушуъ унда хотиржам туриш” дейишган. Имом Бағавий раҳимаҳуллоҳ: “Намоздаги хушуъ бадан, кўз ва овознинг хотиржамлиги”, деган.

Имом Ибн Қаййим раҳимаҳуллоҳ: “Хушуънинг жилови буюрувчига хорланиб, камтарона туриш, ҳукмига таслим бўлиш, Ҳаққа бўйин эгиш, буйруқни қабул қилиб бўйсиниш, ҳукмга қарши чиқмаслик, раъйини олдин қўймаслик, қалби хорланиб, Роббиси қалбига ва аъзоларига қарашдан кўрқиб, синиқ бўлиб, зорланиб туришдир”, деган.

Демак, хушуъ ҳамма аъзода топилмоғи керак, айниқса, қалбда. Саид бин Мусаййаб раҳимаҳуллоҳ айтади: “Агар қалб хушуъ қилса, аъзолар ҳам хушуъ қилади”.

Намозда савобнинг кўп ёки кам бўлиши ҳам ундаги хушуънинг зиёда ёки кам бўлишига боғлиқ бўлади.

Оллоҳ таоло намозларини хушуъ билан адо қилувчиларни мақтаб, нажот топган мўминларнинг сифатини аввалини хушуъдан бошлади.

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾ {المؤمنون/1-2}

“Дарҳақиқат мўминлар нажот топдилар. Улар намозларида (кўрқув ва умид билан) хушуъ қилувчи кишилардир”. (Мўминлар: 1-2).

Пайгамбаримиз саллоллоҳу алайҳи ва саллам намозларни хушуъ билан адо қилишга қаттиқ тарғиб қилдилар.

Абу Айюб розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар намозга турсангиз, охирги, видолашув намози

қилиб ўқинг, эртага узр сўраб турадиган гапни гапирманг ва одамлар кўлидаги барча нарсадан умидингизни узинг”, - дедилар. (Имом Аҳмад ва Имом Абу Довуд ривоят қилган, Шайх Албаний раҳимахуллоҳ “Саҳиҳул-жамий” да зикр қилган).

Абу Хурайра розияллоху анҳудан, Расуллоҳ саллоллоху алайҳи ва саллам: “Агар биронтангиз намозга турса, демак у Роббисига муножот қиляпти. Роббисига қандай муножот қилаётганига бир қарасин”, - дедилар. (Имом Ҳоким ривоят қилган. Шайх Албаний раҳимахуллоҳ саҳиҳ деган).

Расуллоҳ саллоллоху алайҳи ва саллам: “Намозингизда ўлимни эсланг, чунки инсон намозида ўлимни эсласа намозини чиройли адо этади. Намозингизни охирги, бундан кейин намоз ўқий олмасам керак деб ўқинг ва эртага узр сўраб ўтирадиган ҳар қандай ишдан ўзингизни эҳтиёт қилинг”, - дедилар. (Имом Дайлабий раҳимахуллоҳ “Муснадул-Фирдавс” да ривоят қилган. Ибни Хажар ва Албанийлар ҳасан деган).

Ато раҳимахуллоҳ айтади: “Мен ва Абдуллоҳ бин Убайт Оиша розияллоху анҳонинг олдига кирдик”. Абдуллоҳ бин Убайт:

-Бизга Расуллоҳ саллоллоху алайҳи ва салламдан кўрган энг ажабли нарсангиз ҳақида айтиб беринг - деди. Оиша онамиз йиғладилар, кейин айтдилар: Расуллоҳ саллоллоху алайҳи ва саллам бир куни кечаси турдиларда, менга:

-Эй, Оиша Мени бугун безовта қилманглар. Роббимга муножот қиламан - дедилар. Мен:

- Оллоҳга қасамки, сизни қувонтирган амал бизни қувонтиради ва қурбатингиз қувончимиз, - дедим.

Расуллоҳ саллоллоху алайҳи ва саллам таҳорат олдилар, сўнгра намозга киришдилар, намозида йиғладилар, йиғлайвердилар ҳатто кўкраклари ҳўл бўлди, сўнгра йиғлайверди, ҳатто ер ҳам ҳўл бўлиб кетди. Билол азон айтишига келди. Расуллоҳ саллоллоху алайҳи ва салламнинг йиғлаётганини кўриб:

-Ё, Расуллоҳ, йиғлаяпсизми, ваҳоланки Оллоҳ сизнинг ўтган ва келажакдаги гуноҳларингизни кечирган бўлса, - дедим.

-Шукр қилувчи банда бўлмайинми. Бу кеча Менга бундай оят нозил бўлди, сўнг уни ўқиб тафаккур қилмаган одамга вайл бўлсин, - деб оятни ўқидилар

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتَلَفِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَأَيَّتِ لِّأُولَى الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾
{العمران/190}

“Осмонлар ва Ернинг яратилишида, тун ва куннинг ўрин алмашиб туришида ақл эгалари учун аломатлар бордир.” (Оли Имрон: 190).

Абу Язид Рабиъа бин Хусайм раҳимахуллоҳ агар сажда қилса, саждада кўп турганидан устига кушлар келиб кўнар эди.

Абу Нух ал-Ансорий айтади: “Али бин Хусайн раҳимахуллоҳ уйида сажда қилиб турганида, уйи ёниб кетди. Одамлар: “Эй Расулуллоҳнинг набиралари ўт тушди, ўт тушди” дейишди. Бошини ўтни ўчирганларидан кейингина кўтарди. “Бошингизни кўтармадингиз-а”, дейишганида. “Бошқа олов мени овора қилиб кўйди”, - деди.

Уламоларимиз намозни хушув билан адо қилиш йўлларини ўргатди:

1) Намозда шайтон турли ўй-хаёл, васвасаларни келтирганда “Аъзузу биллаҳи минаш шайтонир ражим” дейиш ва чап тамонга уч марта енгил тупуриш;

2) Намозда ўқиладиган оятларни тадаббур қилиш, маъноларини тушунишга ҳаракат қилиш;

3) Оллоҳнинг улуғлигини ёдда тутиш, кимнинг хузурида, кимга муножот қилаяпман дейиши;

4) Инсоннинг заиф, фақир эканлигини билиши, айниқса сажда қилиб турганида;

5) Кўзни доим сажда қиладиган ўринга қаратиш, у ёқ, бу ёққа алангламаслик;

6) Намозни оч, чанқоқ ва ҳожати қистаб турган ҳолатда бошламаслик.

38.Кўзни сажда ўрнига қаратмаслик

Намозда кўз сажда ўрнига қараб туриши хушув билан намозни адо қилишга ёрдам беради. Шунингдек бу амал намоз одобларидан ҳисобланади.

*Оиша онамиз айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва салламдан намозда аланглаш ҳақида сўрадим: **“Шайтоннинг бандани намозидан ўзирлаши”**, - дедилар. (Имом Бухорий ва бошқа муҳаддислар ривоят қилган).*

*Намозхон ибодатида атрофига алангламайди ва кўзини осмонга кўтармайди. Анас розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Одамларга нима бўлди, кўзларини намозда осмонга қаратишади? Улар ё бу амалидан тўхташади ёки***

Оллоҳ уларнинг кўзларини тортиб олади”, - дедилар. (Имом Бухорий ривояти).

39.Рукуъ ва саждани шошиб бажариш

Рукуъ ва сажда намоз устунларидандир, уларни хотиржамлик билан адо этиш намозни хушуъ билан адо этиш демакдир.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳу айтади: “Бир киши масжидга кириб икки ракаъат намоз ўқиди, кейин Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламга салом берди.

Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам саломига алик олиб: “Боринг намозингизни қайтариб ўқинг, чунки сиз намоз ўқимадингиз”, - деди.

У киши қайтиб аввал намоз ўқиганига ўхшаш намоз ўқиди, сўнгра Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам олдига келиб салом берди. Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам саломига алик олиб: “Намозингизни қайтиб ўқинг, сиз намоз ўқимадингиз”, - деди. Учинчи марта бу ҳолат такрорлангач, у киши: “Сизни ҳақ билан жўнатган Зотга қасам ичиб айтаман мен бундан ортиқ намоз ўқий олмайман, ўргатинг”, - деди.

Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар намозга турсангиз таҳоратни тўлиқ олинг, сўнгра қиблага юзланинг ва такбир айтинг, кўлни кулоқ баробар кўтаринг, сўнгра Қуръондан ўзингиз билган сураларни ўқинг, сўнгра рукуъга боринг, рукуъда хотиржам туринг, сўнгра рукуъдан бошингизни кўтаринг ва хотиржам тик туринг, сўнгра сажда қилинг ва саждада хотиржам туринг, сўнгра бошингизни саждадан кўтаринг ва хотиржам ўтиринг, сўнгра сажда қилинг ва саждада хотиржам туринг, сўнгра намозингизни ҳаммасини шундай ўқинг””, - дедилар. (Имом Бухорий, Имом Муслим ва бошқалар ривоят қилган).

Имом Аҳмад ривоятида: “Қаддингизни кўтариб туринг, суякларингиз хотиржам ўз ўрнига келсин” - дедилар.

Рукуъ ва саждаларни шошилиб бажариш намоз қабул бўлмай қолишига сабаб бўлади, чунки Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам бу саҳобага: “Намозингизни қайтиб ўқинг, чунки сиз намоз ўқимадингиз”, - дедилар.

Рукуъ ва саждаларни шошмай бажаришнинг яна бир йўли, рукуъдан турганда, икки сажда ўртасида ва саждаларда Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам айтган дуоларни айтишдир.

40.Кўзни юмиб намоз ўқиш

Уламолар: “Кўзни юмиб намоз ўқиш макруҳ, чунки бу амал яҳудийларнинг амалидир, шунингдек намозда уйқу келтиришга сабаб бўлади”, - дейишган.

Ибн Қаййим раҳимахуллоҳ айтади: “Икки кўзни юмиб намоз ўқиш Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг одатидан эмас”.

41.Сажда чоғида сажда қилинадиган еттита аъзонинг ҳаммасини тегдирмаслик

Сажда қилиш энг буюк ибодатларнинг бири ва банданинг Роббисига энг яқин бўладиган ҳолатидир.

Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам сажда қиладиган аъзоларни ҳам белгилаб берган.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳумадан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Еттита аъзо билан сажда қилишга буюрилдим: Пешона деб қўли билан бурнига ҳам ишора қилдилар, икки кафт, икки тизза ва икки оёқ учлари”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам “Буюрилдим” деганидан жумхур уламолар: Етти аъзога: “Пешона бурун, икки кафт, икки тизза ва икки оёқ учлари билан сажда қилиш вожиб”, - дейишган.

Баъзи намозхонлар сажда вақтида пешонасини сажда ўрнига тегдирса, бурнини тегдирмайди, баъзилари эса икки оёғини ёки биттасини сажда вақтида кўтаради.

Баъзилари эса дўпписини бостириб кийиб пешонасини ҳам бекитиб олган ҳолда сажда қилади. Сочи узун намозхонлар ҳам сажда вақтида сочларини йиғиб олишмайди.

Юқорида зикр қилинган ҳолатлар саждадаги хатоларнинг баъзилари.

Ибн Қаййим раҳимахуллоҳ айтади: “Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам пешона ва бурнига сажда қилар эди, салласига сажда қилганлиги ҳақида саҳиҳ ва хасан даражасидаги ҳадислар собит бўлмаган”.

Иссиқ ҳароратда, сажда ўрни иссиқ бўлса ёки сажда ўрни тиконли, тошли бўлса ва шунга ўхшаш узрли ҳолатлардагина сажда қиладиган аъзолари билан салла ва либосининг бир учига сажда қилиш жоиз.

Сажда одобларидан агар ёлғиз намоз ўқиса, икки тирсагини икки томонга кенгроқ қилиб ёйиш.

Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам агар сажда қилсалар, икки тирсагини кенгроқ қилар, ҳатто қўлтигининг оқи кўринар эди. (Муттафақун алайҳ).

Жамоат билан намоз ўқилганда эса ўзгаларга зарар етказмаслик учун тирсаклар кенг қўйилмайди. Шунингдек жамоат билан намоз ўқиганда ўзимизни йиғиброқ, бошқаларга озор етказмаган ҳолатда ўтирамиз. Базилар ёнидагиларга зарар берадиган даражада чап томонига кўпроқ мойил бўлиб ўтиришади. Натижада намозхонларнинг хушусини бузадиган даражада зарар беради. Мусулмон мусулмонга намоздан ташқарида зарар бериши ҳаром бўлса, намоз ичидаги зарари қанчалик гуноҳ деб ўйлайсиз?!

Фукоҳоларимиз айтади: “Аёллар эса рукуъ, сажда ва бошқа амалларда ўзларини иложи борича йиғишга ва аъзолари, ҳатти ҳаракатларини кенг олмасликка ҳаракат қилишади”.

Язид бин Абу Хабибдан, Пайғамбар алайҳис салом намоз ўқиётган икки аёл олдидан ўтдилар. Уларга: “Агар сажда қилсанглар аъзоларингизни ерга яқинроқ олинг, чунки аёллар бу амалларда эркакларга ўхшамайди”, - дедилар. (Имом Абу Довуд мурсал ҳолда ривоят қилган).

Ҳадис заиф, лекин уламолар аёлларнинг аъзолари кўзга тушмаслиги учун бу суратда намоз ўқишини мустаҳаб дейишган.

42. Икки тирсакни ерга тегиздириб сажда қилиш

Ойша розияллоҳу анҳо айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам йиртқич хайвонлар ётганидек тирсакларни – намозда - ерга тегдиришидан қайтардилар”. (Имом Муслим ривояти).

Намозда тирсаклар ерга тегмайдиган даражада кўтарилиб туради.

Барро бин Азиб розияллоҳу анҳудан: Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар намоз ўқисангиз икки кафтингизни ерга қўйинг ва икки тирсагингизни ердан кўтариб туринг”, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам саждада бармоқларни қайси ҳолатда қўйишни ҳам ўргатдилар.

Воил бин Хужр розияллоҳу анҳу айтади: “Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам агар рукуъда турсалар - тиззаларини ушлаганда

– бармоқлари орасини очар эди. Саждада эса бармоқларини бир-бирига тегдирар эди”.

(Имом Ҳоким ривоят қилган ва бу ҳадиснинг бошқа шоҳидлари бор. Ҳадисни Имом Ҳоким ва Имом Захабийлар саҳиҳ деган).

43.Қаъдада ўтирганда икки товонни тик тутиб улар ўртасига думба билан ерга ўтириш ёки икки оёқ кафтларини чалиштириб уларнинг устига ўтириш

Оиша розияллоҳу анҳо айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам намозни “Такбири тахрима” ва “Алҳамду лиллаҳи Роббил аъламин”ни ўқиш билан бошлар эди. Агар рукуъга борсалар бошини кўтармасди, пастга ҳам туширмасди, лекин мана шу миқдор ўртасида (текис) қилиб турар эди. Рукуъдан бошини кўтарса, тик-қоим турмагунича саждага бормасдилар. Саждадан бошини кўтарсалар тик - текис ўтирмагунича яна саждага бормас эдилар. Ҳар икки раъкатда “Ат-тахияти”ни ўқир эди. Чап оёгини ёнбошлатиб унинг устига ўтириб, ўнг оёгини учи тик тутар эди.

“Уқбатуш шайтон” ҳолатида ўтиришдан ва киши – саждада - икки тирсагини йиртқич ҳайвонлар каби ерга тегдиришдан қайтарар эди ва намозни салом билан якунлар эди. (Имом Муслим ривояти).

Фуқаҳолар “Уқбатуш шайтон” деганини икки болдир ва қадамларни тик қўйиб думбаси билан ерга ўтириш деган. Луғат олимлари эса: “Икки оёгини бир бири устига қўйиб, кейин унинг устига ўтириш”, - деганлар.

ЖАМОАТ НАМОЗИДАГИ ХАТОЛАР

Оллоҳ таоло уммати Муҳаммадияга баъзи вақтларда масжидларда жамланишга буюрди. Жумладан бир кеча ва кундузда беш вақт намозга келишга. Бир ҳафтада бир марта шаҳар ёки қишлоқ жомеъсига жума намозига йиғилишига.

Йиллик йиғилиш икки ҳайитда бутун шаҳар ва қишлоқ бир жомеъ ёки ялангликга йиғилишидир. Бу жамланишнинг ҳаммаси бизга ҳақиқий маҳшаргоҳдаги жамланишни эслатиш ва шу кунга тайёргарлик кўриш учундир.

فِي بُيُوتِ الَّذِينَ اللَّهُ أَنْ تَرْفَعَ وَيُذَكَّرَ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿٣٦﴾ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ ﴿٣٧﴾ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ ۗ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٨﴾ {النور 36/38}

“(У чироқ) бир уйларда (яъни масжидларда ёқилурки), Оллоҳ уларни баланд кўтариб (бино) қилинишига ва уларда Ўзининг номи зикр қилинишига изн берган яъни амр қилган эди. У масжидларда эрта-ю кеч У Зотни поклайдиган кишилар бордирки, уларни на тижорат ва на олди – сотди Оллоҳни зикр қилишдан, намозни тўқис адо этишдан ва закотни (ҳақдорларга) адо этишдан машғул қила олади. Улар диллар ва кўзлар (нажот топишига умидворлик ва ҳалокатдан кўрқув ўртасида) изтиробга тушиб қоладиган (Қиёмат) кунидан кўрқурлар. Улар Оллоҳ ўзларини қилган амалларининг энг гўзаллари сабабли мукофотлаши ва яна уларга Ўз фазлу – карами билан зиёда савоблар ато қилиши учун (эртаю кеч Оллоҳни поклаб ибодат қилурлар). Оллоҳ Ўзи хоҳлаган кишиларига беҳисоб ризқ берур” (Нур: 36-38).

Шайх Тақийиддин айтади: “Масжидларда намоз ўқиш дин шиорлари ва мусулмончилик белгисидир”.

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَن ءَامَنَ ۖ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ ۗ فَعَسَىٰ أَوْلَىٰكَ أَن يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾ {التوبة/18}

“Оллоҳнинг масжидларини фақат Оллоҳга ва Охирага кунига иймон келтирган, намозни тўқис адо этган, закотни (ҳақдорларга) ато қилган ва Ёлғиз Оллоҳдангина кўрқадиган зотларгина обод қилур. Ана ўшалар хидоят топувчи бўлсалар ажабмас”. (Тавба: 18).

Абу Саъид ал Худрий розияллоху анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоху алайҳи ва саллам: “Агар бир кишини масжидга келиб намоз ўқишни одат қилганини кўрсанглр унга иймон билан гувоҳлик беринглр”, - дедилар. (Имом Термизий сунанида, Имом Байҳақий сунанул-куброда ривоят қилган, Имом Ҳоким саҳиҳ деган. Имом Термизий ҳасан деган).

Ибн Умар розияллоҳу анхумадан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Жамоат билан ўқилган намоз ёлғиз ўқилган намоздан йигирма етти даража афзал”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Намозларни жамоат билан ўқиш ва “такбиратул эҳром”га етиш жаҳаннамдан ва мунофиқликдан қутилишга сабаб бўлади

Анас бин Молик розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким қирқ кун жамоат намозларини, “такбиратул эҳром” (имом намоз бошлашда қулоқ баробар қўлини кўтариши) га етиб ўқиса, икки нарсадан пок ва озод деб ёзилади: Жаҳаннамдан озод ва мунофиқликдан покиза”, - дедилар. (Имом Аҳмад ва Имом Табароний ривоят қилган. Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Хуфтон ва бомдод намозларини жамоат билан ўқиш кечаси билан таҳажжуд ўқиган кишининг савобини олишга сабаб бўлади. Усмон розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким хуфтонни жамоат билан ўқиса, гўёки кечанинг ярмини ибодатда ўтказибди, ким бомдод намозини жамоат билан ўқиса, гўёки кечанинг ҳаммасини ибодатда ўтказибди”, - дедилар. (Имом Аҳмад ва Имом Муслим ривояти).

Бомдод намозига биринчи борган кишига бир Фаришта эргашади.

Мийсам розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам асҳобларидан бири айтади: “Менга хабар етдики, Масжидга биринчи борган киши билан байроқли бир Фаришта бўлади. Фаришта бу киши билан, то уйига боргунича, бирга юраверади. Агар уйига кирса Фаришта ҳам бирга уйига киради. Шайтон эса байроғи билан биринчи бозорга кирган киши билан бирга юради. Шайтон бу киши билан, то уйига боргунича бирга юраверади. Агар уйига кирса шайтон ҳам уйига бирга киради”. (Ибн Аби- Ёаасим, Абу Наъим ва Мунзирийлар ривоят қилган Ибн Хажсар мавқуф деган Шайх Албаний саҳиҳ деган “Саҳиҳ тарғиб ва тарҳиб”).

44.Жамоат билан намоз ўқимаслик

Жамоат билан намоз ўқимаслик катта гуноҳдир. Агарчи уламолар жамоат билан намоз ўқиш ҳукмида ихтилоф қилишган

бўлсалар ҳам, мўмин киши намозларни жамоат билан адо қилмоғи даркор.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Хоҳлардимки (одамларни) намозга буюрсам кейин такбир айтилса, сўнгра бир кишини одамларга имом бўлишига ўрнимга қўйсам, Ўзим эса ўтин кўтарган бир тўда одамлар билан жамоатга келмаётган одамларникига бориб уйларини ёқиб юборсам”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾ حَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهْقُهُمْ ذَلَّةٌ
وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَلِيمُونَ ﴿٤٣﴾ فَذَرْنِي وَمَنْ يُكْذِبْ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ
مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾ {القلم 42/45}

“Болдир очиладиган (оғир ҳисоб китобга чоғланадиган) ва сажда қилишга чорланишганида, (саждага) кучлари етмай қоладиган кунни (қиёматни) эсланг. (Ўшанда) кўзлари қуйида (ерга қараган) ва уларни хорлик эгаллаган ҳолда бўлур. Чунки улар ҳаёти дунёлик пайтларида соғ – саломат бўлган ҳолларида сажда қилишга чорланар эдилар, (аммо саждага қодир бўла туриб сажда қилишдан бош тортар эдилар). Бас (эй Муҳаммад саллоллоҳу алайҳи ва саллам), Сиз ушбу сўзни (Қуръонни) ёлғон дейдиган кимсаларни Менга қўйиб беринг! Яқинда Биз уларни ўзлари билмайдиган (сезмайдиган) томондан аста секин ҳалокатга дучор қиламиз”. (Қалам: 42-45).

Бу оятнинг тафсирида Иброҳим Таймий айтади: “Яъни улар фарз намозга азон ва такбир билан чақирилар эди”.

Саид бин Мусаййаб айтади: “Улар “Ҳаййа ғалас солах”, “Ҳаййа ғалал-ғалах” ни эшитишар эди, лекин ўзлари саломат бўла туриб намозга келишмас эдилар”. Каъб бин Ахбар айтади: “Оллоҳга қасамки, бу оят жамоат намозларига келмаётган кимсалар учун нозил бўлган, жамоатга келишга қодир бўлиб туриб жамоатга келмаётганлар учун бундан ҳам оғирроқ ваъид-жазо борми?!”.

Абдуллоҳ бин Умму Мактум розияллоҳу анҳу Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам ҳузурига келиб:

-Ё Расулуллоҳ, Мадинада зарарли ҳашоратлар, йиртқич ҳайвонлар кўп, менинг эса кўзим оғиз, уйим узоқ, етакловчим йўқ бир кишиман, менга уйимда намоз ўқишимга рухсат борми? - деди. Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам:

-Азонни эшитасизми? - дедилар.

-Ҳа, - деди.

-Ундай бўлса азонга ижобат қилинг, Мен сизга рухсат тополмаяман, - дедилар.

(Имом Абу Довуд, Имом Насоий ва Имом Термизийлар ривоят қилган. Шайх Албаний сахиҳ деган).

Агар кўзи ожиз, уйи узоқ, етакловчиси йўқ ва масжидга машаққат билан келадиган бундай аъмо кишига ҳам уйда намоз ўқишга рухсат йўқ бўлса, бизнинг ҳолимиз не кечади?!

Абдуллаҳ бин Масъуд розияллоҳу анҳу айтади: “Ким эртага Оллоҳга мусулмон ҳолда йўлиқини хоҳласа мана бу беш вақт намозни, намозга чақирилаётган ўринда ўқисин. Оллоҳ таоло Пайгамбарига тўғри йўлни кўрсатди. Мана бу беш вақт намозни масжидларда ўқиш ҳам тўғри йўлдандир. Агар сизлар намозларни уйларингизда ўқийдиган бўлсангиз Пайгамбарингизнинг суннатини тарк қилган бўласизлар, агар Пайгамбарингиз суннатини тарк қилсангиз аниқ адашасиз.

Агар бизнинг давримизни кўргангизда эди. Бизнинг даврда мунофиқлиги аниқ бўлган кишигина жамоат намозга чиқмас эди. Ҳатто икки оёғи шол киши ҳам икки киши ўртасида кўтарилиб сафга тургазиб қўйилар эди”. (Имом Муслим ривояти).

Имом Ёто раҳимаҳуллох айтади: “Азонни эшитган кишига хоҳ сафарда бўлсин, хоҳ муқим бўлсин, узрсиз жамоатга келмасликга рухсат йўқдир”.

45. Намозга келиб, такбир айтилгунча намоз ўқимай тик туриш

Баъзи намозхонлар намоздан аввал келиб, “Тахийятул-масжид” ўқишга вақт бўлса ҳам, такбир айтилгунча, такбирни кутиб тик туришади. Ваҳоланки масжидга кирган киши дарров намозга киришиши керак. Абу Қатода разияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи васаллам: **“Агар биронангиз масжидга кирса, икки ракаат намоз ўқимагунча ўтирмасин”**, дедилар. (Муттафақун алайҳ). Ҳар бир мақомнинг одоби, ҳурмати бўлгани каби, масжиднинг одоби масжидга кириш билан намозга киришишдир.

46. Намозга шошилиб келиш

Намозда биздан талаб қилинган нарса хушуъдир. Хушуъ намознинг мағизи ҳисобланади.

Жамоатга шошиб келиш эса намозхоннинг хушуъсини йўқотади. Шунинг учун ҳам намозга шошилмай хотиржамлик билан келишга буюрилганмиз.

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَشِعُونَ ﴿٢﴾ {المؤمنون/1-2}

“Дархақиқат намозларини хушуъ билан адо этган мўминларгина нажот топди.” (Мўминлар: 1-2).

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар такбир айтилганини эшитсанглар намозга оҳиста хотиржамлик билан келинглар, шошилманглар Намозни қаеридан топсанглар давом эттиринглар, ўқилиб кўйилганини тўлдиринглар”, - дедилар. (Имом Бухорий, Имом Муслим ривояти).

Суюкли Пайғамбаримиз саллоллоҳу алайҳи ва саллам жамоатга қандай чиқар эдилар?

Пайғамбаримиз саллоллоҳу алайҳи ва саллам жамоат намозига таҳорат олиб, ўзига қараб, шошилмаган ҳолатда хужраларидан чиқар эди.

Абу Умома розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Уйдан таҳорат олган ҳолда фарз намозига чиққан одамнинг ажри эҳром кийган ҳожининг ажри кабидир”, - дедилар. (Имом Абу Довуд ривояти, Шайх Албаний ҳасан деган).

Анас бин Молик розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким Оллоҳ учун қирқ кун жамоат билан “такбиратул уулаа” (имом кулоқ баробар кўлини кўтариши) га етиб намоз ўқиса икки нарсадан: жаҳаннам ва нифоқдан пок, деб ёзилади”, - дедилар. (Имом Термизий ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ тарғиб ва тарҳибда чиқарган).

Савол: Биз баъзан намозга келганимизда масжид ичи тўлгани сабабли ташқарида ўқиймиз, шундай ҳолда оёқ кийимимизни қаерга кўямиз?

Жавоб: Агар жамоат намозларида оёқ кийимингизни кўярга жой қолмаса, бошқа намозхонларга озор етказмаган ҳолда икки оёғингиз орасига, ўтирганда тиззаларга яқинроқ турадиган қилиб кўясиз. *Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар биронтангиз намоз ўқисангиз оёқ кийимингизни ечинг. Оёқ кийимлари билан бирон кишига озор*

бермай икки оёғи орасига қўйсин, ёки оёқ кийимида намозини ўқисин”, - дедилар. (Имом Абу Довуд ривояти, Имом Ҳоким ва Имом Заҳабийлар саҳиҳ деган).

47. Биринчи сафга интилмаслик

Жамоат намозларида биринчи сафдаги савобнинг буюклигини билганимизда эди, бугунгидай биринчи сафга ўтишга бепарво бўлмас эдик. Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Агар одамлар азон айтишда ва биринчи сафда туришда қандай савоб борлигини билганларида эди, талашишиб, охири қуръа ташлаб кейин азон айтиш ва биринчи сафга туришга мувофиқ бўлишар эди”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).**

Бааррро бин Ёзидан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Албатта Оллоҳ ва Унинг Фаришталари биринчи сафларга саловат айтади”, - дедилар. (Имом Бухорий, Абу Довуд ва бошқалар ривоят қилган).**

Бошқа ҳадисда Расулуллоҳ алайҳис салом: **“Биринчи сафнинг мисоли Фаришталарнинг сафига ўхшайди (яъни Оллоҳга яқинлигида) агар унинг фазилатини билганинларда эди, унга шошилар эдинглар”, дедилар. (Саҳиҳ сунаан Имом Абу Довуддан).**

Ирбоз бин Сария розияллоҳу анҳу айтади: **“Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам биринчи сафга уч марта, иккинчи сафга эса бир марта дуо қилар эди”. (Имом Насоий ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).**

Ойша розияллоҳу анҳодан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Оллоҳ ва Унинг Фаришталари ўнг тарафдаги сафларга саловат айтади”, - дедилар. (Абу Довуд ва Имом Ибн Можжа ривояти, Ҳофиз бин Ҳажар хасан деган).**

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Агар одамлар азон айтишда ва биринчи сафда туришда қандай савоб борлигини билганларида эди, талашишиб охири қуръа ташлаб кейин азон айтиш ва биринчи сафга туришга мувофиқ бўлишар эди”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).**

Биринчи сафга турганда илмли, салохиятли, тақводор кишилар имомга яқин туришлари мустаҳаб.

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Менга намозда ёши катта, ақл заковатлиларингиз яқинроқ турсин”, - дедилар. (Имом Муслим).**

Сафга турганда биринчи сафда эр кишилар, кейинги сафда балоғатга етмаган болалар ва ундан кейинги сафда эса аёллар туради.

Анас розияллоҳу анҳу айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам намоз ўқидилар. Мен ва яна бир етим бола Расулуллоҳнинг орқасига турдик, онам Умму Сулайм орқамизда турди”. (Муттафақун алайҳ, Бухорий лафзи).

48. Иқтидо қилувчи имомдан аввал рукуга, саждага бориши ёки имом билан тенг ҳаракат қилиши

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ, саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Имом сизлар унга эргаши учун тайинланган. Агар имом “Оллоҳу Акбар” деса кейин сизлар “Оллоҳу Акбар” денглар. Имом “Оллоҳу Акбар” демағунича “Оллоҳу Акбар” деманглар. Агар имом рукуъга борса, кейин сизлар ҳам рукуъга боринглар. Имом рукуъ қилмағунича рукуъ қилманглар. Агар имом “Самийоллоҳу лиман ҳамидах” деса кейин сизлар “Роббана лакал ҳамд” денглар. Агар сажда қилса, кейин сажда қилинлар. Имом сажда қилмағунича сизлар сажда қилманглар. Агар имом тик туриб намоз ўқиса сизлар ҳам тик туриб намоз ўқинглар, агар ўтирган ҳолда намоз ўқиса, ўтирган ҳолда намоз ўқинглар”, - дедилар. (Имом Бухорий, Муслим, Имом Абу Довуд ва бошқалар ривоят қилган. Имом Абу Довуд лафзи).

Иқтидо қилиш дегани, имомга эргашиш, имомдан кейин ҳаракат қилиш деганидир. Иқтидо қилувчиниг ҳаракати тўрт ҳолатдан иборатдир:

1) Иқтидо қилувчи имомдан аввал ҳаракат қилиши масалан: рукуъга имомдан аввал боради, рукуъдан бошини имомдан аввал кўтаради ва ҳоказо. Иқтидо қилувчи қасддан бундай қилиши ҳаромдир. Агар қасддан имомдан аввал ҳаракат қилса жумхур уламолар намози бузилади, дейишган. Шунинг учун бу амалда жуда эҳтиёт бўлмоқлик лозим.

2) Иқтидо қилувчи имом билан тенг ҳатти ҳаракат қилиши. Бундай қилиш макрухдир, ҳатто баъзи уламолар ҳаром дейишган.

3) Иқтидо қилувчи имомдан сал кейинроқ ҳаракат қилиши. Масалан: имом рукуъга еткандан кейин рукуга бориш, рукуъдан турганидан кейин бошини рукуъдан кўтариши.

Бу учинчи ҳолат юқоридаги ҳадисга мувофиқ, мустаҳаб амалдир.

4) Иқтидо қилувчи имомдан ўта кеч қолиб кетиши. Масалан: имом рукуъдан бошини кўтараётганда рукуъга бориши. Бу ҳолат ҳам қайтарилган, ҳатто баъзи уламолар бундай суратда намоз бузилади дейишган.

Шайхул Ислом айтади: “Иқтидо қилувчи қасддан имомдан аввал ҳаракат қилиши бутун уламолар иттифоқи билан ҳаромдир. Бирон киши имомдан аввал рукуъ қилиши, рукуъдан бошини кўтариши ва саждага бориши жоиз эмас”.

Иқтидо қилувчи амалларининг барчасида имомга эргашиб ундан аввал ҳаракат қилмаслик вожиблигига Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламдан ҳадислар кўп келган.

49. Намоздан аввал сафларни тўғриламаслик

Фарз намозларни жамоат билан ўқиётган пайтда сафларни текислаш ва ораларни тўлдириб, очиқ ўрин қолдирмаслик Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва салламнинг суннати муаккадасидир.

Жобир бин Самура розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам бир куни бизнинг олдимизга чиқиб:

-Фаришталар Роббиларининг ҳузурда саф тортгани каъби саф тортмайсизларми? - дедилар. Биз:

-Ё Расулуллоҳ, улар Роббиси ҳузурда қандай саф тортади? - дедик.

-Аввалги сафларни тўлдиришади ва сафда текис туришади, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

Абу Масъуд розияллоҳу анҳу айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам намозда сафларимизни тўғрилар эди, ҳатто – елкаларимизни кўллари билан тўғрилаб туриб: “Сафда текис-тўғри туринглар, акс ҳолда қалбларингиз бир-бирига қарама-қарши бўлиб қолади. Менга ичингиздан ёши катта, ақл заковатлирогингиз яқинроқ турсин””, - дедилар. (Муслим ривояти).

Бу ўринда имомлар ҳам намозни бошлашдан аввал жамоатга сафларни тўғрилаб текис ва ораларни очмай саф тортишини айтиши суннатдир.

Анас розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Сафларингизни тўғриланглар чунки сафларнинг тўғри бўлиши намозни тамомига етишидир”, - дер эдилар. (Муттафақун алайҳ).

Бухорий ривоятида: “Намознинг мукаммал бўлиши сафларнинг тўғри бўлишига боғлиқдир”, - дедилар.

Нўмон бин Башир розияллоҳу анҳу айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам гўёки камон ўқларни тўғрилаганидай намозда сафларимизни тўғрилар эди. Бизнинг сафда тўғри бўлганимизни кўрсалар, кейин намозни бошлар эди. Бир куни намозга чиқиб, энди намозни бошламоқчи эди, бир кишининг сафдан олдинга чиқиб турганини кўриб: “Эй, Оллоҳнинг бандалари, ё сафларни тўғрилайсизлар ёки Оллоҳ сизларнинг юзингизни бир-бирингиздан буриб қўяди””, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

Анас розияллоҳу анҳу айтади: “Биз намозда елкаларимизни елкаларимизга, оёқларимизни оёқларимизга тегдириб турар эдик”.

Умар бин Ҳаттоб розияллоҳу анҳу халифалик даврида ҳар бир саф учун, сафни тўғрилайдиган бир кишини жавобгар қилиб қўйган эди.

Танбех.

Намозда сафлар тўғри-текис, елкалар елкаларга, оёқлар оёқларга тегиб туриши суннат, лекин баъзилар оёқларини оёқларга тегдираман деб оёқни елка баробаридан кенгроқ олади натижада оёқлар оёқларга теккани билан елкалар бир биридан узоқлашиб кетади ва сафда намозхонлар бир-бирларига яқин туришмайди.

Ибн Умар розияллоҳу анҳумадан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Сафларингизни тўғриланг, елкалар елкаларга тегиб турсин, бўш жойларни тўсинглар, сафдошларингизга яқин турунг, ўрталарингизда шайтонга ўрин қолдирманглар, ким бир саф билан боғланса, Оллоҳ у билан боғланади, ким сафлардан узилса Оллоҳ ундан узилади”, - дедилар. (Имом Абу Довуд саҳиҳ иснод билан ривоят қилган, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

50. Намозга шошилиб, хансираб келиш.

Намозда биздан талаб қилинган амал хушуъдир. Хушуъ намознинг мағизи ҳисобланади. Намозга шошиб, халлослаб келиб қўшилган одам ўзини босиб олгунича хушуъсиз намозда туради, шунинг учун ҳам Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам намозга шошилиб халлослаб келишдан қайтарди. *Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар намозга такбир айтилаётганини эшитсанглар, намозга*

оҳиста хотиржам шошилмай боринглар. Намозни қаеридан топсанглар давом эттиринглар, қайси ракаатига етолмасанглар кейин тўлдиринглар”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Бошқа ҳадисда Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Намозга шошиб келманглар”, - дедилар. (Имом Байҳақий ривояти).

51. Жамоатга кечикиб келиб, имомни рукуъ қилиб турган ҳолатда топса, узоқдан ўзини келганини билдириш учун томоқ қириш, оёқ уриш ёки “сабр, сабр” дейиш

Кўпчилик намозга кечикиб келганида имомни рукуъда топиб қолса, ракъатни топиш учун ўзини келганини ва улгуриб қолишини билдириб турли амаллар қилишади, кимдир томоқ қиради, кимдир оёқ товушини одатдагидан қаттиқроқ чиқадиган қилиб уради, яна кимдир гапиради ва ҳоказо...

Натижада эса бутун жамоатнинг хушувсини йўқотади. Ўзи ҳам хушувсиз намозга қиради. Баъзан эса ниятини тўғрилаб олишга ҳам улгурмай намозини бошлаб қўяди, *Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар намозга такбир айтилаётганини эшитсанглар, намозга оҳиста, шошилмай боринглар. Намозни қаердан топсанглар давом эттиринглар, қайси ракаатига етолмасанглар кейин тўлдиринглар*”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Бошқа ҳадисда Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Намозга шошиб келманглар”, - дедилар. (Имом Байҳақий ривояти).

52. Жамоат намози тугамасдан масжидга кириб, жамоатга қўшилмай ўзи алоҳида намоз ўқиш

Баъзи намозхонлар имомнинг охирги қаъдада ўтирганини ёки охирги саждада турганини кўрса жамоатга қўшилмай ўзи алоҳида намоз ўқийди, ваҳоланки жамоат намози имом салом берганидан кейин тугайди. Имом салом беришидан аввал намозга қўшилган одам ҳам жамоатнинг фазилатини топади.

“Ким бирон амалнинг охирини топса ҳам шу амални топганидек савобини олади.” (Ҳидоя 1).

Жобир бин Абдуллоҳ розияллоҳу анҳу айтади: “Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам билан бирга газотда эдик. Пайгамбар

саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Мадинада шундай одамлар борки, сизлар қанча юрсанглар, қанча-қанча водийлардан ўтсанглар улар сизлар билан бирга бўлишди, улар узрлари сабабли биз билан бирга чиқолмаганлар”, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

53.Имом рукуъдан бошини кўтаргандан кейин намозга кўшилган киши имом саждага боргунича ўзи алоҳида рукуъ қилиб олиши

Баъзи намозхонлар рукуъдан кечикиб келиб, имом саждага бораётганида, бу киши ўзи алоҳида рукуга бориб ўша ракаатга илинишга ҳаракат қилишади. Бундай ҳаракат намозни бузилишига сабаб бўлади.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Имом сизлар унга эргашшиш учун тайинланган. Агар имом “Оллоҳу Акбар” деса кейин сизлар “Оллоҳу Акбар” денглар. Имом “Оллоҳу Акбар” демагунича “Оллоҳу Акбар” деманглар. Агар имом рукуъ қилса кейин сизлар рукуъ қилинглар. Имом рукуъ қилмагунича рукуъ қилманглар. Агар имом “Самиъоллоҳу лиман ҳамидах” деса кейин сизлар “Роббана лакал ҳамд” денглар. Агар сажда қилса кейин сажда қилинглар. Имом сажда қилмагунича сизлар сажда қилманглар. Агар имом тик туриб намоз ўқиса, сизлар ҳам тик туриб намоз ўқинглар, агар ўтирган ҳолда намоз ўқиса, ўтирган ҳолда намоз ўқинглар”, - дедилар. (Имом Бухорий, Имом Муслим, Имом Абу Довуд ва бошқалар ривоят қилган. Бу Имом Абу Довуд лафзи).

54.Жамоат намозининг охирги ракаатларига етиб, намоз тугагач намозини бошдан қайтариб ўқиши

Намозни қайси ракаатдан топса, имомга эргашади, қолганини имом салом берганидан кейин тўлдиради.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар намозга такбир айтилаётганини эшитсанглар, намозга оҳиста, хотиржам, шошилмай боринглар. Намозни қаеридан топсанглар давом эттиринглар, қайси ракаатига етолмасанглар кейин тўлдиринглар”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

УНУТИЛГАН ЗИКРЛАР

Намоз буюк ибодатдир, шунингдек ундаги барча зикрлар ҳам. Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам энг комил суратда Оллоҳга муножот қилар эди. Шунинг учун ҳам Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва салламдан ривоят қилинган ҳадисларда намоз ичидаги ва кетидаги зикрлар турли лафзларда келган. Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва салламдан ривоят қилинган ҳамма тасбеҳ-у, зикр ва дуоларни ўз ўрнида турлича қилиб айтишнинг бир қанча фойдалари бор:

- а) Унутилган зикрларни тирилтириш;
- б) Суннатга тўлиқроқ эргашиш;
- в) Турли иборадаги зикрлар билан Оллоҳга қурбат ҳосил қилиш;
- г) Ўзгаларга таълим бериш.

Биз келтирадиган зикрларни барчасини бир ўринда айтилмасда баъзан бирини айтса, бошқасида кейингисини айтиш суннатга мувофиқ.

Масалан, доим намозни сано дуоси деб танилган “Субҳанака Оллоҳумма ва биҳамдика” ни ўрнига “Оллоҳумма бааъид байни ва байна хатойайа” ни ўқиши ёки рукуъда “Субҳана Роббиял Ўазим”ни ўрнига “Суббухун, Қуддусун, Роббул Малаикати вар Рух” ни айтиш каби. Қуйида биз келтирган зикрлар ҳам ҳар ўринда турлича келтирилади.

Таҳорат олишдан аввал ўқиладиган дуо

[بِسْمِ اللَّهِ]

"Бисмиллаҳ" - Оллоҳнинг исми билан бошлайман -ёки- таҳорат қиламан".

(Имом Абу Довуд, Имом Ибни Можжа ва бошқалар ривоят қилган Шайх Албаний саҳиҳ деган “Ирва ул ғалил” 22/1).

Изоҳ: Бизнинг мазҳабда таҳоратдан аввал бисмиллоҳни зикр қилиш суннат амаллардандир.

Таҳорат олиб бўлгандан сўнг ўқиладиган дуолар

[أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمدا عبده ورسوله]

“**Ашҳаду** **ан** **ла** **илаҳа** **илла-л-лоҳу** **вахдаҳу** **ла шарика** **лаху** **ва** **ашҳаду** **анна** **Муҳаммадан** **ъабдуҳу** **ва** **Расулуҳ**”. (Имом Муслим ривояти).

"Гувоҳлик бераманки, Оллоҳ таолонинг ўзидан бошқа ибодатга лойиқ маъбуд йўқ ва Муҳаммад унинг қули ва элчисидир!".

Изоҳ: Умар бин Ҳаттобдан келган бошқа ривоятда Пайгамбар алайҳиссалом: *“Шу дуони айтган киши учун жаннатнинг саккизта эшиги очилади, хоҳлаган эшигидан кириши мумкин”,* - деганлар (Имом Муслим ривояти).

[اللهم اجعني من التوابين واجعني من المتطهرين]

“**Оллоҳуммаж - ʼалний мина-т-таввабийна важʼалний мина-л-мутатоҳхирийн**” (Саҳийҳ ат- Термимзий).

"Парвардигоро! Мени тавба қилгувчи ва покланувчилардан қилгин".

[سبحانك اللهم وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرك وأتوب إليك]

“Субханака-л-лоҳумма ва биҳамдика `ашҳаду ан ла `илаҳа илла, анта, астағфирука ва атубу `илайк”. (Имом Насоий ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган “Ирва ул ғалил”).

"Эй! Оллоҳ! Сен покдирсан, барча мақтовлар Сенгадир. Гувоҳлик бераманки, Сендан ўзга ибодатга лойиқ маъбуд йўқдир. Ва Сенга истиғфор айтиб, Сенга тавба қиламан".

Уйдан чиқишда ўқиладиган дуолар

[بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ]

“Бисмиллаҳи таваккалту ʼала-л-лоҳи, ва ла хавла ва ла қуввата илла би-л-лаҳ”. (Имом Абу Довуд ва Имом Термизий ривоят қилган. Ҳадис саҳиҳ “Саҳиҳ ат-Термизий”га қаранг).

"Бисмиллаҳ, Оллоҳга таваккал қилдим ва куч-қудрат фақатгина Оллоҳда ва Оллоҳдандир –*ёки*– Оллоҳ мадади иладир".

Изоҳ: Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ҳадисда Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи васаллам айтган эканларки: *"Агар киши уйдан шу дуони ўқиб чиқадиган бўлса, унга дарҳақиқат ёмонликлардан сақланинг кифоя қилининг ва ҳидоятда бўлдинг дейилади. Сабаби у одам бу дуоси билан қалби Оллоҳга боғланди, ишини Оллоҳга топширди. Кимда ким ишини Оллоҳга топширар экан, албатта Оллоҳ унга ҳар ишида кифоя бўлгай. "Шайтонлар эса унга йўл бериб уларнинг бирлари қандай қилиб ҳам сақланган, ҳидоятланган одамни йўлдан ура олардингизлар дейди".*

[اللهم إني أعوذ بك أن أضل أو أضل أو أزل أو أزل أو أظلم أو أظلم أو أجهل أو يجهل علي]

“Оллоҳумма инни аъзу бика `ан адилла `ав `удалла, ав `азилла ав `уазалла, ав азлима ав `узлама, ав `ажҳала ав йужҳала, алайһа”. (Ахлус-сунан ривояти. Имом Термизий ҳасан, саҳиҳ деган).

"Эй Оллоҳ! Мен Сендан адашишдан -ёки ўзгалар томонидан-адаштирилишимдан, ёки тойилиб ё тойилтирилишимдан, зулм қилишим ёки зулмланишимдан, нодонлик қилишимдан, ё менга нодонлик қилинишидан паноҳ беришингни сўрайман".

Масжидга боришда ўқиладиган дуолар

[اللهم اجعل في قلبي نورا وفي لساني نورا وفي سمعي نورا وفي بصري نورا ومن فوقني نورا ومن تحتي نورا وعن يميني نورا وعن شمالي نورا ومن أمامي نورا ومن خلفي نورا واجعل في نفسي نورا وأعظم لي نورا وعظم لي نورا واجعل لي نورا واجعني نورا اللهم أعطني نورا واجعل في عصبي نورا وفي لحمي نورا وفي دمي نورا وفي شعري نورا وفي بشري نورا]

“Оллоҳуммаж-аъл фий қолбий нуран, ва фий лисаний нуран, ва фий самъий нуран, ва фий басарий нуран, ва мин фавқий нуран, ва мин тахтий нуран, ва ʻан йамийний нуран, ва ʻан шималий нуран, ва мин амаий нуран, ва мин холфий нуран, важъал фий нафсий нуран, ва аъ- зиим лий нуран ва ʻа - зиим лий нуран, важъал лий нуран, важъалний нуран, Оллоҳумма ʻатиний нуран, важъал фий ʻасабий нуран, ва фий лахмий нуран, ва фий дамий нуран, ва фий шаъ-рий нуран, ва фий башарий нура”. (Муслим ривояти).

"Парвардигоро! Қалбимга нур ато эт! Тилимга, қулоғимга ва кўзимга ҳам нур бергин! Тепамда ва остимда, ўнг ва чапимда, олдимда ва орқамда ҳам нур қилгин! Ичимни ҳам нурга тўлдир! Ва нурни менга катта ва улкан қилгин! Мен учун нур ато қил! Ва мени нуроний қилгил! Эй Илоҳим! Менга нур бергин! Пай ва гўштларимда, қон-у сочларимда ва теримда ҳам нурни насиб эт!"

[اللهم اجعل لي نورا في قبري ونورا في عظامي]

“Оллоҳуммаж-ʻал лий нуран, фий қабрий нуран, ва фий ʻизомий”. (Имом Термизий ривояти).

"Илоҳим! Менга қабримда ҳам, суякларимда ҳам нур бергин!"

[وزدني نورا وزدني نورا وزدني نورا]

“Ва зидний нуран, ва зидний нуран, ва зидний нура”. (Имом Бухорий ривояти).

"Илоҳим! Менга нурни зиёда қил! Менга нурни зиёда қил!
Менга нурни зиёда қил!"

[وهب لي نورا على نور]

“Ва ҳаблий нуран, ʼала нурин”. (Ибн Хажар келтирган)

"Илоҳим! Менга нур устига нур бергин!"

Изоҳ: Уламолардан бири Тоййибий раҳимаҳуллоҳ айтадиларки:
"Аъзолар учун нур талаб қилишдан мақсад, ҳидоят, илму маърифат ва тоату ибодат нурларидир. Чунки шайтонлар бандани васваса қилишда олти тарафидан келадилар, шунинг учун ана шу олти ўринларни нурлар билан тўлдирилса, шайтонлар йўллари беркилади".

Масжидга киришда ўқиладиган дуолар

[أعوذ بالله العظيم وبوجهه الكريم وسلطانه القديم من الشيطان الرجيم]

“Аъзу би-л-лаҳи-л-ʼазими ва биваж-ҳихил-карийми ва Султониҳи-л-қодийми, мина-ш-айтони-р-рожийм”. (Имом Абу Довуд ривояти. “Саҳиҳ ал-Жомеъда келтирган).

"Улуғ Оллоҳ ва Унинг Карим Юзи ва қадим салтанати ила менга тошбўрон қилинган шайтондан паноҳ беришини сўрайман".

Изоҳ: Бошқа ривоятларда келишича агар киши масжидга киришда мана шу дуони ўқиса, шайтон: *“Бугун кечгача мендан сақландинг!”* -дер экан.

[بسم الله والصلاة والسلام على رسول الله]

“Бисми-л-лаҳ, Ва-с-солату вас саламу ʼала Расули-л-лаҳ”. (Имом Абу Довуд ривояти. Саҳиҳ ал-Жомеъда келтирган).

“Бисмиллаҳ” – Оллоҳнинг исми ила кираман. Оллоҳнинг Расулига салавоту-саломлар бўлсин".

Изоҳ: Албатта Пайгамбар алайҳиссаломга салавоту саломлар йўллашнинг фазилати жуда каттадир. Ўша фазилатлардан бири кимики Пайгамбаримизга бир марта салавот айтса, Оллоҳ таоло унга ўн марта салавот айтади, агар бир марта салом айтса, Оллоҳ таоло унга ўн марта салом йўллайди.

[اللهم افتح لي أبواب رحمتك]

“Оллоҳум”мафтах лий `абваба роҳматик”. (Имом Муслим ривояти).

"Парвардигоро! Менга раҳмат эшикларингни очгин".

“Сунани Ибни Можжа”да Фотима розияллоҳу анҳодан ривоят қилинган ҳадисда: *“Оллоҳуммағфирлий зунубий вафтахли абваба*

раҳматик” деб келтирган, яъни “Эй, Оллоҳ! Менинг гуноҳларимни авф этгин, кечиргин, ҳамда менга раҳмат эшикларингни очгин. (“Саҳиҳ Имом Ибни Можжа”)

Масжиддан чиқишда ўқиладиган дуо

[بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ مَنِ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ]
فَضْلِكَ اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي

“Бисми-л-лах, ва-с-солату ва-с-саламу ъала Расули-л-лах, `Оллоҳумма `инний `ас `алука мин фадлик, `Оллоҳум-мъа-симний мина-ш-шайтони-р-рожийм”. (“Саҳиҳ Имом Ибни Можжа”).

"Бисмиллах" - Оллоҳнинг исми билан чиқаман. Оллоҳнинг Расулига саловоту саломлар бўлсин! Эй Илоҳим, мен Сендан фазлу марҳаматингни сўрайман. Илоҳим мени тошбўрон қилинган шайтондан асрагин".

Изоҳ: Тоййибий раҳимаҳуллоҳ айтадилар: "Масжидга кирувчи кишига раҳматни тилашни, чиқишда эса фазлни сўрашликни қайд қилинишидан мақсад, назаримда масжидга кирган киши савоб ва жаннат умидида бўлганлиги учун раҳматни сўраса мақсадга мувофиқ бўлади. Чиққан вақтда эса ҳалол ризқ излашга машғул бўлади, шунинг учун Оллоҳнинг фазлини сўраса муносиб ҳол бўлади! Валлоҳу аълам!"

Истифтоҳ-намозга кириш учун намознинг аввалида ўқиладиган дуолар

Изоҳ: Албатта бу борада келган дуоларни ҳаммасини айтиш шарт эмас, балки у дуолардан биттасини ўқиса бас! Уламолар бу дуоларнинг бари маъсур дуо эканлигида ихтилоф қилишмасада, лекин буларнинг энг афзаллигида баҳс юритишади. Жумладан, ҳанафий мазҳаби уламамолар ҳам бу дуолар орасида "Субҳанаколлоҳумма ва биҳамдика" деб бошланган дуони афзал дуо деб ихтиёр қиладилар.

[اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يَنْقَى الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنَ الْخَطَايَا بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرْدِ]
“Оллоҳумма бааъид байний ва байна хатойайа кама бааъадта байнал машриқи вал мағриби, Оллоҳумма наққиний мин хатойайа кама йунақ-қас савбул абйаду минад данаси,

Оллоҳуммағсилний мин хатойайа бис салжи вал мааи вал баради".

(Имом Бухорий, Имом Муслим, Имом Термизий, Имом Абу Довуд ва Имом Аҳмад ривояти)

"Эй Илоҳим! Мен билан хатоларим ўртасини, машриқ билан мағрибнинг ўртасини йироқ қилганингдек узоқ қилгин. Эй Илоҳим! Мени хатоларимдан, худди оппоқ либосни кирлардан поклангандек, пок қилгин. Эй Илоҳим! Мени хатоларимни қор, сув ва дўл билан ювгин, поклагин".

Изоҳ: "Бу ҳадисдан инсон қилган гуноҳи сабабли қалби кирланиши ҳамда тавба билан ювилиши мумкинлиги тушунилади!" - дейди уламоларимиз раҳматуллоҳи алайҳим. Пайгамбар алайҳиссалом бошқа бир ҳадисда ҳам: "Агар банда гуноҳ қилса қалбига бир нуқта кўйилади, агар тавба қилса ювилади, аммо гуноҳда бардавом бўлаверса, бу нуқталар кўпайиб охир ниҳоят қалби қоп-қора бўлиб қолади!" - деб марҳамат қилган эканлар. Ана ундан кейин бу қора қалб нурни қабул қилиши жуда қийиндир. Оллоҳ барчаларимизни қалбларимиз қорайишидан асрасин!

[وجهت وجهي للذي فطر السموات والأرض حنيفاً وما أنا من المشركين إن صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين لا شريك له وبذلك أمرت وأنا من المسلمين اللهم أنت الملك لا إله إلا أنت أنت ربي وأنا عبدك ظلمت نفسي واعترفت بذنبي فاغفر لي ذنوبي جميعاً إنه لا يغفر الذنوب إلا أنت واهدني لأحسن الأخلاق لا يهدي لأحسنها إلا أنت واصرف عني سيئها لا يصرف عني سيئها إلا أنت لبيك وسعديك والخير كله بيدك والشر ليس إليك أنا بك وإليك تباركت وتعاليت أستغفرك وأتوب إليك]

"Важжаҳту важҳийа лиллази фатора-с-самавати ва-л`арда ханийфан ва ма`ана минал-мушрикийна, `инна солатий ва нусукий ва маҳйа-йа ва маматий лиллаҳи Робби-л-ъаламийна ла шарика лаҳу ва бизалика `умирту ва `ана минал-муслимийн. `Оллоҳумма `анта-л-Малику ла илаҳа `илла `анта `анта Роббий ва `ана `абдука золамту нафсий ваътарафту бизанбий фағфирлий зунубий жамиъан. `Иннаҳу ла йағфиру-з-зунуба илла `анта. Ваҳдиний лиахсани-л-`ахлақи ла йаҳдий лиахсаниҳа `илла `анта. Васриф `анний саййи`аҳа ла йасрифу `анний саййи`аҳа `илла анта. Лаббайка ва саъадайка, ва-л-хойру куллуху бийадайка, ва-ш-шарру лайса `илайка ана бика ва илайка табарокта ва таъалайта `астағфирука ва атубу `илайка". (Имом Муслим ривояти).

"Осмонлару ерни яратган Зотга ихлос ила юзимни қаратдим. Ва мен унга шерик келтирувчилардан эмасман. Намоз ва ҳаж ибодатларим, ҳаётим ва ўлимим бутун оламлар Роббиси, шериги йўқ Оллоҳ учундир. Мен мана шунга буюрилганман ва мен мусулмонларданман. Эй Илоҳим! Сен ягона подшоҳдирсан, Сендан ўзга илоҳ йўқдир. Сен Раббимсан, мен эса сенинг қулингман. Ўзимга жабр қилдим. Гуноҳимни тан оламан. Гуноҳларимни барчасини афв эт! Зеро гуноҳларни фақатгина Ўзинг мағфират қилурсан. Мени энг гўзал ахлоқларга етакла! Чунки энг гўзал ахлоққа фақатгина Ўзинг йўллайсан! Мендан ёмон хулқларни кетказгин! Зеро ёмон хулқларни Ўзингина кетказасан. Эй Илоҳим! Сенга лаббай! Ва такрор лаббай! Яхшилик сенинг қўлингдир. Ёмонлик эса Сенга нисбат қилинмас. Мен Сенинг –мададинг ила борман ва Сенга инобат қилурман. Сен баракотли ва олийдирсан, Сенга истиғфор айтиб, Сенга тавбалар қиламан.

اللهم رب جبرائيل وميكائيل واسرافيل فاطر السموات والأرض عالم الغيب والشهادة أنت تحكم بين عبادك فيما كانوا فيه يختلفون اهدني لما اختلف فيه من الحق بإذنك إنك تهدي من تشاء إلى صراط مستقيم

“Оллоҳумма Робба Жабро`ил ва Мика`ил ва Исафил фатира-с-самавати ва-л-`арзи валимъа-л-ғойби ва-ш-шаҳадати `анта таҳкуму байна ъиба-дика фий ма кану фийҳи йахталифун. Ихдиний лимахтулифа фийҳи мина-л-ҳаққи би`изника `иннака таҳдий ман таша`у `ила сиротим мустақим”. (Имом Муслим ривояти).

"Эй! Жаброил, Микоил ва Исафилнинг Роббиси! Осмонлару ерни яратувчиси! Ғайбу ошкорни билгувчиси! Сен ўзинг бандаларинг ўртасидаги ихтилофда –*Яъни исломни қабул қилиш ва қабул қилмаслик ва бу борада ким ҳақда бўлди ва ким ноҳақ бўлди деган масалада*- ҳукм қиласан. Мени бу ихтилофдан, изнинг ила ҳаққа ҳидоятла! Албатта! Сен Ўзинг хоҳлаган бандангни тўғри йўлга ҳидоят қилурсан".

اللهم أكبر كبيرا الله أكبر كبيرا والحمد لله كثيرا والحمد لله كثيرا وأصيلا[ثلاثا كثيرا وسبحان الله بكرة وأصيلا]

“Оллоҳу акбар кабиرو, Оллоҳу акбар кабиرو, Оллоҳу акбар кабиرو, Валҳамду лиллаҳи касиро, Валҳамду лиллаҳи касиро, Валҳамду лиллаҳи касиро, ва субҳаноллоҳи букротав ва асила”. (Ушбу дуони уч бор такрор қилади). (Абу Довуд , Имом Ибни Можжа ва Имом Аҳмад ривояти).

Маъноси: "Оллоҳ жуда улуғдир, Оллоҳ жуда улуғдир, Оллоҳ жуда улуғдир. Оллоҳга чексиз ҳамдлар бўлсин! Оллоҳга чексиз ҳамдлар бўлсин! Оллоҳга чексиз ҳамдлар бўлсин! Ва Оллоҳга эртаю кеч тасбеҳлар бўлсин.

Рукуъдаги дуолар

Оллоҳ таолони улуғлайдиган дуолар билан намозга киришгандан сўнг унга рукуъ қилади ва рукуъда мана бу дуоларни хоҳласа уч марта “Субҳана Роббийа-л-Ъазим” ни айтиб кейин ўқисин, ёки “Субҳана Роббийа-л-Ъазим” ни айтмай ўрнига куйидаги дуоларни ўқисин фарқи йўқ.

[سبحانك اللهم ربنا وبحمدك اللهم اغفر لي]

“Субҳанака `Оллоҳумма роббана ва биҳамдика `Оллоҳуммағфирлий”. (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривоят қилган).

"Парвардигоро! Сенга тасбеҳлар бўлсин! Сенинг ҳидоятинг – *тавфиқинг*- ила Сенга ҳамдлар айтамыз. Илоҳим! мени мағфират қилгин"

[سبوح قدوس رب الملائكة والروح]

“Суббухун, Қуддусун Роббу-л-Мала`икати вар - Рух” . (Имом Муслим ривояти).

"Оллоҳ ҳар қандай айб-нуқсонлардан пок ва муқаддасдир. Оллоҳ Бутун малоикалар ҳамда Жаброилнинг Роббисидир".

[اللهم لك ركعت وبك آمنت ولك أسلمت خشع لك سمعي وبصري ومخي وعظمي وعصبي وما استقل به قدمي]

“Оллоҳумма лака ракъату, ва бика аманту ва лака `асламту хошаъа лака самъий ва басарий ва муххий ва ъазмий ва ъасабий ва мастақолла биҳи қодамий”.

(Имом Муслим ривояти).

"Парвардигоро! Сенга рукуъ қилдим. Сенга иймон келтирдим ва Сенга мусулмон бўлиб бўйинсиндим. Сенга қулоғим, кўзим, миям, пайим хуллас, оёғим кўтариб турган ҳамма аъзойим бўйинсинди".

[سبحان ذي الجبروت والملكوت والكبرياء والعظمة]

“Субҳана зи-л-жабарут ва-л-малакут вал-кибрыйа`и ва-л-ъазама”.

(Имом Абу Довуд, Имом Насоий ва Имом Аҳмад хасан иснод билан ривоят қилган).

"Куч-қудрат, тамомий мулк, кибр ва улуғлик эгаси бўлган Оллоҳ покдир".

Изоҳ: Бу дуоларни намозхон қўлидан келганича ўқийди, аммо имом эса муқтадийлар ичидаги кекса ва беморларни эътиборга олган ҳолда у дуони уч ёки беш марта айтиши билан чегаралангани афзал. Чунки Пайгамбар алайҳиссалом: **“Мен намозни узун ўқигим келади, лекин ортимда Менга иқтидо қилган аёллар гўдакларининг йиғисини эшитиб қолиб, намозни қисқартираман!”**, – деганлар (Имом Бухорий ривояти).

Рукуъдан бош кўтараётган вақтда ўқиладиган дуолар

[ربنا ولك الحمد حمدا كثيرا طيبا مباركا فيه]

“Роббана ва лака-л-ҳамду, хамдан касирон тоййибан мубарокан фийҳи”.

(Имом Бухорий ривояти).

Эй Роббимиз! Сенга кўп, ҳақиқий – риёсиз, муборак – хайрлиги мўл ҳамд(лар) бўлсин.

[ملء السموات وملء الأرض وما بينهما وملء ما شئت من شيء بعد أهل الثناء والمجد
أحق ما قال العبد وكلنا لك عبد اللهم لامانع لما أعطيت ولا معطي لما منعت ولا ينفع ذا الجد
منك الجد]

“Мил`а-с-самавати ва мил`а-л-`арди ва ма байнаҳума ва мил`а ма ши`та мин шай`ин баъд. `Аҳла-с-сана`и ва-л-мажди, `Аҳаққу ма қола-л-абъду ва куллуна лака ъабдун. `Оллоҳумма ла ма-ниъа лима `аътайта ва ла муътийя лима манаъта, ва ла йанфаъу за-л-жадди минка-л-жадду”. (Имом Муслим ривояти).

"Осмонлару ер ва уларнинг ўртасидаги нарсалар миқдорича, яна Ўзинг хоҳлаганингча Сенга мақтовлар бўлсин! Ва Сен улуғлик ва мақтовлар соҳибидирсан. Банда айтган нарсага фақат Ўзинг ҳақлидирсан. Барчамиз Сенгагина қулдирмиз. Парвардигоро! атойингни манъ қилгувчи, Сен манъ қилган нарсани бергувчи йўқдир. Бойлик, улуғлик эгасига фойда бера олмайди. Улуғлик, бойлик Сендандир".

Сажда дуолари

Изоҳ: *Пайгамбар алайҳиссалом хабар беришларича банда Оллоҳга энг яқин бўлган ҳолати саждада турганда экан. Ақлли киши бундай фурсатни қўлдан бой бермасдан Оллоҳ таолога астойдил саждалар қилиб олсин. Хусусан имом бўлмай ёлғиз ўзи намоз ўқиётганда ва нафл намозларда саждани узун қилсин ва унда ўқиладиган дуоларни барчасини такрор-такрор ўқишига одатлансин.*

[سبحاتك اللهم ربنا وبحمدك اللهم اغفر لي]

“Субҳанака `Оллоҳумма роббана ва биҳамдика `Оллоҳуммағфирлий”. (Имом Бухорий ва Муслим ривояти).

"Эй Илоҳим! Сен барча айб-нуқсондан покдирсан. Сенинг ҳамди ҳидоятинг ила Сенга тасбеҳ айтдим. Илоҳим мени мағфират қил".

[سبوح قدوس رب الملائكة والروح]

“Суббухун Қуддусун Роббу-л-Мала`икати вар-Рух”.

(Имом Муслим ривояти).

"Оллоҳ ҳар қандай айб-нуқсонлардан пок ва Муқаддасдир. Оллоҳ бутун Малоикалар ҳамда Жаброилнинг Роббисидир".

[اللهم لك سجدت وبك آمنت ولك أسلمت سجد وجهي للذي خلقه وصوره وشق سمعه وبصره تبارك الله أحسن الخالقين]

“Оллоҳумма лака сажатту ва бика`аманту ва лака асламту, саждада важҳийа лиллазий холақаху ва соввараху ва шаққа самъаху ва басараху, табарока-л-лоҳу` ахсану-л-ҳолиқийн”. (Имом Муслим ривояти).

"Парвардигоро! Сенга сажда қилдим, Сенга иймон келтирдим ва Сенга мусулмон бўлиб бўйинсундим. Юзим уни яратиб, унга кўзу кулоқ ато этган Зотга сажда қилди. Энг яхши яратувчи Оллоҳ баракотлидир".

[سبحان ذي الجبروت والملكوت والكبرياء والعظمة]

“Субҳана зи-л-жабарути ва-л-малакути вал-кибрыйаи ва-л-ъазама”.

(Имом Абу Довуд, Имом Насоий ва Имом Аҳмад ҳасан иснод билан ривоят қилган).

"Куч-қудрат, тамомий мулк, кибр ва улуғлик эгаси бўлган Оллоҳ покдир".

[اللهم اغفر لي ذنبي كله دقه وجله وأوله وآخره وعلانيته وسره]

**“Оллоҳуммағфирлий занбий куллаху, диққаху ва жиллаху ва
`аввалаху ва `ахиरोху ва ʼаланийатаху ва сирроху”.**
(Имом Муслим ривояти).

"Эй Илоҳим! Гуноҳларимни ҳаммасини, катта-ю кичигини, аввали-ю охирини, сиру ошкорини мағфират айлагин".

[اللهم إني أعوذ برضاك من سخطك وبمعافاتك من عقوبتك وأعوذ بك منك لأحصي ثناء
عليك أنت كما أثنيت على نفسك]

**“Оллоҳумма `инний `аъзу би ридока, мин сахотика ва би
муъафатика мин ʼуқубатика ва `аъзу бика минка, ла `ухсий
сана`ан ʼалайка `анта кама `аснайта ʼала нафсика”.**
(Имом Муслим ривояти).

"Парвардигоро! Мен ризолигинг ила ғазабингдан паноҳ сўрайман, офиятинг ила азобингдан паноҳ тилайман ва Сендан менга бўладиган –*ғазабингдан* – паноҳ беришингни сўрайман. Сенга бўлган сано-мақтовнинг саноғига ета олмайман. Сен Ўзингга сано айтганинг кабидирсан".

Икки сажда орасида ўтирганда ўқиладиган дуолар
[رب اغفر لي رب اغفر لي]

“Роббиғфирлий, Роббиғфирлий”.

(Имом Абу Довуд ва “сахих Имом Ибн Можжага қаранг).

"Роббим! мени мағфират қил! Роббим! мени мағфират қил".

[اللهم اغفر لي وارحمني واهدني واجبرني وعافني وارزقني وارفعني]

**“Оллоҳуммағфирлий варҳамний ваҳдиний ваҷбурний ва
ʼафиний варзукний варфаъний”.** (“Саҳихи Термизий” ва 90/1
ва “Саҳихи Ибни Можжа” 148/1 га қаранг).

"Илоҳим! Мени мағфират қил! Ва мени раҳматингга ол! Ва ҳидоятда қил! Мени тўғри йўлда қилиб, менга офият, ризқ ато этгин! Даражамни баланд қил".

Тиловат саждасининг дуолари

Изоҳ: Қуръон ўқиётган киши агар сажда оятини тиловат қиладиган бўлса, албатта битта сажда қилиши вожиб – бу масалада уламолар ихтилоф қилишган, баъзилари вожиб деса, баъзилари суннат деганлар, лекин ҳар иккала ҳолатда ҳам сажда қилгани афзал бўлади, шунингдек Қуръонга қулоқ солиб турган кишига ҳамда қулогига шу сажда ояти беихтиёр эшитилиб

қолган кишига ҳам сажда қилиши вожиб бўлади. Қуйидаги дуолар ана шу сажда пайтида айтиладиган дуолардир.

[سجد وجهي للذي خلقه وشق سمعه وبصره بحوله وقوته { فتبارك الله أحسن الخالقين }
{
“Сажда важҳия лиллазий ҳолақаҳу ва шаққа самъаҳу ва басароҳу бихавлиҳи ва қувватиҳи, (фатабараколлоҳу `ахсану-л-ҳолиқийн”.

(Имом Термизий, Имом Ҳоким ва Имом Заҳабийлар ривоят қилган).

"Юзим, уни Яратган ва унга кўз, қулоқ ато этган Зотга, Унинг куч-қудрати ва мадади ила сажда қилди. Энг яхши яратгувчи Оллоҳ, муборакдир".

[اللهم اكتب لي بها عندك اجرا وضع عني بها وزرا واجعلها لي عندك ذخرا وتقبلها مني
كما تقبلتها من عبدك داود]

“Оллоҳуммак-туб лий биҳа ʻиндака `ажрон вадоʻ ʻанний биҳа визрон важъалҳа лий ʻиндака захирон ва тақоббалҳа минний кама тақоббалтаҳа мин ʻабдика Давуда”.

(Имом Бухорий ва Имом Муслим ривоятм).

"Парвардигоро! Шу-сажда- сабабли менга ажрни насиб эт! Ва шу сабабли бир гуноҳимни мағфират қил! Ва мен учун уни Ўзингнинг ҳузурингда захира қил! Ва уни мендан худди, қулинг Довуд алайҳиссаломдан қабул қилганингдек қабул қилгин".

Саломдан аввал охирги ташаҳҳуд ва саловатдан сўнг ўқиладиган дуолар

Изоҳ: Уламоларимиз дуолар ижобат бўладиган ўринларни баён этувчи муборак ҳадисларга таянган ҳолда бу ўринларни ҳам ана шундай дуолар ижобат бўладиган ўринлар қаторига қўшадилар. Мўъмин киши бундай фурсатлардан гафлатда бўлмаслиги лозим.

[اللهم إني أعوذ بك من عذاب القبر ومن عذاب جهنم ومن فتنة المحيا والممات ومن شر فتنة المسيح الدجال]

“Оллоҳумма `инний `аъзузу бика мин ʻазаби-л-қабри, ва мин ʻазаби жаҳаннама ва мин фитнати-л-маҳйа ва-л-мамати ва мин шарри фитнати-л-масихи-д-даж жали. (Имом Бухорий, Имом Муслим ривояти).

"Эй Илоҳим! Мени қабр азобидан, дўзах азобидан, тириклик ва ўлим фитнасидан ва масихи дажжолнинг ёмон фитнасидан Ўзинг асрагин".

Изоҳ: Банда ўлиб, қабрга киргандан кейин унга роҳату фароғат ёки азобу уқубат борлиги аниқдир. Агар унга қабрда азоб бўлмас экан, албатта охирадда ҳам омонда бўлади. Аммо қабрда азобга гирифтор бўлар экан, демак охирадда ҳам аҳвол чатоқ. Раҳмли ва меҳрибон бўлган зот Оллоҳ барчаларимизни Ўзи асрасин! Баъзи уламоларнинг айтишларига қараганда ҳадисда аввало қабр азобидан паноҳ тилашнинг сабаби ҳам ана шунда бўлса керак! Яъни қабр азобидан омонлик сўраб, шунга етган банда охираддаги азобдан ҳам саломатда бўлади! Оллоҳу аълам. Масиҳ-д-дажжол қиёматнинг катта аломатларидан бири бўлиб, у ҳақда Пайгамбар алайҳиссаломдан кўплаб ҳадиси шарифлар ворид бўлган. У зот айтганларки: “Масиҳи д-дажжолдан ҳар бир ўтган Пайгамбар умматини огоҳлантирган! Мен ҳам сизларни унинг фитнасидан огоҳлантираман. Билиб қўйингларики, у бир кўзликдир. Билингларики, Роббингиз ундай эмас! Бошқа ҳадисларда эса у бир кўзи қуриб қолган узумга ўхшаса, иккинчиси бўртиб чиқиб қолганлигини ифода қилинган. Унинг энг катта ва даҳшатли фитналаридан бири у худоликни даъво қилади. Кимларгадир ўзини худо деб тан олдириш мақсадида унинг ерига ёмғир ёғдириб экинини ундириб ўстириб юборса, кимларнидир ёмғирдан маҳрум қилиб ерини қурғоқчиликка гирифтор қилади. Одамларга жаннат ва дўзахни кўрсатади, лекин унинг жаннати дўзах, дўзахи эса роҳат бўлади. Бундай мудҳиш воқеани шоҳиди бўлган иймони заиф, шариат таълимотларидан йироқ ҳаёт кечираётганлар дарҳол унга иймон келтирадилар ва уни худо деб тан оладилар. Оллоҳ ўзи асрасин! Шунини ҳам айтиб ўтиш ўринлики, Оллоҳ таоло бандаларига ҳоҳлаган имтиҳонини беради. Бу борада ҳеч қандай махлуқ нимага бундай деб савол қилиши мумкин эмас. Дажжолга мана шундай гайри табиий кучларни бериб бандаларини имтиҳон қилиши ҳам ўзининг илоҳий ҳикматидан ўзга маъно эмас.

[اللهم إني أعوذ بك من عذاب القبر وأعوذ بك من فتنة المسيح الدجال وأعوذ بك من فتنة المحيا والممات اللهم إني أعوذ بك من المأثم والمغرم]

“Оллоҳумма `инний `аъзузу бика мин ъазаби-л-қабри ва `аъзузу бика мин фитнати масиҳид-дажжали ва `аъзузу бика мин фитнати-л-маҳйа ва-л-мамати. `Оллоҳумма `инний `аъзузу бика мина-л-ма`сами ва-л-мағрами. (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

"Эй Илоҳим! Менга қабр азобидан, масиҳи ддажжол фитнасидан, тириклик ва ўлим фитнасидан паноҳ бергин! Эй Роббим! Мени гуноҳ ва қарз балосидан Ўзинг асрагин".

Изоҳ: "Саҳиҳ Бухорий"нинг шарҳида Ибн Баттол раҳимаҳуллоҳ бу ҳадис ҳақида шундай марҳамат қиладилар: Оиша онамиздан: **"Бир киши Пайгамбар алайҳиссаломга, намуноча қарз балосидан паноҳ сўрайсиз Ё Расулуллоҳ! - деди. Шунда Пайгамбар алайҳиссалом айтдиларки: "Киши қарздор бўлса ёлгон гапиришга ружуъ қилади, ваъда қилса хилоф қилади"**". Муҳаллаб исмли олим айтадиларки: "Бу ҳадисдан ана шундай ёмон ҳолатларга олиб борувчи амаллардан сақланмоқ вожиблиги келиб чиқади. Чунки қарз кишини ёлгончиликка, ваъдага хилоф қилишликка олиб боради ва қарз берган шахс тарафидан ҳақоратларни эшитиб, ўзини хор ҳолатга солади. Ана шунинг учун Пайгамбар алайҳиссалом қарз балосидан паноҳ тилаган эдилар. Валлоҳу аълам". Лекин бу ҳадисга маъноси тамоман зид ривоят қилинган бошқа бир ҳадис бор. У ҳадис Абдуллоҳ бин Жаъфардан ривоят қилинади. Пайгамбар алайҳиссалом дедилар: "Албатта Оллоҳ таоло қарздор билан биргадир то қарзини узгунча, модомики, Оллоҳ ёмон кўрган ишларни қилиш учун қарз олмаган бўлса". Абдуллоҳ бин Жаъфар айтар эканларки: "Эй Ҳориса! Бор, менга бир қарз олиб келгин. Чунки мен бирор кечани ҳам Оллоҳдан ҳоли ҳолатда ўтказишни хоҳламайман". Бу икки қарама-қарши ҳадисларни қандай изоҳлаш мумкин деган савол туғилиши мумкин. Тобарий раҳимаҳуллоҳ айтади: "Бу икки хабар ҳам саҳиҳ бўлиб уларнинг бири иккинчисига зид эмас. Оллоҳ қарздор билан бирга бўлади деган ҳадиснинг мазмуни қарзни ўташ мақсадида олган ва одатда қарзни адо этиш учун эвази бўлган ҳамда маъсият учун ишлатмайдиган одамдир. Аммо паноҳ тиланган қарз эса уч мақсадда олинган қарзлардир. Уларнинг бири Оллоҳ хушламайдиган йўлларда сарф қилиш учун қарз олиб, кейин қарзни адо қила олмайдиган кишидир. Иккинчиси ёмон мақсадда қарз олмайди-ю, лекин уни адо қилишни уддасидан чиқишга кўзи етмайдиган киши бўлиб, у биродарининг молини кўкка совуради ҳолос. Учинчиси эса қарзни ўташга ақли ета туриб уни қайтариб бермасликка ва бутунлай инкор қилишликка ният қилиб олади. Бу албатта Оллоҳга осий ва ўзига жабр қилгувчидир. Хуллас, учала тоифа ҳам агар ваъда берсалар ваъдага хилоф қиладилар. Сўзласалар ҳам ёлгон гапирадилар. Лекин Пайгамбар алайҳиссалом қарз олганликлари ҳақида ҳам ривоятлар йўқ эмас албатта. Шунингдек саҳобаи киромлар ҳам қарз олганлар. Масалан Умар бин Ҳаттоб халифа бўла туриб қарз олган эдилар. Шаҳид қилинган вақтларида мени қарзларимни ҳисоб - китоб

қилинглари қанча экан - деган эдилар. Саҳобалар қарзларини ҳисоб қилсалар саксон минг ёки ундан ортиқроқ чиққан экан. Зубайр розияллоҳу анҳунинг ҳам вафот қилган пайтларида қарзлари кўп бўлган экан. Бу ҳақда Имом Бухорий раҳимаҳуллоҳ хабар берганлар. Демак қарз олиш масаласининг ҳукми қарз олгувчи шахсларнинг ҳолат ва ниятларига қараб тайин бўлар экан".

[اللهم إني ظلمت نفسي ظلما كثيرا ولا يغفر الذنوب إلا أنت فاغفر لي مغفرة من عندك وارحمني إنك أنت الغفور الرحيم]

“Оллоҳумма `инний заламту нафсий зулман касиран ва ла йағфируз-з-унуба `илла `анта, фағфирлий мағфиратан мин Ёиндика вархамний `иннака `анта-л-ғафуру-р-роҳим”. (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

"Эй Илоҳим! Мен ўзимга кўп жабр қилдим. Гуноҳларни фақат Ўзинг мағфират қилурсан! Ўзингнинг ҳузурингдан мени мағфират айла! Ва менга раҳм қил! Зеро Сен кечиргувчи ва Раҳмли зотдирсан".

Изоҳ: "Саҳиҳи Бухорий"нинг шарҳловчиларидан бири Бадриддин Айнийнинг "Умдатул қорий" деб номлаган шарҳларида келишича Кирмоний раҳимаҳуллоҳ бу ҳадиснинг изоҳида шундай марҳамат қиладилар: "Бу ҳадис кўпгина гўзал мазмунларни ўз ичига олган жавомул калимдандир. Чунки бу дуо билан банда ўзининг ниҳоят даражада қосирлигини ҳамда чексиз золим эканлигини эътироф қилади, сўнг улкан неъматни тилайди ва у ҳам бўлса мағфирату раҳматдир. Зеро мағфират гуноҳлар учун парда бўлса, раҳмат эса жамики яхшиликларга етакловчидир. Бошқача қилиб айтганда, аввалгиси дўзахдан йироқ қилгувчи бўлса, иккинчиси жаннатга киргизувчидир. Мана шу энг катта саодат ва улуг ютуқдир. Парвардигоро! Эй кароматлар соҳиби бўлган Оллоҳ! Бизларни ана шундай зафарларга фазли караминг ила мушарраф қилгин."

[اللهم اغفر لي ما قدمت وما أخرت وما أسررت وما أعلنت وما أسرفت وما أنت أعلم به مني أنت المقدم وأنت المؤخر لإله إلا أنت]

“Оллоҳуммағфирлий ма қаддамту ва ма `аххарту ва ма `асрарту ва ма `аъланту ва ма `анта `аъламу бихи минний. `Анта-л-муқаддиму ва `анта-л-му`аххиру ла `илаҳа илла `анта”. (Имом Муслим ривояти).

"Илоҳим! Мени ўтмиш ва келажакдаги, ҳамда, сиру ошкор гуноҳларимни ва исрофларимни ва Сен мендан кўра яхшироқ

биладиган мендаги –*гуноҳларимни-* афв қилгин! Сен аввал қилгувчидирсан ва охир қилгувчи ҳам Сенсан. Сендан ўзга илоҳ йўқдир".

[اللهم أعني على ذكرك وشكرك وحسن عبادتك]

“Оллоҳумма `аъинний ʔала зикрика ва шукрика ва ҳусни ʔибадатика”.

(Имом Абу Довуд ва Имом Насоий ривояти).

"Парвардигоро! Сени зикр қилишда, сенга шукр қилишда ва сенга чиройли ибодат қилишда менга мададкор бўлгин".

Изоҳ: Бу ҳадисни Пайгамбар алайҳиссалом Муоз розияллоҳу анҳуга айтган эканлар. Ҳадиснинг аввалида “*Эй Муоз! Мен сизни яхши кўраман. Ҳар намоздан кейин мана шу дуони айтишни ташламанг*”, - деган эканлар. Уламоларнинг айтишларича бу дуо васият қилинган саҳобанинг ўзига хос эмас албатта, балки, барча уммати Муҳаммад алайҳиссаломга тааллуқлидир.

[اللهم إني أعوذ بك من البخل وأعوذ بك من الجبن وأعوذ بك من أن أرد إلى أرذل العمر وأعوذ بك من فتنة الدنيا وعذاب القبر]

“Оллоҳумма `инний `аъзузу бика мина-л-бухли ва `аъзузу бика мина-л-жубни ва `аъзузу бика мин ан `арудда `ила `арзали-л-ʔумри ва `аъзузу бика мин фитнати-д-дунья ва ʔазаби-л-қабри”. (“Фатху-л-Борий”).

"Илоҳим! Мени бахиллик ва кўрқоқликдан ўзинг асра! Хорлик ҳаётидан ва дунёнинг фитнасидан ҳамда, дўзах азобидан менга паноҳ бергин".

Изоҳ: Бахиллик ва кўрқоқлик иккиси ҳам ёмон хулқ эканлигида Куръони каримнинг бир неча оятларида ва ҳадиси шарифларда зикр қилинган. Бу икки сифатнинг салбий таъсирлари жуда кўп бўлиб, киши ўзида шу сифат мавжудлиги туфайли вожиб амалларни комил бажара олмайди, ўзгаларнинг ҳақ-ҳуқуқларини адо этиши ҳам мушкул бўлади ва ҳақ йўлида қийинчиликларга бардош бера олмайди. Агар банда шижоатли ва сахий бўлса, бундай муаммолар унга тўсиқ бўлмайди. Ҳадисдаги ҳаётнинг хорлигидан бўлган мақсадга келсак, уламолар ҳар хил тафсирлар қилган эканлар. Бирлари бу юз ёшга кириши –десалар, бирлари кексайиб қолиб ўзини аҳволини тузатишдан оғиз бўлган ва бировларга юк бўлиб қолган кимсадир –дейдилар. Яна бирлари эса ибодатга ярамай қолган кишидир деб марҳамат қиладилар. Дунёнинг фитнаси нақадар улканлиги ҳамда дунё учун заиф банда ҳар қандай ишларга қўл уришига таёрлиги ҳаммага маълум. Ҳатто

дунёсини обод қилиш йўлида динини ҳам сотишга рози бўладиганлар ҳам оз эмаслар! -Оллоҳ асрасин. Қабр азоби эса охираат азобларининг энг биринчиси бўлиб, кимки бундан омонда бўлса, охираатда ҳам улкан азобдан омонда бўлиши аниқроқдир. Аммо қабр азобига гирифтор бўлган киши охираатда ҳам азобланиши эҳтимоли бор. Шунинг учун Оиша онамиздан ривоят қилинган ҳадисда Пайгамбаримиз саллаллоҳу алайҳи васаллам ҳар намоздан сўнг қабр азобидан паноҳ тилар эканлар. Оллоҳ таоло барча мўъминларга паноҳ берсин.

[اللهم إني أسألك الجنة وأعوذ بك من النار]

“Оллоҳумма `инний `ас`алука-л-жанната ва `аъзузу бика мина-н-нар”.

(Имом Абу Довуд ва Имом Ибни Можжа ривояти. “Саҳийх Имом Ибн Можжа”га қаранг).

"Илоҳим! Мен Сендан жаннатни тилайман! Ва дўзахдан паноҳ беришингни сўрайман".

Изоҳ: Ҳа! Мўъмин киши нафақат дунёда сиҳат саломатлигу туман бойлик тилашга чегараланиб қолмай, балки асосий орзуси жаннатга кириш ва дўзахдан сақланиш бўлмоғи лозим. Пайгамбар алайҳиссалом: “*Дуода жаннатни сўранглари! Агар жаннатни сўрасанглари фирдавс жаннатини сўранглари! Чунки у энг олий жаннатдир!*”, - деб марҳамат қилганлар. Мўъмин киши дўзахдан паноҳ сўраши кераклиги ҳақида ҳам у зотдан кўплаб ҳадиси шарифлар ворид бўлган. Шунинг учун мўъминлар дуо пайтида энг муҳим ва абадий мангу неъматларни тилашдан зафлатда бўлмай, ундай фурсатларни ганимат билмоқликлари зарур.

[اللهم بعلمك الغيب وقدرتك على الخلق أحيني ما علمت الحياة خيرا لي وتوفني إذا علمت الوفاة خيرا لي اللهم إني أسألك خشيتك في الغيب والشهادة وأسألك كلمة الحق في الرضا والغضب وأسألك القصد في الغنى والفقر وأسألك نعيما لا ينفد وأسألك قرة عين لا تنقطع وأسألك الرضا بعد القضاء وأسألك برد العيش بعد الموت وأسألك لذة النظر إلى وجهك والشوق إلى لقائك في غير ضراء مضره ولا فتنه مضلة اللهم زينا بزينة الإيمان واجعلنا هداة مهتدين]

“Оллоҳумма биъилмика-л-ғайби ва қудратика ъала-л-халқи `ахйини ма ъалимта-л-ҳайата хайран лий ва тавафّفаний `иза ъалимта-л-вафата хойрон лий, `Оллоҳумма `инний `ас`алука хошйатака фи-л-ғойби ва-ш-шаҳадати ва `ас`алука калимата-л-ҳаққи фи-р-рида ва-л-ғодаби ва `ас`алука-л-қасда фи-л-ғина ва-л-фақри ва `ас`алука наъиман ла

йанфаду ва `ас `алука қуррата ʔайнин ла танқатиъу ва `ас
`алука-р-ридо баъда-л-қодо`и ва `ас `алука барда-л-ʔайши
баъда-л-мавти ва `ас `алука лаззата-н-назари `ила важҳика ва-
ш-шавқа `ила лиқо`ика фий ғайри дарро`а мудирратин ва ла
фитнатин мудиллах. `Оллоҳумма заййинна бизийнати-л-
иймани важъална ҳудатан мухтадин”.

(Имом Насоий ва Имом Аҳмадлар саҳийҳ иснод билан ривоят қилган).

"Эй Илоҳим! Ғайбдан хабардорлигинг, яратишга қодирлигинг ила сендан тилайманки, агар ҳаёт мен учун яхши бўлса, умримни узоқ қил! Агар мен учун ўлим афзал бўлса, жонимни олгин! Парвардигоро! Мен сендан ошқору ғайба ҳам ўзингдан кўрқишни насиб этишингни сўрайман! Розилигу ғазабда ҳам ҳақ сўзни гапирадиган бўлишни тилайман! Камбағаллигу бойликда ҳам тежамкорлик қилишни сўрайман ва туганмас неъмату, абадий шодликни беришингни сўрайман! Қазои-қадарга розилик, ўлимдан кейин эса фаровон ҳаётни тилайман! Юзингни кўриш лаззатини сўрайман! Ва зарару қайғуларсиз, адаштиргувчи фитналарсиз висолингга мушарраф бўлишни тилайман! Парвардигоро! Бизларни иймон зийнати билан зийнатлагин! Ва бизларни ҳидоятда қилиб, ҳидоятга йўлловчилардан қилгин".

Изоҳ: Бу гўзал маъноларга бой ҳадисга чуқурроқ эътибор беринг! Турли-туман яхшиликларни ўз ичига олганки, агар Пайғамбар алайҳиссалом ўргатмаганларида эди, ҳеч ким бундай сермазмун сўзларни бир ўринда жамлай олмаган бўларди. Бу ҳам бўлса у зотнинг чинакам Пайғамбар эканликларига ёрқин далилдир. Валлоҳу аълам! Расулulloҳ саллоллоҳу алайҳи васалламдан: **“Бошингларга тушган бир бало туфайли ўзларингизга ўлим тиламанглар!”**, - деган ҳадиси шариф ворид бўлган. Ана шу ҳадиснинг давомида **“Агар бировингиз чорасиз ўлимни тиламоқчи бўлса, агар ҳаёт мен учун яхши бўлса, умримни узоқ қил! Агар мен учун ўлим афзал бўлса, жонимни олгин! деб сўрасин!”**, - дедилар. Чунки мусибат учун ўлимни сўраш қазои қадар масаласига тааллуқли бўлиб, гўё банда имтиҳонга сабр қила олмай Оллоҳнинг амрига рози эмаслигини ошқор этаётгандек бўлади. Оллоҳ ўзи асрасин.

[اللهم إني أسألك يا الله بأنك الواحد الأحد الصمد الذي لم يلد ولم يولد ولم يكن له كفوا أحد أن تغفر لي ذنوبي إنك أنت الغفور الرحيم]

“Оллоҳумма `инний `ас `алука йа `Оллоҳу би`аннака-л-вааҳиду-л-`аҳаду-ссомаду-л-лази лам йалид ва лам йулад ва

лам йакул лаху куфуван `аҳад `ан тағфира лий зунубий
`иннака `антал-ғафуру-р-роҳим”. (Имом Насоий ва Имом Аҳмад
ривоят. Шайх Албаний саҳиҳ деган).

"Эй Илоҳим! Эй Оллоҳ! Мен Сендан Сени яккаю ягона,
беҳожат - туғмаган ва туғилмаган, ҳеч ким Унга тенг бўлмаган
Зотлигингни –*васила*- қилиб, гуноҳларимни мағфират қилишингни
сўрайман! Албатта Сен кечирувчи ва раҳмли Зотдирсан".

[اللهم إني أسألك بأن لك الحمد لا إله إلا أنت وحدك لا شريك لك المنان يابديع السموات
والأرض يا ذا الجلال والإكرام يا حي يا قيوم إني أسألك الجنة وأعوذ بك من النار]

“Оллоҳумма `инний `ас `алука би `анна лака-л-ҳамда ла
`илаҳа `илла `анта ваҳдака ла шарика лак, ал-маннану йа
бадиъа-с-самавати вал-`арди йа за-л-жалали ва-л-икром, йа
хаййу йа қаййум `инний `ас `асалука-л-жанната ва `аъзузу бика
мина-н-нари”. (Сунан соҳиблари ривоят қилишган. “Саҳийх
Имом Ибн Можжа” га қаранг).

"Парвардигоро! Мен ҳамма ҳамдлар фақат Сенгагина эканлиги,
Сендан ўзга илоҳ йўқ! Шериксиз, яккаю ягона илоҳ эканлигингни
-*васила* - қилиб, Сендан тилайман! Эй Инъомлар соҳиби! Еру
осмонларни йўқдан бор қилган Зот! Улуғлик ва қарам эгаси! Эй
Мангу тирик Зот! Ва бутун оламларни барпо қилиб тургувчиси!
Мен Сендан жаннатни сўрайман ва дўзахдан паноҳ беришингни
тилайман".

[اللهم إني أسألك بأني أشهد أنك أنت الله لا إله إلا أنت الأحد الصمد الذي لم يلد ولم يولد
ولم يكن له كفوا أحد]

“Оллоҳумма `инний `ас `алука би `анний `ашҳаду `аннака
`антаоллоҳу ла `илаҳа `илла `анта-л-аҳаду- с – самаду – л -
лази лам йалид ва лам йулад ва лам йакун лаху куфуван
`аҳад”. (“Саҳийх Ибн Можжа” ва “Саҳий ат-Термизий” га қаранг).

Маъноси: "Парвардигоро! Мен Сендан ўзга ибодатга лойиқ
илоҳ йўқ! Сен яккаю ягона, беҳожат - туғмаган ва туғилмаган,
унинг тенги йўқ бўлган Зотдирсан! – деб гувоҳлик беришимни –
васила - қилиб Сендан сўрайман".

Изоҳ: *Абдуллоҳ бин Бурайда оталаридан ривоят қилади.*
Оталари айтади: "Расулуллоҳ саллоллоҳ алайҳи ва саллам бир
одамнинг Парвардигоро! Мен, фақатгина Сен Оллоҳ, Сендан
бошқа илоҳ йўқ! Сен яккаю ягона, беҳожат – туғмаган ва
туғилмаган, унинг тенги йўқ бўлган Зотдирсан! – деб гувоҳлик
беришимни – васила - қилиб Сендан сўрайман” - деб дуо
қилаётганини кўриб қоладилар. Шунда Пайгамбар алайҳиссалом:

“Дарҳақиқат Оллоҳдан сўралса берадиган, агар дуо қилинса ижобат қиладиган исмни ўртага қўйиб сўрадинг!”, – дедилар.

Намоздан сўнг салом бергач ўқиладиган дуолар

Изоҳ: Намоздан сўнг ўқиладиган дуолар ҳам ижобат қилинадиган ўринлардир. Бунга мўъмин киши бепарво бўлмаслиги керак албатта.

أستغفر الله (ثلاثا)

“Астағфиру-л-лоҳ”.

(Имом Муслим ривояти).

Гуноҳларимни кечиргин! -деб уч бор истиғфор айтилади. Сабаби шу намозда қилинган камчиликлар ҳамда ҳақиқий ибодат қила олинмаганлиги боис Оллоҳ таолодан мағфират тиланади.

Сўнг ушбу дуони ўқилади:

[اللهم أنت السلام ومنك السلام تباركت يا ذا الجلال والإكرام]

“Оллоҳумма `анта-с-салам ва минкас-салам табарокта йа за-л-жалали ва-л-`икром”.

(Имом Муслим ривояти).

Маъноси: "Парвардигоро! Сен саломдирсан ва Сендандир салом ҳам. Эй улуғлик ва карам соҳиби! Сен мубораклидирсан".

[لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير اللهم لا مانع لما أعطيت ولما معطي لما منعت ولا ينفع ذا الجد منك الجد]

“Ла `илаҳа `иллаоллоҳу ваҳдаҳу ла шарика лаҳу лаҳу-л-мулку ва лаҳу-л-ҳамду ва ҳува `ала кулли шайин қодир.

`Оллоҳумма ла маниъа лима аътайт ва ла муътияа лима манаът. Ва ла йанфаъу за-л-жадди минка-л-жадд”.

(Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Маъноси: "Оллоҳдан ўзга ҳеч қандай илоҳ йўқ, У ёлғиз, Унинг шериги йўқдир, мулк Уникидир, ҳамма ҳамдлар Унгадир ва У ҳамма нарсага қодир Зотдир. Парвардигоро! Атоингни манъ қилгувчи, манъ қилганингни бергувчи йўқдир. Бойлик ва улуғлик эгасига фойда бера олмас. Улуғлик ҳам, бойлик ҳам Сендадир".

[لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير لا حول ولا قوة إلا بالله لا إله إلا الله ولا نعبد إلا إياه له النعمة وله الفضل وله الثناء الحسن لا إله إلا الله مخلصين له الدين ولو كره الكافرين]

“Ла `илаҳа `иллаоллоҳу ваҳдаҳу ла шарика лаҳу лаҳу-л-мулку ва лаҳу-л-ҳамду ва ҳува `ала кулли шайъин қодир. Ла хавла ва ла қуввата `илла биллаҳ, ла `илаҳа `иллаолло ҳувала наъбуду `илла `иййаҳу, лаҳу-н-ниъмату ва лаҳу-л-фазлу ва

лаху-с-сана`у-л-хасану, Ла `илаҳа `иллаоллоху мухлисина лаҳуддина ва лав кариха-л-кафирун”. (Имом Муслим ривояти).

Маъноси: "Оллоҳдан ўзга ҳеч қандай илоҳ йўқ, У ёлғиз, Унинг шериги йўқдир. Ҳамма мулк Уникидир, ҳамдлар ҳам Унгадир ва У ҳамма нарсага қодир Зотдир. Куч-қувват ҳаммаси Оллоҳдадир. Ибодат қилинишга Оллоҳнинг Ўзи лойиқдир. Биз фақат Унинг Ўзигагина ибодат қиламиз. Неъмат ва фазл Ундандир. Чиройли санолар Унга хосдир. Оллоҳдан ўзга ҳеч қандай илоҳ йўқ. Динни Унга ҳолис қиламиз, гарчи кофирлар ёмон кўрсалар ҳам".

Изоҳ: Бу муборак ҳадисда мусулмон киши Оллоҳга чинакам ибодатга киришар экан, албатта у кофирлар тарафидан маломатларга учрашига ва бу маломатлар фақатгина иймон неъматига мушарраф этилганлигидан келиб чиққанлигига ишора бор. Бу ҳақда Оллоҳ таоло Қуръони Каримнинг бир неча ояти карималарида хабар қилган.

[سبحان الله والحمد لله والله أكبر] (ثلاثا وثلاثين)

“Субҳаноллоҳи ва-л-ҳамду лиллаҳи воллоҳу акбар”. (Имом Муслим).

Тасбеҳ, ҳамд ва такбирларни ўттиз уч мартадан айтиб, сўнг ушбу дуони ўқийди:

[لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير]

“Ла `илаҳа `иллоллоху ваҳдаҳу ла шарика лаҳ, лаҳу-л-мулку ва лаҳу-л-ҳамду ва ҳува ъала кулли шай`ин қодир. (Имом Муслим).

Маъноси: "Аллоҳдан ўзга ибодатга лойиқ илоҳ йўқдир! У ёлғиздир, Унинг шериги йўқ! Мулк Уникидир, ҳамдлар ҳам Унгадир ва У ҳамма нарсага қодирдир".

Қуйидаги учта сурани ҳар намоздан сўнг бир мартадан, бомдод ва шомдан сўнг уч мартадан ўқийди:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ. اللَّهُ الصَّمَدُ . لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ . وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ {الإخلاص/4}

“Бисми-л-лаҳир Роҳманир Роҳим. Қул ҳува-л-лоҳу аҳад. Оллоҳу-с-сомад. Лам йалид ва лам йулад ва лам йакул лаҳу куфуван аҳад”. (Ихлос сураси)

Маъноси: 1. (Эй Муҳаммад), айтинг: «У — Оллоҳ Бирдир. (Яъни Унинг ҳеч қандай шериги йўқдир. У яккаю ёлғиздир). 2. Оллоҳ (барча ҳожатлардан) беҳожатдир (яъни барча ҳожатлар Ундан сўралади, аммо У ҳеч кимга муҳтож эмасдир). 3. У

туғмаган ва туғилмагандир (яъни Оллоҳнинг ўғил-қизи ҳам, ота-онаси ҳам йўқдир. У азалий ва абадий Зотдир). 4. Ва ҳеч ким У зотга тенг эмасдир».

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ . مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ . وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ . وَمِنْ شَرِّ النَّفّٰثَاتِ
فِي الْعُقَدِ . وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ {الفلق/5}

“Бисми-л-лаҳир Роҳманир Роҳим. Қул аъзузу биробби-л-фалақ Мин шарри ма холақ. Ва мин шарри ғосиқин иза вақаб. Ва мин шарри-н-наффасати фи-л-ъуқод. Ва мин шарри ҳасидин иза ҳасад”. (Фалақ сураси).

Маъноси: (Эй Муҳаммад), айтинг: «Мен тонг Парвардигоридан (менга) Ўзи яратган нарсаларнинг ёмонлигидан; зулматга чўмган кечанинг ёмонлигидан, тугунларга дам солгувчи (жодугар)ларнинг ёмонлигидан ва ҳасад қилаётган ҳасадгўйнинг ёмонлигидан паноҳ беришини сўраб илтижо қилурман».

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ . مَلِكِ النَّاسِ اِلٰهِ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ
فِي صُدُوْر النَّاسِ مِنْ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ {الناس/6}

“Бисми-л-лаҳир Роҳманир Роҳим. Қул аъзузу биробби-н-нас. Малики-н-нас. Илаҳи-н-нас. Мин шарри-л-васваси-л-хоннас. Аллазий йувасвису фий судури-н-нас. Мина-л-жиннати ва-н-нас”. (Нас сураси).

Маъноси: (Эй Муҳаммад), айтинг: «Мен барча инсонларнинг Парвардигоридан, барча инсонларнинг Подшоҳидан, барча инсонларнинг Илоҳидан (менга) Ўзи жин ва инсонлардан бўлган, инсонларнинг дилларига васваса соладиган, (қачон Оллоҳнинг номи зикр қилинганида) яшириниб оладиган васвасачи (шайтон)нинг ёмонлигидан паноҳ беришин сўраб илтижо қилурман».

Қуйидаги оятул курсийни ҳар намоздан кейин бир марта ўқийди.

اللّٰهُ لَا اِلهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ لَّهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ
مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهٗ اِلَّا بِاِذْنِهٖ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَّلَا يُحِیْطُوْنَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهٖ
اِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهٗ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَّلَا يَـُٔوْدُهٗ حِفْظُهٗمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيْمُ

“Оллоҳу ла илаҳа илла ҳува-л-ҳаййу-л-қаййум. Ла та ҳузуҳу синатув ва ла навм лаҳу ма фи-с-самавати ва ма фи-л-арди Ман за-л-лази йашфаъу ьиндаху илла би изних. Йаъламу ма

байна айдиҳим ва ма холфаҳум ва ла йухитуна бишай им мин илмиҳи илла бима шаа Васиъа курсиййуху-с-самавати вал-арда ва ла йаудуху хифзуҳума ва ҳува-л-ъалиййу-л-ъазим”. (Имом Насоий ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Маъноси: "Оллоҳдан ўзга ҳеч қандай тангри йўқ. Фақат Унинг ўзи бордир. У тирик ва абадий тургувчидир. Уни на мудроқ, на уйқу олмайди. Самовот ва ердаги бор нарсалар Уникидир. Унинг ҳузурида ҳеч ким (бировни) Унинг изнисиз оқлай олмайди. У уларнинг (барча одамларнинг) олдиларидаги ва орқаларидаги бор нарсани билади. Ва улар У зотнинг илмидан фақат Ўзи истаган нарсаларнигина билдилар. Унинг арши-курсиси осмонлар ва ердан кенгдир. Ва уни осмонлар ва ерни ҳифзу ҳимоятда сақлаб туриш қийнамайди. У энг юксак ва буюқдир".

Қуйидаги дуони эса шом ва бомдод намозидан сўнг ўн марта ўқийди.

[إِلاَهِ إِلاَ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يَحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ] عشر مرات بعد صلاة المغرب والصبح

“Ла `илаҳа `илла-л-лоҳу ваҳдаҳу ла шарийка лаҳу лаҳу-л-мулку ва лаҳу-л-ҳамду йухйи ва йумиту ва ҳува ъала кулли шай`ин қодир”.

Маъноси: "Оллоҳдан ўзга ибодатга лойиқ илоҳ йўқдир, У ёлғиз, Унинг шериги йўқдир, мулк Уникидир, ҳамма ҳамдлар Унга хосдир. У тирилтиради ҳам, ўлдиради ҳам ва У ҳамма нарсага қодир зотдир".

55. Устунлар орасида намоз ўқиш

Жамоат намозларида устунлар орасида туриб намоз ўқишдан қайтарилганмиз.

Анас розияллоҳу анҳу айтади: “Биз Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам даврида устунлар орасида саф тортишдан қайтарилганмиз”. (Имом Бухорий ривояти).

Ёлғиз ўқилганда устунлар орасида ўқилаверади.

56. Суннатлар ва витрни ўқимаслик

Кейинги вақтларда баъзи йигитларимиз фарзлардан аввалги ёки кейинги суннат намозларни ўқишмаяпти. Уларнинг далилларидан: “Оллоҳ таоло беш вақт намозни фарз қилган, суннатларни эмас, хадисларда келган буйриқлар ва ваъдалар ҳам беш вақт фарзларни барпо қилганларга ва хоказо”, - деган далилларни келтиришади.

Тўғри, Оллоҳ таоло беш вақт фарз намозларга буюрган, лекин Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи васаллам сиз-у биздан кўра тақволироқ ва Оллоҳга қандай яқинлик қилишни билувчироқ эди. Ўтган ва келажак гуноҳлари кечирилган бўлишига қарамай, фарзлардан ташқари нафлларни кўп ўқир эди.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴿٢١﴾
(الأحزاب/21)

“Батаҳқиқ, сизлар учун-Оллоҳдан ва охират кунидан умидвор бўлганлар учун ва Оллоҳни кўп зикр қилганлар учун Расулуллоҳда гўзал ўрнак бор эди”. (Аҳзоб: 21).

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣١﴾
(آل عمران/31)

(Эй Муҳаммад алайҳиссалом), айтинг: **“Агар сизлар Оллоҳни севсангиз, менга эргашинглар. (Шунда) Оллоҳ сизларни севади ва гуноҳларингизни мағфират қилади. Оллоҳ (гуноҳларни) Мағфират қилгувчи, меҳрибондир”.** (Оли-Имрон: 31).

Бу оятнинг тафсирида Ибн Касир раҳимаҳуллоҳ айтади: “Бу оят Оллоҳни яхши кўраман деган ҳар бир инсон учун имтиҳон ояти бўлди, ким Оллоҳни яхши кўраман деса Расулуллоҳ алайҳис саломга қанчалик эргашаётганига бир қарасин.” (Ибн Касирнинг тафсири)

Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи васаллам Ўзлари суннат-нафлларини ўқиши билан бошқаларни ҳам бу суннатлага тарғиб қилар эди.

Умму Ҳабиба розияллоҳу анҳо шундай дейди: Мен Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи васаллам шундай деганини эшитдим: “Қайси мусулмон банда Оллоҳ таоло учун бир кунда фарзлардан бошқа ўн икки ракаъат намоз ўқиса, Оллоҳ унга жаннатдан уй қуради.” (Имом Муслим, Имом Абу Довуд, Имом Насоий ва Имом Термизийлар ривоят қилган)

Имом Термизийда: “Пешиндан аввал тўрт ракаъат, кейин икки ракаъат, шомдан кейин икки ракаъат, хуфтондан кейин икки ракаъат ва бомдоддан аввал икки ракаъат”, деган зиёдаси бор. (Саҳиҳ тарғиб ва тарҳиб).

Оиша розияллоҳу анҳодан, Пайгамбар алайҳис салом: “Бомдоднинг икки ракаъат суннати дунё ва ундаги барча

нарсалардан яхшидир.”, - дедилар (Имом Муслим ва Имом Термизий ривояти)

Амр бин Ёаас розияллоху анхумадан, Пайгамбар саллоллоху алайхи васаллам: “Оллоҳ сизларга бир намозни зиёда қилди. Уни хуфтон билан субҳ ўртасида ўқинглар. У витрдир, витрдир”, - дедилар. (Имом Аҳмад ва Табарий ривоят қилган, Шайх Албаний саҳиҳ деган, Саҳиҳ тарғиб ва тарҳиб).

Имом Аҳмад раҳимахуллоҳдан суннат намозларини ўқимайдиган кишилар ҳақида сўралганида: “Улар гувоҳлари қабулланмайдиган ёмон одамлар деди, витрни ўқимайдиганлар ҳақида сўралганда ҳам, Улар гувоҳлари қабулланмайдиган ёмон одамлар” - деди. (Масаилу Имом Аҳмад).

ИМОМЛАРДАГИ БАЪЗИ ХАТОЛАР

Бу буюк диний масъулиятни Расулуллоҳ саллоллоху алайхи ва салламнинг Ўзлари бошқарди, У Зотдан сўнг эса Хулафои Рошидинлар давом эттиришди.

Имомларга берилган ажр - мукофотлар ҳақида кўплаб ҳадислар келган. Шулардан: *Ибн Умар розияллоху анхумадан, Расулуллоҳ саллоллоху алайхи ва саллам: “Уч тоифа киши қиёмат куни мисдан бўлган тепаликда туради: Қавмга имом бўлганлар, қавм эса ундан рози бўлган киши....”, - дедилар (Имом Аҳмад ва Имом Термизий ривоят қилган).*

Усмон бин Абил-Ёаас розияллоху анхумадан, Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам: “Имом орқасида ўқиганларнинг ҳам савоби – имомга – бўлади”, - дедилар. (Имом Аҳмад, Имом Абу Довуд ва Имом Насоийлар ривояти).

57.Имомликга ўзидан афзали турганда ўзи ўтиши

Имомлик обрў ёки фахрланадиган касб эмас, балки буюк ва оғир бир омонатдир. Шунинг учун ҳам шариатимиз бу омонатни уддалай оладиган одамларга топширди.

Ибн Масъуд розияллоху анхумадан, Расулуллоҳ саллоллоху алайхи ва саллам: “Қавмга Қуръонни кўпроқ ёдлагани имом бўлади. Агар Қуръон ёдлашда тенг бўлсалар, суннатни кўпроқ биладигани имом бўлади. Агар суннатни билишда ҳам тенг

бўлсалар, биринчи ҳижрат қилгани имом бўлади. Агар ҳижратни баробар қилишган бўлса, аввалроқ муслмон бўлгани”, - дедилар.

Бошқа ривоятда эса: “Ёши каттароғи имом бўлади. Имоми тайинланган ўринда бошқа киши имомликга ўтмайди, шунингдек меҳмон мезбоннинг изнисиз тўрға ўтирмайди”, - дедилар. (Муслим ривояти).

Имомликга қавмдаги илм ва амалда афзалроғи тайинланади. Энг шарафли илм Қуръон бўлгани учун ҳам Қуръонни кўпроқ ёдлаган ва фикҳдан хабардор одам имомликга тайинланади. Уламолар агар ҳижрат йўқ бўлса, гуноҳларидан биринчи тавба - тазарруъ қилгани имомликка ўтишга ҳақлироқ, агарчи ўзидан афзали бўлса ҳам, лекин ўзидан афзалини ўтказса яхшироқ дейишган.

Бизнинг мақсадимиз - баъзи масжидларда бўлаётганига ўхшаш - ўзидан афзали туриб ўзи имом бўлишга интилаётганлар учун танбеҳдир.

Шунингдек, танбеҳ бериб ҳам ўтиш керакки, фосиқ имомнинг орқасида туриб, унга иқтидо қилиб намоз ўқиладигани, унинг қилган фосиқлиги, гуноҳи ўзига, сизнинг намозингиз ўзингизга. Абдулқарим бин Молик Ал - Жузари айтади: “Муҳаммад алайҳис саломнинг ўнта саҳобасини топдим, уларнинг барчаси золим имомлар орқасида намоз ўқишар эди. Ибн Масъуд розияллоҳу анху ароқ ичади деб гумонланган Валид бин Ёқбанинг орқасида намоз ўқир эди. Абдуллоҳ бин Умар розияллоҳу анҳума кўп қон тўкувчи ва олимларга зулм ўтказадиган Ҳажжожнинг орқасида намоз ўқир эди”.

Ханафий ва Шофий мазҳабларида фосиқ кишининг ортидан намоз ўқиса бўлади, лекин афзали тақволи одамни намозга ўтказиш керак.

Шайх Абдурраҳмон Саъдий айтади: “Тўғрироғи фосиқ кишининг имомчилиги дурустдир, хоҳ унинг фосиқлиги бидъатни гапирадиган гапида бўлсин, хоҳ амалида бўлсин, чунки фосиқнинг намози ўзи учун тўғри бўлса, орқасидаги иқтидо қилувчиларнинг ҳам намози ўзлари учун дуруст бўлаверди”.

Шайх Абдулазиз бин Абдуллоҳ бин Боз айтади: “Уламолар ихтилофига кўра, тўғрироғи бидъатчи, либосини судраб юрадиган ва бошқа гуноҳларни қиладиган кимсаларнинг орқасида иқтидо қилиб намоз ўқиса намози дуруст бўлаверди”.

58. Имом сафларни тўғрилашга аҳамият бермаслиги

Жамоат намозларида сафларни тўғрилаш намозни камолотига етиш сабабларининг биридир. Бу амал кўпроқ имомнинг намозни бошлашдан аввал “Сафларингизни тўғриланглар” деган такрорий танбеҳига муҳтождир. Шунинг учун ҳам Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам **“Сафларингизни тўғриланглар, оранглар очик қолмасин”**, - деб қавмга эслатиб турар эдилар. Сафлар тўғриланмагунча намозни бошламас эди.

Нўмон бин Башир розияллоҳу анҳу айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Сафларингизни тўғриланглар” - деб уч марта айтар эди. Одамларнинг сафда елкаларини елкаларига, оёқ тўпиқларини тўпиқларига тегдирганини кўрар эди. (Имом Бухорий ривояти).

Имом Муслим ривоятида: “Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам сафларимизни худди камон ўқларини тўғрилагани каби тўғрилар эди. Биз сафда текис тўғри турганимизни кўрмагунча намозни бошламас эдилар”.

Барро бин Аъзиб розияллоҳу анҳу айтади: “Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам сафни бир чеккадан елкаларимизни силаб, кўкракларимизни тўғрилаб, сафларимизни тўғрилаб: “Сафларингизни бузманглар, қалбингиз ўзаро ўзгариб кетади”, - дер эдилар”.

Умар бин Хаттоб розияллоҳу анҳу халифалик даврида ҳар бир саф учун, сафни тўғрилайдиган бир кишини жавобгар қилиб қўйган эди.

59.Тажвидсиз қироат қилиш, айниқса Фотиҳа сурасини

Қуръонни тажвид билан тўғри, дона - дона қилиб ўқиш ҳаммага вожиб бўлса, намозхонларга бош бўлиб турган имом учун вожиброкдир.

{المزمل/4} ﴿٤﴾

“Ва Қуръонни тартил билан (яъни тажвид билан дона - дона қилиб) тиловат қилинг” (Музаммил: 4).

الَّذِينَ ءَاتَيْنَهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ ۗ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۗ وَمَن يَكْفُرْ بِهِ ۖ فَأُولَٰئِكَ هُمُ

{البقرة/121} ﴿١٢١﴾

“Биз китоб (яъни Таврот, Инжил) берган зотлар (орасида) уни тўғри тиловат қиладиган кишилар (ҳам бор)дирки, ана ўшалар (Қуръонга) иймон келтирурлар. Ва кимда ким унга

(Қуръонга) кофир бўлса, ўшалар зиён кўргувчилардир”
(Бақара: 121).

Бу оятни Абдуллоҳ бин Масъуд розияллоҳу анҳу шундай тафсирлаган экан: “Ўрнига қўйиб тиловат қилиш” дегани “Қуръон ҳалол деганни ҳалол билиб, ҳаром деганни ҳаром санаши, Оллоҳ Қуръонни қандай нозил қилган бўлса, шундай ҳолда ўқиши, маъноларини бузмаслик, ўзича нотўғри таъвил қилмаслик”.

Анас бин Молик розияллоҳу анҳудан “Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қироати қандай эди?” деб сўрашди. Чўзиб ўқир эдилар деб: “Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳим” ни ўқиди. “Оллоҳ”, “Роҳмаан”, ва “Роҳийм”ни икки мад миқдорича чўзиб ўқиб кўрсатди. (Имом Бухорий ривояти).

Бир киши Ибн Масъуд розияллоҳу анҳуга келиб:

-Мен бир ракаатнинг ўзида Қуръонни бир қисмини ўқийман, - деди.

-Шеър ёдлагандай, шошилиб-а?! Шундай одамлар борки, улар Қуръон ўқишади, лекин уларнинг ўқиган Қуръони томоғидан нарига ўтмайди. Качон ўқилган Қуръон қалбга тушса, кейин мустаҳкам ўрнашса шундагина фойда бўлади, - деди.

(Имом Бухорий, Имом Муслим ривояти).

*Убода бин Сомитдан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “**Фотиҳа ўқилмаган намоз, намоз эмасдир**”, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).*

Намозимиз комил бўлиши учун, албатта тажвидга кўпроқ аҳамият бермоқлигимиз даркор.

60.Имом намозларни шошиб ўқиши, айниқса тарових намозини

Юқорида зикр қилганимиз каби, шошиб ўқилган намоз, намоз ҳисобланмайди. Агар имом ҳам шошиб намозини ўқийдиган бўлса, унда “балиқ бошидан чирибди”.

*Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам масжидда ўтирган эди, бир киши кириб (шошиб) намоз ўқиди, сўнгра Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи ва салламга келиб салом берди. Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам саломига алик олиб: “**Намозингизни қайтариб ўқинг, сиз намоз ўқимадингиз**”, - дедилар. У киши бориб аввалгидай намоз ўқиди, кейин Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи ва салламга келиб салом берди. Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам саломига алик*

олиб: “Намозингизни қайтариб ўқинг, сиз намоз ўқимадингиз”, - дедилар. Бу ҳолат уч марта такрорланганидан кейин:

-Ё Расулуллоҳ! Сизни ҳақ билан жўнатган Зотга қасам ичиб айтаманки, бундан ортиқроқ намоз ўқий олмайман, менга ўргатинг, - деди.

Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам:

-Агар намозга турсангиз таҳоратни тўлиқ олинг, сўнгра қиблага юзланинг ва “Оллоҳу Акбар”, (деб кулоқ баробар кўлингизни кўтаринг) сўнгра Қуръондан билган сураларни ўқинг, сўнгра рукуъ қилинг, рукуъда хотиржам туринг, сўнгра рукуъдан бошингизни кўтаринг, ва хотиржам тик туринг, сўнгра сажда қилинг ва саждада хотиржам туринг, сўнгра бошингизни саждадан кўтаринг ва хотиржам ўтиринг, сўнгра сажда қилинг ва саждада хотиржам туринг, сўнгра намозингизни ҳаммасини шундай ўқинг”, - дедилар. (Имом Бухорий, Муслим ва бошқалар ривоят қилган).

Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи ва салламнинг намоздаги хушуъсини Мутарриф бин Абдуллоҳ отасидан келган ривоятда шундай сифатлайди: “Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам намоз ўқиятганини кўрдим, йигидан кўкракларидан қозон шигиллаб қайнагани каби овоз чиқиб турар эди”. (Имом Аҳмад, Имом Абу Довуд, Имом Термизий ва бошқалар ривоят қилган. Имом Ибн Ҳиббон саҳиҳ деган).

Таровех калимаси роҳат сўзидан олинган бўлиб, шошмасдан дам олган ҳолда ўқиладиган намоз деган маънони англатади. Рамазон ойи Қуръон нозил бўлган ойдир, бу ойда Қуръонни кўпроқ ўқиш, хусусан таровех намозларида Қуръонни хатм қилиш мустаҳабдир. Қуръонни одамларга йилда бир марта тинглатиш, шошиб ўқиладиган таровех намозидида ҳосил бўлмайди, балки шошмай, маънолари тафаккур, тадаббур қилиб, намоз шошилмай ўқилади.

Уқба бин Омир ал Жуханий розияллоҳу анҳудан, Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким одамларга имом бўлиб, ўз вақтида намозини тўла - тўқис қилиб ўқиса, савоби ўзи ва қавми учундир. Агар ўз вақтида ўқимаса, ёки шошиб намозини ноқис қилса гуноҳи ўзига бўлади, қавмига эмас”, - дедилар. (Имом Аҳмад, Абу Довуд, Имом Ибни Хузайма, Имом Ибни Можжа ва бошқалар ривоят қилган Шайх Албаний саҳиҳ деган).

61.Қавм устида ишламаслик

Имомат катта масъулиятдир.

Ибн Умар розияллоху анҳумадан, Пайгамбар саллоллоху алайҳи ва саллам: “Ҳар бирингиз бошлиқсиз ва шу бошлиқлигингизда сўралажасиз”, - дедилар. (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Маъқил бин Ясар розияллоху анҳудан, Пайгамбар саллоллоху алайҳи ва саллам: “Қайси бошлиқ мусулмонларнинг ишини бошқариб туриб улар устида елиб - югурмаса, адолат қилмаса, улар билан бирга жаннатга кирмайди”, - дедилар. (Имом Муслим ривояти).

Маъқил бин Ясар розияллоху анҳудан, Пайгамбар саллоллоху алайҳи ва саллам: “Кимни Оллоҳ бир қавмга бош қилсаю, қавмига хиёнат қилган ҳолда ўлса, Оллоҳ унга жаннатни ҳаром қилади”, - дедилар. (Бухорий ва Муслим ривояти).

Қавм устида ишлашда энг биринчи даъватни тавҳиддан бошлаш керак, чунки бу услуб Пайгамбарлар даъват услубидир. Бугунги кунда қанча намозхонлар бор, лекин афсуски уларнинг кўпчилиги ширк амалларини қилишади, фолбинларга боришади, нажот умидида қабрларда юришади ва ҳоказо. Агар ҳар бир масжидда тавҳид ҳақида китоблар ўқиқиб, ширкнинг ҳаромлиги тушунтирилса кўпчилик бу амаллардан кайтган бўлар эди. Бу вазифа эса ҳар бир имомнинг вазифаси ва масъулиятидир. Тавҳид китобидан кейин эса шароитга қараб бирон китобни ҳеч бўлмаса бир кунда бир намоздан кейин ўн, ўн беш дақиқа ўқилса йил мобайнида кўп нарса ўқиб қўйган бўларди. Бу бобда аввалги уламоларнинг таржима қилинган китобларини тавсия қиламиз. Қуръондан “Тафсир”, Фикҳдан “Ҳидоя”, ҳадисдан Имом Нававий раҳимахуллоҳнинг “Риёзус солиҳин”, дуодан “Ал -азкар” каби китобларга ўхшаш. Агар тажвидингиз яхши бўлса, масжидингизда Қуръон таълимидан дарс беринг, зеро *Пайгамбар саллоллоху алайҳи ва саллам: “Сизларнинг энг яхшингиз Қуръонни ўзи ўрганиб ўзгаларга ўргатгани”, - деганлар.* Қисқа қилиб айтганда одамларнинг ҳолатига қараб, уларга динни ўргатиш ҳар бир имомнинг зиммасидаги масъулиятдир.

62.Имом рукуъда турганда жамоатга кечикиб келган кишиларга эътибор бермай тез рукуъдан бошини кўтариши

Кишининг намозга кечиккани бир хижолатчилик бўлса, рукуъга етолмагани яна бир хижолатчилик. Имом рукуъда турганида

орқадан намозга кўшилаётган одамни сезса қавмга малол келмайдиган даражада рукуъда кўпроқ туриши мустаҳаб.

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ {المائدة/2}

“Ва ўзаро бир - бирингизга яхшилик ва тақво ишларида ёрдам беринглар. Ва гуноҳ ва адоват бўладиган ишларда бир - бирингларга ёрдам берманглар” (Моида: 2).

ЖУМА НАМОЗИДАГИ ХАТОЛАР

Жума куёш чиққан кунларнинг яхшисидир. Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: **“Куёш чиққан кунларнинг яхшиси – жума кунидир. Бу кунда одам яратилди, шу кунни жаннатга киргизилди, шу кунда жаннатдан чиқарилди, қиёмат ҳам жума кунни қоим бўлади”**, - дедилар. (Имом Муслим, Имом Абу Довуд, Имом Термизий ва Имом Аҳмад ривоят қилган).

Жума - кунларнинг саййидидир

Оллоҳнинг ҳузурида кунларнинг саййиди жума кунидир. Қурбон ва Рамазон ғийди кунларидан ҳам буюкроқдир. Бу куннинг бешта хислати бор. Бу кунни Одам яратилди, шу кунни жаннатдан ерга туширилди, ана шу кунда вафот этди, бу кунда банда Оллоҳдан нима сўрамасин барчасини беради, модомики гуноҳ ва қариндош уруғлардан узилиш бўлмас экан, бу кунда қиёмат қоим бўлади. Фаришталар, осмону ер, шамол, тоғу тошларнинг барчаси жума кунни қиёмат бўлиб қолишидан қўрқиб туришади.

Жума кунини... Бу кун билан Оллоҳ таоло уммати Муҳаммадияни бошқа умматлардан афзал қилган.

Анас розияллоҳу анҳудан: **“Жума Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламга кўрсатилди. Жибрил алайҳис саллам оппоқ ойнакни Пайгамбар саллаллоҳу алайҳи ва салламга олиб келди, унда бир қора нуқта бор эди. Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам:**

-Бу нима? - деди.

-Бу жума кунидир. Сиз ва умматингиз бу кун билан бошқа умматлардан афзал қилинди. Яхуд ва насоролардан иборат одамларнинг барчаси Сизга эргашади. Сизларга бу кунда яхшилик бор, бу кунда бир соат борки, мўмин киши бу соатга мувофиқ

бўлиб, Оллоҳдан қандай яхшиликни сўраса унга беради, ёки бир ёмонликдан паноҳ сўраса, ундан ҳам каттароқ ёмонликдан сақланади. Биз бу кунни “явмул мазид” деб атаймиз, - деди. (Имом Табароний ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Жума кунидан кўра кун чииб, ботган яхшироқ кун йўқдир. Оллоҳ бизни бу кунга йўллади, одамларни эса адаштирди. Одамларнинг барчаси бу кунда бизга эргашади. Яҳудлар учун шанба кунидир, насоролар учун якшанбадир. Жума кунда бир вақт борки, мўмин киши Оллоҳдан нима сўраса, унга беради”**, - дедилар. (Имом Ибн Хузайма ривояти, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

63.Жума намози учун ғусл қилмаслик

Жума намозига катта жамоа йиғилгани учун ҳам шариятимиз бу намоз учун ғусл олишга буюрган.

Абу Саъид ал-Худрий розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Жума куни ғусл қилиш ҳар бир балозатга етган кишига вожибдир. Имкон қадар мисвак ва хушбўй нарсалардан сурсин”**, - дедилар. (Имом Муслим ва Насоий ривояти. Насоий лафзи).

Ибн Аббос розияллоҳу анҳумадан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Бу кунни Оллоҳ мусулмонларга байрам қилди. Ким жумага келса ғусл қилсин, хушбўй атирлардан сурсин ва ўзингларга мисвакни лозим тутинглар”**, - дедилар. (Имом Ибн Можжа ривояти. Шайх Албаний ҳасан лигайриҳи деган).

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Агар жума куни бўлса, киши ғусл қилса, бошини ювса, энг хушбўй атирлардан ишлатса, чиройли кийимлардан кийиб, намозга чиққанда икки киши ўртасини бўлмаса, имомга кулоқ солиб тингласа, ўтган жума билан бу жума ўртасидаги гуноҳлари кечиради ва яна уч кун кўшиб берилади”**, - дедилар. (Ибн Хузайма ривоят қилган. Шайх Албаний саҳиҳ деган).

64.Жума намозига эртароқ келишга аҳамият бермаслик

Жума куни мусулмонларнинг буюк байрами бўлганидан, бу ибодатга эртароқ келганларга буюк ажр - мукофотлар ваъда қилинди.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким жума куни жунубликдан гусл қилса, сўнгра биринчи соатда жумага борса, туя қурбонлик қилгани каби савоб олади, ким иккинчи соатда борса ҳўкиз қурбонлик қилгандек савоб олади, ким учинчи соатда борса, қўчқор қурбонлик қилгандай савобни олади, ким тўртинчи соатда борса, бир товўқ қурбонлик қилганидек савобни олади, ким бешинчи соатда борса, тухум қурбонлик қилгандай савобни олади. Агар имом хутбага чиқса, Фаришталар саҳифаларни бекитиб хутбани тинглашга ҳозир бўлишади”, - дедилар. (Имом Молик, Имом Бухорий, Имом Абу Довуд, Имом Термизий ва Имом Ибн Можжсалар ривоят қилган).

Имом Бухорий, Имом Муслим ва Имом Ибн Можжса ривоятида эса: “Агар жума куни бўлса Фаришталар масжид эшиклари олдида туриб, аввал келганларни ёзишиб туришади. Жумага эрта келган туя қурбонлик қилгандай савоб олади, кейинги келгани ҳўкизни қурбонлик қилгандай, кейинги келгани қўчқорни қурбонлик қилгандай кейинги келгани товўқни қурбонлик қилгандай, кейингиси тухум каби савобни олади. Агар имом хутбага чиқса, Фаришталар саҳифаларини ёпишиб хутбани тинглашади”, - дедилар.

Абдуллоҳ бин Амр розияллоҳу анҳумадан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким жума куни гусл қилса, гусл қилдирса, имомга яқинлашса, намозга шошилса, имомга яқин ўтириб хутбани тингласа, намозга борган ҳар бир қадамига бир йиллик таҳажжуд ва рўзанинг савобини олади”, - дедилар. (Имом Аҳмад, Имом Абу Довуд, Имом Термизий ва бошқалар ривоят қилган. Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Самура розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Жумага келинлар, имомга яқин ўтиринлар. Баъзан киши жаннат аҳлидан бўлади, лекин жумага кечикиши билан жаннатдан кечикади-ю, лекин ўзи жаннат аҳлидан”, - дедилар. (Имом Табороний, Асбаҳаний ва бошқалар ривоят қилган, ҳасан лигайриҳи деган).

65. Одамлар елкасидан ошиб ёки ўрталарини кесиб олдинги сафга ўтиш

Абдуллоҳ бин Буср розияллоҳу анҳума айтади: “Жума куни бир киши келиб одамларни елкасидан ошиб ўта бошлади. Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам хутба қилиб турар эди. Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ўтиринг, кечикканингиз

етмагандай, бошқаларга ҳам озор бердингиз”, - дедилар. (Имом Аҳмад, Имом Абу Довуд, Имом Насоий, Имом Ибн Ҳузайма, Имом Ибн Ҳиббон ва бошқалар ривоят қилган. Имом Ибн Ҳиббон, Имом Ибни Ҳузайма ва Шайх Албаний раҳимаҳуллоҳлар саҳиҳ деган).

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар жума кунини бўлса, киши гусл қилса, бошини ювса, энг хушбўй атирларидан ишлатса, чиройли кийимлардан кийиб, намозга чиққанда икки киши ўртасини бўлмаса, имомни кулоқ қотиб тингласа, ўтган жума билан бу жума ўртасидаги гуноҳлари кечиради ва яна уч кун қўшиб берилади”, - дедилар. (Имом Ибн Ҳузайма ривоят қилган, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

66. Жума кунини имом хутба қилиб турганида тингловчиларнинг ўзаро гаплашиши

Жума кунини қилинган хутбани тинглаш вожибдир. Хутба вақтида намозхонлар ўзаро гаплашиши эса жума намозининг савобини бекор қилади.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар жума кунини имом хутба қилиб турганида, дўстингизга “жим тур” десангиз ҳам “лағув” қилган бўласиз”, - дедилар. (Имом Бухорий, Имом Муслим, Имом Абу Довуд, Имом Термизий ва бошқалар ривоят қилган).

Ҳадисдаги “лағув” калимасини уламолар турлича шархлашган. Баъзилари “жума савоби бекор бўлди” деган. “Баъзилари хато қилдингиз”, “жумангиз бекор бўлди”, “бошқалари эса жумангиз пешин бўлибди” деган.

Амр бин Ёаас розияллоҳу анҳумадан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким жума кунини гусл қилса, агар аёлининг атири бўлса ундан сепса, чиройли либосларидан кийса, одамларнинг елкасидан ошиб ўтмаса ва хутба вақтида “лағув” қилмаса, бу амали икки жума ўртасидаги гуноҳларига каффорот бўлади, аммо “лағув” қилса ва одамлар елкасидан ошиб ўтса у учун пешин савоби бўлади холос”, - дедилар. (Имом Абу Довуд, Имом Ибн Ҳузайма ривоят қилган. Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Абдуллоҳ бин Амр розияллоҳу анҳумадан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Жумага уч хил одам келади. Бир тоифа одамлар келиб “лағув” қилишади ва насибасини олади, бошқалари дуо учун келади, дуо қилади. Оллоҳ унинг тилагини хоҳласа беради, хоҳламаса йўқ. Учунчилари эса жим

хотиржам келади, муслмонлар елкасини ошиб ўтмайди, бирон кишига озор ҳам етказмайди. Бу одамнинг жумаси кейинги жумагача бўлган гуноҳларга каффорат бўлади ва яна уч кун кўшиб берилади”, - дедилар. (Имом Абу Довуд ва Имом Ибн Хузайма ривоят қилган. Имом Ибн Хузайма ва Шайх Албаний саҳиҳ деган).

67.Жума куни соловатни айтмаслик ва “Каҳф” сурасини ўқимаслик

Абу Умома розияллоҳу анҳудан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Жума куни Менга кўпроқ соловат айтинглар. Ҳар жума куни умматимнинг саловати Менга кўндаланг қилинади. Сизлардан қайси бирингиз Менга кўпроқ соловат айтса, Менга манзилати яқинроғи бўлади”, - дедилар. (Имом Байҳақий ҳасан санад билан ривоят қилган).

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Оллоҳнинг ерда саёҳат қилиб юрадиган Фаришталари бор. Улар умматимнинг саломини Менга етказиб туришади”, - дедилар. (Имом Аҳмад ривоят қилган, Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Абу Саид Ал- Худрий розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким жума куни “Каҳф” сурасини ўқиса икки жума ўртасида уни нур ёритиб туради”, - дедилар.

(Имом Насоий, Имом Байҳақий ва Имом Ҳоким ривоят қилган. Имом Ҳоким исноди саҳиҳ деган). Бошқа хадисда: “Дажжол фитнасида сақланади”, - дедилар.

68.Жума куни дуо ижобат бўладиган соатларни ғанимат билмаслик

Мўминнинг дуолари ижобат бўлиши дунё неъматларининг биридир. Оллоҳ таоло ҳар вақт бандасининг дуоларини ижобат қилувчи эшитувчи ва яқин Зотдир, лекин баъзи вақтлар, бошқа вақтларга нисбатан дуо ижобат бўлишига яқинроқдир.

Амр бин Авф ал-Музанийдан, Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Жума куни бир соат борки, агар шу соатда инсон Оллоҳдан нима тиласа тилагини беради”, - дедиларда, бармоқлари билан бу вақтнинг қисқалигини ишора қилиб қўйдилар. (Имом Ибн Можжа саҳиҳ иснод билан ривоят қилган).

Уламолар - Оллоҳ уларни ўз раҳматига олсин - бу қайси вақтлиги ҳақида ихтилоф қилишган. Баъзилари бу вақтни жума куни аср намозидан кейин, дейишган.

Жобир бин Абдуллоҳ розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Жума куни ўн икки соатдан иборатдир. Қайси мусулмон Оллоҳдан нима сўраса, Оллоҳ унга тилагини беради. Асрдан кейинги охирги вақтларда бу соатларни қидиринглар”, - дедилар. (Имом Ҳоким, Имом Муслим шартига мувофиқ ривоят қилган. Шайх Албаний саҳиҳ деган).

Баъзилари эса бу вақт имом хутбага чиқган вақтда дейишган. Афзали икки вақтни ҳам ғанимат билиш мақсадга мувофиқдир.

УМУМИЙ ХАТОЛАР

69. Сафарда намозларни қаср қилиб ўқимаслик

Халқимиз “йўл азоби гўр азоби” деб бежиз айтмаган, чунки суюкли Пайғамбаримиз саллоллоҳу алайҳи ва саллам: “Сафар азобнинг бир бўлагидир”, - деганлар. Меҳрибон ва Раҳимли Роббимиз мусофирларга енгиллик яратиб сафарга чиққанларида намозларини қаср (қисқартириб) ўқишга рухсат берди.

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿١٠١﴾ {النساء/101}

“(Эй мўминлар), Сафар қилиб бошқа ерларга борганингизда агар кофирлар фитнадан қўрқсангизлар намозингизни қаср (қисқа) қилиб ўқишингизда гуноҳ йўқдир.” (Нисо: 101).

Шу билан бирга қаср ўқиган мусофирнинг савоби намозини тўлиқ ўқиган муқимнинг савобидан камайиб қолмайди.

Абу Мусо розияллоҳу анҳудан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Агар одам касал бўлиб қолса ёки сафарга чиқса, қилаётган амалининг савоби, муқим соғлом киши каби ёзилаверади”, - дедилар. (Имом Бухорий ривояти). Шариатимизда “Машаққат енгилликни жалб қилади” деган буюк қоида бор. Ҳанафий мазҳабида сафарда намозни қаср ўқиш вожибдир. Шайхул Ислому Али бин Абу Бакр ал-Марғилоний айтади: “Мусофирнинг сафардаги фарзи тўрт ракаатлик намозини икки ракаат қилиб ўқишидир”. (Ҳидоя 1).

Баъзи намозхонларимиз сафарда турли сабабларни айтишиб намозларини қаср ўқишмайди. Сафар ҳар қанча енгил бўлса ҳам у сафардир. Пайғамбаримиз саллоллоҳу алайҳи ва саллам сиздан кўра тақволи эди, шу билан бирга сафарда намозларини қаср

килиб ўқир эдилар. Анас розияллоҳу анҳу айтади: “Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам агар шаҳардан уч мил чиқсалар қаср ўқирдилар”. (Имом Муслим ривояти).

Ибн Масъуд розияллоҳу анҳу айтади: “Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам Маккада ўн беш кун турди, намозларини қаср қилиб ўқиди”. (Абу Довуд ривояти).

Шайхул Ислому Али бин Абу Бакр ал-Марғилоний айтади: “Мусофир бирон шаҳар ёки қишлоқда ўн беш кун ёки ундан кўпроқ туришни ният қилмагунча сафар ҳукмини олаверади. Агар бу муддатдан озроқ туришни ният қилса намозини қаср қилади”. (Ҳидоя 1).

Уламолар “тўқсон чақирим ва ундан кўпроқ масофага сафар қиладиган киши намозларини қаср қилади” – дейишган

70. Истиҳора намозидан кейин туш кўради деб эътиқод қилиш

“Истиҳора намози” Оллоҳдан ишларини яхшилигини сўраш ёки умид қилишдир. Лекин бу намоздан кейин туш кўриш ҳақида бирон далил келмаган. Шунингдек саҳоба ва тобеинлар истиҳора намозини ўқиб туш кўрганидан кейин амал қилишмаган.

Жобир розияллоҳу анҳу айтади: “Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам бизга барча ишларда “истиҳора” ни ҳудди Қуръондан сура ўргатганлари каби ўргатар эдилар. Айтардиларки: “Биронтангиз бир иш қилишни дилига тугса, фарз намозидан бошқа икки ракаат намоз ўқисин, сўнгра айтсин: “Эй Оллоҳ! Мен Сенинг илминг билан Сендан истиҳора-яхшилиқни сўрайман. Сенинг қудратинг ила Сендан қудрат-қодирлик тилайман. Сен қодирсан, мен эса қодир эмасман, ожизман. Сен ҳамма нарсани билувчисан, Мен эса билмайман. Сен гайбларни билгувчидирсан. Эй Оллоҳ! Агар мана шу иш - шу ўринда ҳождатини айтади - мен учун динимда, ҳаётимда ва оқибат ишларимда ҳозир-ю келажакда яхши эканини билсанг, мени унга қодир қил ва Менга уни осон эт. Сўнг уни менга баракотли этгин. Агар бу ишни мен учун динимда, ҳаётимда ва оқибатимда – яқин кунларимда ва келажакимда ёмон эканини билсанг, уни менда, мени ундан узоқлаштиргин - четлатгин. Қаерда бўлса ҳам Менга яхшилиқни насиб қил. Сўнгра мени бу яхшилиқ билан рози қил”, десин. (Имом Бухорий ривояти).

71. Қадр кечаси юз раъкат намоз ўқиш

Қадр кечаси ёки бошқа кечаларда хос ибодатлар, хос сонлар билан белгиланмаган. Белгиланмаган ибодатни белгилаб олиш динга янгилик яъни бидъат олиб киришдир.

Оиша розияллоҳу анҳодан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким бу динимизга, унда бўлмаган янгилик киритса, - бу янгилиги - эгасига қайтарилади”, - дедилар. (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Имом Муслимда: “Ким динимизда бўлмаган амални – диндан деб – даво қилса, бу амал эгасига қайтарилади”, - деганлар.

Динимизда яна бир машҳур қонун бор “Ибодатлар шариат кўрсатмасига тўхтатилган”. Демак, ҳеч ким ўзи томонидан динда бўлмаган амалларни динга киритишга ҳаққи йўқ. Ҳар бир мусулмон бирон амал қилишидан аввал: “Бу амалим шариатимизга мувофиқми ёки йўқми?” деб амалини текшириши ёки илм эгаларидан сўраши вожибдир. Қадр кечасида маълум ракаатли намоз ўқиш динимизда белгиланмаган.

72. Ражаб ойида баъзи кечаларни хослаб намозлар ўқиш

Ражаб ойига хос ибодат учун саҳиҳ далил келган эмас. Ражаб ойидаги баъзи кечаларда ёки бошқа кечаларда хос ибодатлар, маълум ададлар билан белгиланмаган. Буюрилмаган ибодатни белгилаб олиш динга янгилик яъни бидъат олиб киришдир.

Оиша розияллоҳу анҳодан, Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: “Ким бизнинг ишимизга ундан бўлмаган янгилик киритса, эгасига қайтарилади”, - дедилар. (Имом Бухорий ва Имом Муслим ривояти).

Имом Муслимда: “Ким динимизда бўлмаган амални – диндан деб – қилса, бу амал эгасига қайтарилади”, - деганлар.

Динимизда яна бир буюк қонун бор “Ибодатлар шариат кўрсатмасига тўхтатилган”. Демак ҳеч ким ўзи томонидан динда бўлмаган амалларни динга киритишга ҳаққи йўқ. Ҳар бир мусулмон бирон амал қилишидан аввал: “Бу амалим шариатимизга мувофиқми ёки йўқми?” деб амалини текшириши ёки илм эгаларидан сўраши вожибдир. Ражаб ойидаги баъзи кечаларда маълум ракаатли намоз ўқиш динимизда саҳиҳ далиллар билан белгиланмаган.

73. Ёмғир ёғиш вақти кечикиб қолганда “истиско” намози ўрнига чоймомо ва шунга ўхшаш амалларни қилиш

Ёмғир ёғиши ўз вақтидан кечикканида, қурғоқчиликда, “истисқо” намози ўқилади. “Истисқо” - Оллоҳдан ёмғир сўраш дегани. Истисқо уч хил суратда бўлади. Биринчиси, жамоат бўлиб ёки ёлғиз ҳолатда кун найза бўйи кўтарилгандан сўнг икки ракат намоз ўқиб, Оллоҳга дуо қилиш. Агар жамоат билан бўлса, имом хутба қилиб одамларни инсофу тавбага ва гуноҳларини тарк қилишига чақириб дуо қилади.

Иккинчиси. Имом жума хутбасида ёмғир сўраб, дуо қилади.

Учинчиси. Мусулмонлар жамоат намозларидан кейин ёмғир сўраб, дуо қилишади.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳума айтади: “Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам тавазу қилган, хорланган ҳолда, хушувъ-хузувъ ила дуо илтижо қилган ҳолда ялангликка чиқдилар. Ҳайит намозини ўқигани каби намоз ўқидилар, лекин бу хутбанларни қилмадилар”.

(Имом Аҳмад ва сунан эгалари ривоят қилган. Имом Термизий, Имом Абу Авона ва Имом Ибн Ҳиббонлар саҳиҳ деган).

Анас розияллоҳу анҳу айтади: “Жума кунини бир киши масжидга кирди, Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам тик турган ҳолда хутба қилиб турар эди. Халифи киши: “Ё Расулуллоҳ, қурғоқчиликдан моллар ўлди, йўллар кесилиб қолди. Оллоҳга дуо қилинг, бизга ёмғир берсин” - деди. Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам қўлларини кўтарди, кейин: “Эй Оллоҳ, бизга ёмғир бер” - деб, дуо қилдилар. (Муттафақун алайҳ).

Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам, хулафои рошидинлар, саҳоба ва тобеинлар ёмғир ўз вақтидан кечикиб қолса ялангликка чиқишиб “Истисқо” намозини ўқишар эди ёки жума хутбаларида дуо қилишар эди. Уларнинг биронтаси қурғоқчилик вақтида бошқа амалларни қилмаган.

74.Қазо бўлган намозларни ҳаммасини жамлаб хуфтондан кейин ўқиш

Кўпчилик намозхонлар иш баҳона намозларини қазо қилишиб уни хуфтондан кейин ўқишади, ваҳолангки *Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ҳадисда Пайғамбар саллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар: “Агар биронтангиз намозини унутиб қўйса ёки ухлаб қолса, эсига тушганида дарров ўқисин”.* (Муттафақун алайҳ).

Демак, намоз икки сабаб билангина қазо бўлади. Ухлаб қолиш ёки унутиш, кейин эсга тушган вақтда дарров қазо қилган

намозини ўқийди. Кеч бўлишини ёки қуёш кўтарилишини кутмайди.

75. Аёлларнинг жанозага қатнашиб, жаноза намозига қўшилмаслиги

Жаноза намози майитнинг ҳаққига дуо ва истиғфор айтишдан иборатдир. Аёллар ҳам бу ибодатда эркаклар билан баробардир, улар ўзлари алоҳида хонанинг ичида бўлсалар ҳам имомга иқтидо қилишиб жаноза намозини ўқишади, лекин аёллар жаноза орқасидан майитга эргашишдан қайтарилган.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам:

-Ким жанозага қатнашиб, жаноза намозини ўқиса унга бир қийрот савоб бўлади. Ва ким жанозага қатнашиб, майит дафн қилингунигача турса унга икки қийрот савоб бўлади, - дедилар.

-Икки қийрот дегани нима? - дейишди.

-Икки буюк тоғдай савоб, - дедилар. (Муттафақун алайҳ).

Имом Бухорий лафзида эса: “Ким бир мусулмоннинг жанозасига иймон билан ва ажр савобни Оллоҳдан умид қилган ҳолда қатнашиб намоз ўқиса, дафн қилгунга қадар турса икки қийрот савоб билан қайтади. Ҳар бир қийрот Уҳуд тоғичалиқдир”, - дедилар.

Умму Атия розияллоҳу анҳо айтади: “Жанозага эргашишдан қайтарилдик, лекин бизга қатъий буйруқ бўлмади”. (Муттафақун алайҳ).

Азиз намозхон биродарим! Бу рисоламизни ўқиб, фойда топган бўлсангиз Оллоҳга беадад ҳамдлар айтамыз, чунки мақсадимиз ўзгаларга озгина бўлса ҳам манфаат бериш эди. Энди бошқалар ҳам фойдаланиши учун китобчани намозхон танишларингизга совға қилсангиз, ажабмаски савобга шерик бўлсангиз.

“Шунча хатоларим бор экан, шунча йиллик намозим энди нима бўлади”, - деб мутлоқ хавотир олманг, чунки Меҳрибон, Раҳимли, Гафур бўлган Оллоҳ, барча камчилигу гуноҳларни кечиради. Сиз шу кунга қадар бу хато ва камчиликларни билмагансиз. Оллоҳ билмай қилган гуноҳларни кечиради, агар банда гуноҳини билганидан кейин ҳақиқий тавба қилса.

Биз то бирон Элчи юбормагунча (У орқали Ўзимизнинг фармонларимизни етказмагунимизча) бирон қавмни азобламаймиз. (Ал-Исро 15).

Намоздан кейин уч марта “Астағфируллоҳ” ни айтишимиз ҳам намозимиздаги камчиликларга каффорот бўлади. Уламоларимиз “Усул” қоидасида: “Агар бирон киши билмаган ҳолатда, бирон амални тўлиқ ўринламаса унга амалингизни қайтариб бажаринг дейилмайди, балки эндиги хатосини тўғирлаб қўяди” дейишган. Шунинг учун ҳам ўтганини Оллоҳ кечирсин, энди қолганини тўғирлайлик.

Азиз намозхон биродарим! Намозингизда мустаҳкам, собит туринг, унга бепарво бўлманг, чунки эртага Оллоҳнинг олдига намоздан бошқа олиб борадиган ва динимизда даво қиладиган деярли бошқа амалимиз йўқ.

Сўзимизнинг охирида Оллоҳнинг гўзал исмлари ва олий сифатлари билан ушбу амалимизни холис ва ёлғиз Ўзининг розилиги учун қабул қилиб, барчага манфаатли, баракотли рисола қилишини сўраймиз. Шунингдек бизга ёрдам берган барча дўстларимиздан Ўзи рози бўлсин ва рози қилсин, албатта У бунга Қодир ва Ҳаким Зотдир. Амин.

Абдууррафиъ Абдулкафий ўғли.